

Muusikaleht

Nr. 9
SEPTEMBER
1999
Hind 9.-

MILIZA KORJUSE KESKUS EESTISSE !

"Põhjamaa ööbiku"
sünnipäevaõhtult *Estonia*
Talveaias

Teatri- ja Muusikamuuseumi muusikaosakonna algatusel tähistati 2. septembril *Estonia* Talveaias maailmakuulsa eesti päritolu koloratuur-soprani MILIZA KORJUSE 90. sünniaastapäeva.

Juubeliõhtu sai teoks TMMi ja Rahvusooperi *Estonia* koostööna. Õhtu juhiks oli palutud suurte kogemustega **Arne Mikk**, kes programmi käigus tõi publikuni huvitavaid senitundmatuid fakte M. Korjuse loominguteest. Sissejuhatava sõnavõtuga esines õhtu peakorraldaja **Alo Põldmäe**.

Alo Põldmäe sõnavõtt

Väga austatud pr suursaadik, väga austatud hr Richard Foelsch, kõik Miliza Korjuse sugulased ja tänase õhtu osalised ning külalised! Teatri- ja Muusikamuuseumi nimel on mul au teid tervitada ja soovida kõigile **palju õnne** Miliza Korjuse juubelisünnipäeva puhul. Õhtu teeb eriliseks see, et meie keskel viibib kaks M. K. last, pr Melissa Wells ja poeg Richard Foelsch. Mul on au neile tervitusena üle anda lillekimbud.

Et juubel just tänavu, see fakt selgus alles k. a 6. aprillil TMMi Assauwe tornis M. Korjuse mälestusõhtul. Õige tärmini otsingutega tegeles juba mõnda aega Korjuse elu ja loomingu uurija pr Õie Orav. Õnneliku kokkusattumisena oli siis Eestisse saabunud USA suursaadikuna pr Melissa Wells ja mälestusõhtul sai õige sünnipäev – 18. august 1909 – selget kinnitust.

6. aprilli õhtu jätkuna hakkas Teatri- ja Muusikamuuseumis idanema

Kõik selle artikli fotod, osalt mitte väga kvaliteetsed, saabusid hiljuti USA-st. Eestis neid varem polnud.

idee ühest kohast, kuhu **teadlikult ja süsteemselt** koguda muuseumi materjali maailmas armastatuimast eesti päritolu lauljast. Koht näitas end ise kätte – Müürivahe 12, Teatri- ja Muusikamuuseum. Tahet ja entusiasmi selle raske, aga huvitava idee teostamiseks on kogunemas, seda on tõendanud ka M. K. laste elav reageering. Selle kujukaks näiteks on esimene suurem pakk meil puuduvaid M. K. materjale: fotosid, kontserdikavu,

mastaapidest ja mõistame keskuse all lihtsalt seda kohta muuseumi ruumides, **kuhu kogutakse M. K-st materjali tervest maailmast.**

Loomulikult seisab TMM-il ees oluline samm - maailmale märguande andmine M. K. materjalide kogumisest, kogumise huvisfääridest. See tähendab ka M. K-se fännide koondamist, kelle tegevuse ampluaast tooksin praegu välja fantastilise visioonina paar momenti: **1) rahvusvaheline M.**

tegelase **Uolevi Lassanderi** nimetamisest.

Pole saladus, et M. K-st soovivad oma laujaks pidada päris paljud riigid. Sündis ta ju Poolas, laulmist ja tantsimist alustas Ukrainas, viibis tükk aega lapsena Venemaal, muusikaõpingud möödusid Tallinnas haruldase intuitsiooniga lauluõpetaja Varvara Malama erastuudios, ooperilaulja karjäär algas Saksamaal, sealtsamast sai ta lähetuse USA-sse, Ameerikas sai ta filmidiivaks Johann Strauss juuniori elu kajastava muusikafilmi "Suur valss" peategelasena.

See, kuidas üleöö maailmakuulsaks saaakse, kajastub selgemast selgemalt just "Suure valsi" ja M. K. näite varal. Vähetähtis pole siinkohal ära märkida rahusvaheliste filmitegijate meeskonda: filmi režissöör ja Straussi osatäitja olid prantslased (vastavalt Jean Duvivier ja Fernand Gravet), operaator ameeriklane Jozef Ruttenberg, Straussi abikaasa rollis oli austerlanna Luise Rainer, muusikaliseks kujundajaks hilisem kuulus filmimuusika helilooja, venelane Dmitri Tjomkin.

Huvitav on teada, et **tegelikult** sattus M. Korjus Hollywoodi ja sellesse seltskonda tänu just oma ooperirollidele. Nimelt kuulis teda 1932. aastal Saksamaal Magdeburgi ooperis tulevane "Suure valsi" režissöör Jean Duvivier, kes oli lummatud M. K-e Gilda osatäitmisest Verdi "Rigolettos" ning kutsus ta oma filmi. Ja nii tunneki laiem avalikkus üle terve laia ilma M. Korjust kui Straussi võrratute valsside võrratut esitajat. Kuid nagu alati on ka siin asjal kaks otsa - Straussi valsside üleüldine populaarsus on varjutanud M. Korjuse tuntust ja kuulsust **ooperilauljana.**

Esireas: vasakult tollased USA artistide maailma naiskuulsused Janette McDonald, Miliza Korjus, Lili Pons, Rosa Pontelle, Aereen Dunne (näitleja) - Janette McDonaldi majas peol

reklaambrošüüre, artikleid, filmistsenaariume ja äärmiselt põneva eksponaadina M. Korjuse kostüüm 1944. aasta esinemisel New Yorgi Carnegie Halli soolokontserdilt, millega mõni päev tagasi astus üle TMMi läve hr Richard Foelsch. Täna on see ilus ja unikaalne kostüüm teie ees. Loeme selle kinkimist muuseumile tänuväärseks ja austavaks reageeringuks algatusele M. Korjuse mälestuse jäädvustamisel. Tema Eestisse toomisel on ka sümboolne tähendus USA ja Eesti kultuurikontaktide arengu seisukohalt. Kostüüm saab koha Teatri- ja Muusikamuuseumi püsiekspositsioonis ja ta hakkab **koguma enda mõjusfääri uusi M. Korjust tähtsustavaid museaale.**

Rääkides pr Wellsi ja hr Foelschiga plaanitavast materjalide kogumisest, kasutasin algul poolkogemata sõnapaari "Miliza Korjuse keskus". Ameerika mastaapide ja arusaamiste kohaselt tähendab sõna "keskus" eraldi hoonet või vähemalt osa pilvelõhkujast. Meie lähtume Eesti

Korjuse nimeline lauljate võistlus, 2) rahvusvaheline lauljate koolitusega seotud seminar-sümposium. Unistada ju võib, siiski näen selles unistuses reaalsust, mis tooks eesti kultuuri uue ja huvitava striihi.

Et Korjuse tõsiseid austajaid Eestiski leidub, tõendab tänaselgi õhtul osalejate estoonlyaste **Jüri Kruusi** ja

Arne Miku või raadiomeeste **Vilhard Pilvistu** (kes on salvestuse puldis) ja **k a u a a e g s e** Korjuse salvestuste taastaja **Heino Pedusaare** tegevus. Põhjanaanabrite soomlaste puhul piisab vaid Eestis hästi tuntud koorim **u u s i k a**

Ettevalmistus tantsule filmis "Suur valss". Albert Roschi dances trupp, esireas Miliza Korjus.

Ooperilaulja aga Korjus just oli! Aastad 1932-36 möödusid Magdeburgi ja Berliini ooperiteatris. Siit ajast pärinevad säravaimad rollid - ideaalilähedaseks tituleeritud Öökuninganna Mozarti ooperis "Võluflööt", Rosina Rossini "Sevilla habemeajajas", Lucia Donizetti "Lucia di Lammermooris", Violetta Verdi "Traviatas", Lakmé Delibes'i "Lakmé's" ja veel osalemised Offenbachi "Hoffmanni lugudes", Gounod' "Mirelle'is", Rimski-Korsakovi "Tsaari mõrjas"... Kõik see oli hüppelauaks Hollywoodi. Kahjuks on suur osa M. K. sellest loomingu osast eesti publikule peaaegu tundmatu. Hr J. Kruusil on selles osas tõsised kavatsused tuua CD-l restaureerituna meie kuulajani M. Korjuse kogu repertuaari paremik. Kui vaid sponsorid oleksid selgemalt silmapiiril. Legendid ja vasturääkivused on saatnud peaaegu kogu M. K. eluteed. Selle üle pole vist mõtet imestadagi, sest säravate tähtede puhul on see üsna loomulik. Vastuolude raskuse koormat tunnetavad küllap kõige teravamalt need, kes kavatsevad M. Korjusest raamatu kokku panna. Raamatu on aga M. K. oma loominguulise tegevuse kõrgtasemega sajakordselt ära teeninud.

Hoopis rohkem, kui arutlusi sünniaasta või rahvuse kohta, vajame täna M. K. tegevuse sisulist analüüsi, on ju meie eest täielikult varjul olnud tema tegevus pärast "Suurt valssi", st aastast 1940 kuni surmani aastal 1980. Teame, et raske autoavarii katkestas Korjuse filmistaari karjääri Hollywoodis, kuid ei katkestanud tema lauljakarjääri. Järgnesid aastad täis väljapaistvaid saavutusi: 4 aastat Mehhikos ja palju rahuldust pakkunud roll filmis "Impeeriumi rüütel", kontserdireisid USA-s, Kanadas, Austraalias, Uus-Meremaal ja esinemiste kulminatsioonina fenomenaalne eduga läinud sooloõhtu New Yorgi Carnegie Halli kontserdisaalis 1944. a. Veel oli kaalukas sõna koloratuursoprani repertuaari paremiku salvestamine heliplaatidele firmades His Master's Voice, Victor ja lõpuks M. K-le endale kuulunud firmas Venus.

Arvan, et on mõttetu vaielda selle üle, kelle laulja on M. K. rohkem või kelle oma vähem. Tähtis on see, et paljude riikide kultuuritraditsioonide koosmõjul sündis kristallselge ja väga

ilusa häälega kunstnik, kelle haruldane musikaalsus paneb teda kuulates unustama kõik muu. On meie õnn, et taoline lauluvirtuoos, kelle kunsti võrreldi Jenny Lindi, Luisa Tetrassini või Gallia-Gurci'ga, on lähedalt seotud Eestiga.

Veel kord palju õnne kõigile eesti laulja Miliza Korjuse sünnipäeva puhul!

Õhtu kontsertosas esinesid koloratuursopran **Margarita Voites** (M. Härma "Lauliku lapseõli", E. Dell'Acqua "Pääsuke"), sopran **Pille Lill** (krahvinna aaria Mozarti "Figaro pulmast") ja tenor **Juhan Tralla** (Tamino aaria Mozarti "Võluflöödist"). M. Voites ja J. Tralla esitasid veel koos lõpudueti Verdi "Traviatast". Soliste saatsid klaveril oma ala meistrid **Piia Paemurru** ja **Matti Reimann**. Publik tervitas soliste väga soojalt, sest kõigi esinemine oli kõrgklassist. Paljud olid kindlasti liigutatud M. Voitese jätkuvast hiilgevormist ja ilmselt küsisid, miks teda on näha viimasel ajal nii vähe esinemas.

Mitmeid haruldasi helisalvestisi M. Korjusega tutvustas **Jüri Kruus**, tema tegi ka ülevaate heliplaatidest, mis "Põhjamaa ööbikuga" üldse salvestatud. Veel nägi publik nelja filmikatkendit - kahte igihaljast "Suurest valsist" ja kahte meil esmakordselt nähtavast "Impeeriumi rüütlist", milles M. Korjus mängis ja laulis 1942. aastal Mehhikos ja kus vilksatas koos emaga ka M. Wells. Tarvitseb vaid korra (kasvõi katketena) vaadata "Suurt valssi" ja kohe on selge M. Korjuse maailmakõrguse meteoroolennu põhjus - **ta on lihtsalt võrratu!**

Emma, Melissa, vennad Ernest, Richard

Palju soojust andis õhtule juurde M. Korjuse kahe lapse kohalviibimine. Nii M. Wells kui R. Foelsch rääkisid esimese ja viimase mälestuse oma emast. Emotsiooniderohke õhtu lõpetas M. Korjuse esituses spetsiaalselt temale loodud T. Mackebeni laul filmist "Üliõpilane Prahast" "Warum?".

Alo Põldmäe

Vastavalt Teatri- ja Muusikamuuseumiga saavutatud kokkuleppele hakkab Muusikaleht avaldama tõlkeid huvitavatest äsja Ameerikast saabunud materjalidest Miliza Korjuse kohta, pärast seda kui muuseumis on kogu fond läbi töötatud.

Veel numbris

100 sõnumi ümber möödunud suve rohketest muusikasündmustest Eestis ja välismaal. Pikemad kaastööd **Pärnu-, Rapla-, Saare- ja Võrumaalt. Concerto grosso** omalaadne ettevõtmine.

Tiia-Ester Loitme ja **Rein Rannap** oskavad üllatada.

Kokkuvõtte laulupeo külastamisest. Lühihinnanguid **EMA uuele hoonele**.

Lõpule jõuab **Erki-Sven Tüüri** loomingu põhjalik analüüs.

Robert Theodor Hanseni ja **Peep Sarapiku** sünniaastapäevad.

50 AASTAT

RAHVUSVAHELIST MUUSIKANÕUKOGU

Käesoleval aastal tähistab *International Music Council / UNESCO* (Rahvusvaheline Muusikanõukogu) oma tegevuse 50. aastapäeva. IMC ühendab endaga ligikaudu 70 rahvuslikku muusikanõukogu üle maailma ja üle kolmekümne rahvusvahelise organisatsiooni. Eesti Muusikanõukogu on IMC liige alates 1993. aastast. Tähtpäeva põhiürituseks kujuneb 21.-26. septembrini Jordaania toimuv 28. Peaassamblee ja maailmakongress, kus Eestit esindab Muusikanõukogu president Peep Lassmann.

IMC annab igal aastal välja IMC/UNESCO muusikapreemiad. Selle aasta preemia pälvisid Portugali helilooja Emmanuel Nunes ja Azerbaidžani laulja Alim Quasimov. Rahvusvahelisel Heliloojate konkursil (*International Rostrum of Composers*) on Eesti heliloojad tulemuslikult osalenud. IMC eestvedamisel tähistatakse 1975. aastast alates kõikjal maailmas 1. oktoobril Rahvusvahelist muusikapäeva. Toredat muusikapäeva, hea Muusikalehe lugeja!

KADRIRUUDI,
EMN vastutav sekretär

Augustis finišeerus selle suve kogu Eestit haaranud ülitihhe muusikaja muude kultuuriürituste buum. Eesti Kontserdi kontserdid moodustasid sellest vaid murdosa.

HARJUMAALT

* 8. augustil esines Loksa kultuuripäevadel kihelkonna ühendkoor Taavi Esko juhatamisel.
* 13. augustil elustati 60ndate - 70ndate aastate kena komme tähistada K. Türrpu sünniaastapäeva lauluga temanimelises pargis Keila valla Tuulna külas. Seekord esinesid Türrpunimeline Meeskoor Tõnu Kangroni ja Eesti Meestelaulu Seltsi poistekoore Hirvo Surva juhatamisel.
* Augusti II pooltel tegi Kose Kammerkoor Heljo Sepa juhatamisel kahepäevase turnee Euroopas. Esineti Saksamaal, Hispaanias jm.

HIUMAALT

* 6.-8. augustini toimunud kammermuusikapäevi Suuremõisas juhatas sisse kultuuriminister Signe Kivi.
* 7. augustil Kassaris toimunud pasunapäevadel kõlas puhkpillimuusika. Saksofonist Avo Tamme näitas, kuidas saab seda mängida üpris primitiivsetel pillidel, näiteks tavalise vooliku, tromboonihuliku ja pudelisse valamise lehril abil.
* 20.-22. augustini õppisid Hiiumaa, Saaremaa ja Läänemaa õpetajad Suuremõisas C. Orffi muusikaõpetamise süsteemi, lektoriks ka kuulus W. Hartmann Saksamaalt.
* Käina kultuuritööga käisid tutvumas Jõgevamaa kultuuritöötajad.

JÕGEVAMAALT

* Vooremaa veergudel jätkus diskussioon Jõgeva kultuurikeskuse renoveerimise üle (vt ML nr 8, lk 7).
* 6.-8. augustil toimusid mitmes kohas rohke isetegevusega Vooremaa päevad. Kalevipoega, kes seekord küll ei kündnud Assamalla, kehastas endine sportlasest ja riigikogulast loodusteadlane Ants Paju.
* 19. augusti Vooremaa kirjutas, et Tabivere lauluväljakul ei jätku istekohti ja puudub ka käimla. Põhjus: park on erastatud ja omanik ei müü seda vallavalitsusele tagasi. Võib tekkida vajadus laululava mujale viia. Kuid raha pole isegi Tabivere rahvamaja kapitaalremondiks.

JÄRVAMAALT

* 13. augustil teatas Järva Teataja, et Hardo Kriisa poolt 300 000 krooni eest remonditud Paide kiriku orelil on seda proovinud organisti Jaanus Torrimi sõnul Eesti orelitest kõige parem kõla.
* 21. augustil oli Paide Vallimäel maraton-taidluskontsert - esinesid kõik selles linnas 30 viimase aasta jooksul tegutsenud ja praegu tegutsevad ansamblid.

LÄÄNEMAALT

* 6. augustibluus Haapsalu piiskopilinnuses oli seekord ühepäevaline, kuid välisesinejaga.

* 8.-9. augustil oli Roosta rannas kantripidu.
* 14. augustil laulis Haapsalu kuursaal 20 dzässitüdrukut, soleeris Siiri Sisask.
* 21. augustil esines kodulinnas puhkpilliorkester Haapsalu enne sõitu Taani osalema üle 5 aasta toimuval Roskilde ülemaailmsel festivalil.
* 26.-29. augustini toimunud järjekordsetel Haapsalu Valge Daami päevadel oli mitmeid muusikaüritusi. Heli oli viidud 4 kilovatilt 14 kilovatin. R. Järvelaiu muusikaga H. Volmeri kurbmängus "Taani prints ja Valge Daam" oli varasemaga võrreldes lõppu natuke puhastatud, et tapmine tuleks välja paremini. Finišiks oli Haapsalule traditsiooniline ilutulestik.

PÕLVAMAALT

* 3. augusti Koidus teatati, et septembrist asub Rägina linnavalitsuse kultuurinõunikuna tööle Viljandi Kultuurikolledži haridusega Heli Vestra (27). Ta kavatseb korraldada rohkem üritusi lastele.
* 7. augustil rohke taidluse saatel peetud Karilatsi külapäeval tähistati ühtlasi sealse vana koolimaja valmimise 110. aastapäeva. Kommentaar Koidus: "Paljudele endistele Karilatsi elanikele on Karilatsi koolimaja ainus koht, kuhu tulla. Päriskodud on ajakeerises läinud kaduviku teele."
* Põlva laulustuudio tüdrukud esinesid augusti I poolel mitmel pool Austrias.
* Koidu augustikuu II nädala kultuurilisas avaldatud pikemas filosoofilises alatooniga jutuaajamises Evelin Samueliga ütles lauljanna, et lapsena luges ta palju, ent ei unistanud muusikuarjäärist.
* 31. augusti Koidus teatatakse, et Tamula tulemuusika ainsale toimunud üritusele - Peeter Vähi CD mahamängimisele - toodi tehnikat viimasel minutil Põlva kultuurikeskusest, kui mujalt polnud maksuühetustest saadud. Põlvalastelegi maksti vähemalt esialgu vaid 1/5 kokkulepitud hinnast.

PÄRNUMAALT

* 6. augustil Sindis toimunud rokk-kontserdiga tähistati 30 aasta möödumist seal peetud Eesti esimese rokk-kontserdist tolle ajastu vaimus. Tallinnast tuldi nõukogudeaegsetes autodes ja turvamees oli miilitsavormis.
* 10. augusti Pärnu Postimees teatas, et uues ööklubis Up esinenud tuntud pornotäht Victoria Vilvstedt ei riuetanud end rohkete pealtvaatajate kurvastuseks laulmise ajal lahti.
* Orelimuusika festivali raames toimus Eliisabeti kirikus 3 kontserti.
* 13.-15. augustil Pärnus peetud kantripäevad jäävad korraldajate sõnul viimasteks. Tõstamaa päevadel seondati küla- ja kõrgkultuur (esines kellade ansambel Arsis) ning Väandra päevad, kus muu taidluse kõrval esitati näidend seal sündinud L. Koidula lapsepõlvest, lõppesid ilutulestikuga.
* 20. augustil esines Pärnus üle Eesti tuuritava levimuusika kontserdil "Kutse tantsule" Tarmo Pihlapi lauludega tema vend Priit.
* 21. augustil avaldati Pärnu

Postimehes pikem jutuaajamine Tallinnas ja Helsingis ooperilaulu õppinud ning nüüd Pärnus elava Kai Parmasega.

RAPLAMAALT

* III Märjamaa päevadel esines taidluskollektiiv Rootsist ja Soomest ning II Järvakandi päevadel kohaliku keskkooli ansambli Welled praeguse kõrval kõik endised koosseisud. Pileiteid, mis loosiga võitsid muusikakeskuse, oli välja müüdnud kaks. Teine võitja sai lohutuseks kringli.

SAAREMAALT

* 6.-7. augustil oli Torgus kontserdiga lõppenud 12. noorte pärimusmuusikute laager, ülemaks Ülle Jantson Viljandi Kultuurikolledžist. Osalesid põhiliselt naissoo esindajad, sest madalad palgad ei meelita noormehi seda ala õppima.
* 6.-7. augustini peeti maha IV Kuressaare akordionimuusika päevad.
* Augusti I poolel külastas Hiiumaa, Saare- ja Muhumaa tšehhi kirjanik, helilooja ja pianist Jan Burian, kes kirjutas raamatut Läänemere saartest.
* 13.-15. augustini esinesid Saaremaa erinevates kohtades 4 kontserti sellelt saarelt pärit ja nüüd mujal haridusteed jätkavad Kairit Levit, Andres Köster ja Ahto Nellis.
* 14. augustil oli Valjalas Saare praostkonna 14. vaimulik laulupäev.
* Meie Maale antud põhjalikus intervjuus rääkis Kirile Loo pikemalt sellest, miks ta esitab erinevates kohtades erinevat muusikat ning rõhutas reklaami osatähtsust.
* Kammerkoor Helin andis kontserte Walesis. Kordamisele tuli R. Eespere "Ärkamise aeg", kuna ka Walesis on praegu omakorda ärkamisae: tööd on alustanud oma parlament ja taotletakse Inglismaast sõltumatu riigi loomist.

TARTUMAALT

* 2. augustil alustasid Vanemuises tööd uueks draamajuhiks valitud Ain Mäeots ja uueks muusikajuhiks valitud Mihkel Kütson.
* 13.-15. augustini tähistati ka muusikaga Maarja koguduse 725. aastapäeva.

VALGAMAALT

* 8. augustil peeti Tõrva Tantsumäel rohke taidlusega maha Lõuna-Eesti memmede-taatide suvepidu.
* 21. ja 27. augustil toimus Leigo Järvemuusika Leigo turismitalus Otepää lähisel. See erines põhimõtteliselt Võru analoogilistest üritustest. Rahvast meelitati kohale vaid kõrgkvaliteedilise kavaga (Tallinna Brass Tarmo Leinatamme juhatamisel, Jassi Zahharov). Küllastajaile otsimisrõõmu valmistamiseks puudus isegi teeviidud.
* 24.-27. augustini oli Valga Muusikakoolis 6. noorte pianistide suvekool, õppejõud EMAs ja Elleri-koolist, kes andsid ka kontserte. Piirkonna koloriiti rikastati sellega, et ühel kontserdil esinesid koos Valgast ja Valkast pärit, nüüd vastavalt Tallinnas ja Riias õppivad andekamad noored pianistid Katja Fjodorova ja Gintis Rabenis.

VILJANDIMAALT

* 13. augusti Sakalas teatas Viljandi gospelfestivali korraldaja pastor Mart Salumäe, et luterlikus kirikus võib Jumala auks lüüa ka tantsu ja taguda trummi. Nii kasvab kogudus.
* 14. augustil laulis Kabalas 100 endist rindemeest ja istutas parki 25 ilupuud. Kohale olid tulnud vaid Punaarmees võidelnud.
* 17. augusti Sakala teatas, et Viljandi Kultuurikolledži ühele üliõpilaskohale on tänava 17 pretendent. Tugev konkurent on teatrikunsti, raamatukogunduse ja huvijuhtide erialale. Kirikumuusika osas on 5 kohale 3 tahtjat, rahvamuusikas 4-le 5 ja levimuusikas 6-le 10.
* 21. augusti Sakalas on E. Ganitševa mälestused Viljandi kooliõpilaste elust 60 aastat tagasi. Juttu on ka Roman ja Harri Toist (nad on ka grupipildi fotol), kuid piiratudakse vaid peaaegu ainult selle märkimiseks, et neil oli rohkem kasutamist leidnud paati. Lisatakse, et tollal oli kooliõpilastel rangelt keelatud alkoholiga kauplevate lokaalide külastamine ja õine väljashulkumine.
* 21. augusti Sakalas anti hävitatav hinnang ansambli N-Euro CD-le malevaluludega, 3 päeva hiljem aga kiideti sama ansambli esinemist Suure-Jaanis.

IDA-VIRUMAALT

* 7. augustil oli Narva-Jõesuus seal puhkava Peterburi helilooja Viktor Plešaki heategevusõhtu, mille tulu läks kohalikele koduloomuuseumile.

LÄÄNE-VIRUMAALT

* Põrna kõrtsis oli teist aastat järjest Virumaa lõõtspillipäev. Konkurssi polnud. Igaüks sai mängida talle loosiga langenud pillil.
* 14.-17. augustini oli Rakveres toimunud Virumaa V klaveri suvekool rohke osavõtuga Ida-Virumaa. Tallinna proffidest õpetajatega lõppes õpilaste kontserdiga. Päev varem mängis kursustele Lauri Väinmaa.
* 25.-26. augustil oli Rakvere muusikakoolis Eesti Muusikakoolide Liidu üldkogu. Konstateeriti edusamme emakeelsete solfedžoõpikute väljaandmisel, arutati muusikaõpilaste konkurssi, omavahelist ühenduste pidamist ning kohtuti keelpillifirma esindajatega.
* 28. augustil oli Tamsalu puhkpillipäev.

VÕRUMAALT

* 7. augustil oli Mikitamäel V Seto Kuningriigi Päeval Mikitamäe leelokoori Helmine laserplaadi esmaesitlus.
* 26. augustil kirjutas Võrumaa Teataja Võru kaubandus- ja teenindusorganisatsioonide viletsast tööst Võru Järvemuusika ajal, kus lasti "festivalikülastuste rahal käest libiseda".
* 28. augustil ennustas Võrumaa Teataja samal õhtul toimuva Võru Tulemuusika katastroofi, Jüri Luik aga väitis, et tulevark tuleb kindlasti.

PEOD JA

KONTSERDID

Strauss Elva kuningriigis

Reedel, 13. augustil ummistas publik männilinna lauluväljaku. Elva sai oma muusikapeo - enneolematu valsiõhtu Johann Strauss muusikaga ja sajanädalase hõnguga. Nii tähistatigi valsiõhtu 100. surma-aastapäeva. Ligi kümne aasta eest asutas poisikesepõlvest Elvas Straussi viisidest võlutud rännumees ja pedagoog Kalev Päid (64) Eesti Straussi Ühingu. Tänu kevadistele Straussi muusika minikontsertidele Elva raekojas süttis linnaisadel idee teha suvine suur Straussi loominguga valsiõhtu. Kutsutud olid Eesti Poistekoor koos Vanemuise sümfoniikutega Tarmo Leinatamme teatikepi all.

Valsimeister Johann Strauss (Indrek Taalmaa) saabus rahva ette kahehobuse kalessil. Krahv (Mati Kõrts) ja krahvinna (Merle Jalakas) sildsid valge paadiga Vaikel järvel uhiuue paadisilla ääres. Kuskilt ilmus välja ka seekarjus Hannes Kaljujärv.

Johann Strauss (Indrek Taalmaa) autogrammiküttide küüsis

Meeleolu kruvisid väarikad härrad torukübarais ja kikilipsudes ning daamid sahisevates lehvides. Nende vahel saalisid lehepoisid ja lilleneid. 5000 valsinautijat sättis end pinkidele ja piknikukorvidega kelmikate puhvetite kõrvale murule.

Tähistaeva all kõlasid voogavad valsiõhtu, kontsert sujus tantsupeoks. Sajad tantsuajalad keerlesid valsiõhtu pärast südaõhni. Publiku särasilmad ja naerusui poiste laulu kuulav Venno Laul kinnitasid, et elvalased panid alguse vahvale tavale.

Ohtlikule kuu- ja nädalapäevale viitas vaid see, et ajuti kippusid väikesed poisid pilaletist otsetud praakspasunatega üle mängima profimuusikuid.

MALLE ELVETi tekst ja foto

Ants Üleoja koduküla pole ollagi, aga pidu missugune

Sellest ajast peale kui Ants Üleoja koos oma tütre Elo Kaareperega hakkas käima oma Alutaguse kodukülas segakoori juhatamas (vt ML 97, nr 12, lk 8) on külaelanike arv seal veelgi vähenenud. Küla pole peaaegu ollagi, kooli läheb sel aastal ainult 4 last. Aga muusikaelu on elavnenu. Laulma tulevad edasi needki, kes on kolinud kaugemale, Oonurme segakoor käis sel suvel isegi Norras esinemas.

Ja kodus korraldatakse suuri ettevõtmisi. Mullu peeti Oonurmes koos Otsakooli lõpetajatega operetipäeva. Tänavu 14. augustil toimus seal miniatuurne üldlaulupidu, kus olid esindatud kõik kooriliigid enamikus Ida-Virumaalt, aga meeskooridest ka tuntud EKE inseneride oma Tallinnast, mida samuti juhatab Ants Üleoja. Teist meeskoori - Rakvere oma - juhatas Reet Aru, kelle lapsepõlv möödus ka Oonurmes, kus ta koolmeisterist isa juhendas meesansamblit. Konferansjeeks oli lapsepõlves sõja ajal Oonurmes elanud Estonia solist ja

lavastaja Tiit Tralla.

Tudulinna vallavanem seletas, kuidas Oonurme jõuda: (Tudulinna teise kiriku juurest) "sõitke edasi niikaua otse, kuni teile tundub, et olete ära eksinud - ümberingi on ainult mets. Siis võite olla kindlad, et olete õigel teel ja jõuate peagi Oonurme."

Moonsundi arhipelaagis seilas purjekas Rootsi muusikutega

Hiiuamaale ei pääsenud 17. sajandi kahemastiline purjekas Albanus, millel seilas Rootsi trupp *Ensemble Mare Balticum*, andes kontserdi 8. augustil Kuressaares ja 11. augustil Haapsalus. Hoiatati, et kui nad ka Hiiuamaale sõidavad, tabavad neid halvad tuuled.

Ansambel loodi 1989. a. 372 aastat varem Läänemeres hukkunud Rootsi laevastiku lipulaeva Kronan teemal loodud multimeediaetenduste jaoks. Pillid - viiulid, trummid, plokkflööt, tromboon jm, samuti vormiriitus - on tolle hukkamise aegsete, osalt Krononi pardal leitud rekonstruktsioon.

10 aasta mõeldumist oma asutamisest tähistaski ansambel endisaegse purjeka sõiduga õililampide valgel mööda Läänemere-äärseid riike - Eestit, Soomet ja Rootsit, moodsamatest esemetest pardal vaid raadio ja päästeparved. Mängiti põhiliselt 16.-17. sajandi Põhja-Saksamaa heliloojate muusikat, nii nagu tollalgi Läänemere-äärsetes riikides. Nii Haapsalus kui ka Kuressaares oli kuulajaid rohkesti. Kuressaares, kus astuti üles merepäevade raames, esines veel teinegi Rootsi ansambel Heimdalsi Burdoonid, esitades veel vanematel instrumentidel viikingiteaegset muusikat.

Mitmetahuline kultuurirüütus

8. augustil oli Otepääl käsitöölaad ja rahvalaulupäev. Mullu prooviti nende kahe ettevõtmise kooskorraldamist ja kuna see tuli hästi välja, otsustati tänavu seda korrata, ent juba suurejoonelisema kavaga, lisaks oma kandi taidlejaile olid aukülalistenä kohal Eesti Filharmoonia Kammerkoor **Tõnu Kaljuste** juhatamisel ja **Veljo Tormis**. Esimene andis kontserdi, Veljo Tormis viis läbi lahtise kooriproovitundi.

Kaljuste koori kohalemeelitamisega polnud erilisi raskusi - see viibis tol ajal just Otepääl laululaagris. Veljo Tormisele avas aga tema hea tuttav Madis Mutso oma hotellis Bernhard temanimese sviidi.

Valgamaalane avaldas 17. augustil sellega seoses jutuajamise Veljo Tormisega, kes ütles, et ta on lootusetus olukorras, kuna pole elus kunagi viibinud omanimelise sviidi avamisel. Edasi jutustas ta, et ligi 40 aastat tagasi puhkas ta Otepääl ning seal on sündinud "Sampo tagumine" ja "Kui mina alles noor veel olin" seade. Valgamaalases järgnes veel ka diskussioon selle üle, kas toimiti õigesti, kui ära jäeti teravas toonis sõnavõtt üleskutsega valida sealsetel kohalike omavalitsuste valimistel neid juhtima naised ning see saadi hiljem maha pidada vähemrahvahelk koosolemisel.

Narva sümfooniaorkester teeb korrektiive oma rahvaharimismeetoditesse

19. augustil andis Narva sümfooniaorkester Anatoli Ššura juhatamisel kodulinna esmakordselt vabaõhukontserdi. Publikut oli rohkesti. 20. augustil korralditi sama kontserti Toilas. Narvas laulsid ka Pärnus esinenud Moskva Suure Teatri solistid, Toilas Jassi Zahharov ja Olga Bunder.

Enne kontserti ajakirjanduses

esinedes korda A. Ššura oma tuntud põhimõtet: tema eesmärk on rahva muusikalise maitse harimine. Vabaõhukontserdi iseärasust arvestades tehti siiski korrektiiv repertuaaripoliitikkasse: mängiti Kalmani, J. Straussi jt suhteliselt kergemat muusikat.

Puhkpillimängust Järvamaal

5. augusti Järva Teatajas on terve lehekülj pühendatud puhkpillimängule. Tuuakse kaks positiivset näidet: perekond Sild, kus isa, ema ja 2 poega mängivad Türi pasunakooris ja Järvamaa sümfooniaorkestris ning puhkpillimängijate taaskogunemisest viieaastase pausi järel Kabalas.

Seejärel esitatakse mitmesuguseid arvamusi. Järva maavalitsuse kultuuriosakonna juhataja Aivo Toomistu sooviks lisaks sümfooniaorkestrile ja poistekoorile luua ka puhkpilliorkestri, aga head instrumendid maksavad liiga palju. Paide muusikakooli direktor Arne Pöder tahab sügisel kohalikule puhkpilliorkestrile uue tuule sisse puhuda. Dirigent Sirje Rõuk leiab, et puhkpille mängitaks rohkem, kui oleksid mitte ainult head pillid, vaid ka odavad vormiriided. Järva-Jaani pasunapoiss Tuve Kärner leiab, et kohapeal mängitakse piisavalt, aga maakondlikud ühismängimised ei tule kuidagi välja.

Isamaalised ettevõtmised

Augustikuus oli kaks isamaalist tähtpäeva - 8 aastat taasiseseisvumisest, mis nüüd on ka riiklik püha, ja 10 aastat Balti ketist. Nende sündmuste tähistamisel ei puudunud ka muusikaline moment.

Taasiseseisvumise puhul avaldus see kõige enam **Saaremaal**, kus 20. augustil kogunesid Saaremaa koorid öölaulupeole Kuressaarde. Algul lauldi isamaalisi laule linna erinevates osades, pärast ühiselt lossipargi kõlakojas juures. Meie Maa andmeil läks ettevõtmine korda - rahvast oli palju, ainult sini-must-valgeid lippe vähe.

Balti keti 10. aastapäeva kohta on vastukajased vähem. Paistab, et need ei kujunenud eriti vaimustatuiks ega rahvarohkeiks. **Raplas** laulis segakoor Cantus. Üsna tusane kommentaar on **Järva Teatajas** Kaarli Aluojalt. Mälestusõhtule Türile oli planeeritud Eesti Kaitseväge orkester, kuid see eelistas minna Poola presidendile vastuvõtule. Autorile oli õelnud üks endine laulja ja koorijuht, et ta jättis seekord üldlaulupeolegi minemata, sest isamaalised laulud ei tekita temas enam parimagi tahtmise juures hingeligutust.

Koorilaul rannaluidetel

28. augusti õhtul kostis lustlik koorilaul Virumaa randades. Nii Käsmu merepäeval kui muinaslõkke ääres Vergi sadamas.

Käsmu merepäeval, kuulsa kapteni Oskar Tiidemanni sünniaastapäeval üllatas kuulajaid Sagadis laululaagris reipaid merelaule harjutanud Tamsalu madrusemündreis naiskoor. Lood merest ja meremeestest kostsid mitmes keeles.

Rannapidustustele lisas võrtsi paraadmündris piirivalvuritest pillimeeste südi esinemine Arvo Miido juhatamisel. Sealt rändasid naismadrused Käsmu neeme tippu. Päikeseloojangul laulis madruste armee rahvapeol Palmse mõisaaias. Hilisõhtul süüdati Eesti kuulsates sadamates vana kombe kohaselt hüvastijätuks viikingilõkke. Vergi sadamas laulis õdusal õhtul lõkke paistel Turu meeskoor instrumentaalansambli saatel. Seal musitseeris samuti ansambel Listenup, mille koosseisus astus kuulajate ette ka Haljalast pärit Tanel Padar.

Malle Elvet

ÕPPIMINE

Suvelaager konkursiga

Koor Viljandis.

Anne-Malle Halliku foto

Eesti Segakooride Liidu suvelaager Puurmannis lõppes seekord 1. augustil kontserdiga Viljandi Pauluse kirikus. Puurmannile lähemates kirikutes oli juba varem esinetud.

Laager oli olnud tõine, keskpunktis juubilar Kuno Areng, kes ühtlasi on liidu üle-eestilise koori dirigent. Kuna Eesti Segakooride Liidu peakorter, erinevalt teiste kooriliitude organisatsioonidest, asub Tartus, domineerisid ka Puurmannis Lõuna-Eesti koorid.

Enne sõitu Viljandisse oli Puurmannis kursuste raames toimunud uute segakoorilaulude konkursi lõppkontsert. Konkursil läi välja tendents kirjutada laulud võõrkeeltes, et nendega siis kohe jõuda laia maailma. I auhinna saanud Erki Meisteri teos oli ladina, II auhinna saanu inglise keeles (noot ilmub järgmises Muusikalehe numbris). II preemia tuli ka Harri Otsa rahvaviisitõtlusele "Kui lähed naista võttemaie".

ERSOst suurem õpilaskontsert esines südilt Haapsalus

1. augustil lõppes Haapsalus juba kuendat korda toimunud festival Viulimängud. Toimus 10 eriilmelist festivalikontserti (Paganiana, dzäss, "ussiajamine", s.o traditsiooniliste pillide ja häälega ebatraditsiooniliste hääle tekitamine) jne nii eesti kui ka välismaiste professionaalide poolt. Tähtsal kohal oli õppimine 11 kõrge kvalifikatsiooniga õppejõu juhendamisel eesotsas peoorganisatori Tõnu Reimanniga. Õpilasi oli 75 kogu Eestist, esmakordselt ka Ida-Virumaalt. Viulipäevad lõppesid õpilastest ja 16 professionaalsest muusikust koosnenud orkestri (suurem kui ERSO) sümfooniakontserdiga pilgeni täis kuursaalisaalis EMA magistraadi Jüri-Ruut Kanguri dirigeerimisel. Nädala ajaga äraõpitud küllaltki keeruline kava (esiettekandes ka dirigendi enda teos "Curriculum vitae") tuli kenasti välja.

Põltsamaal õpiti puhkpilli...

8. augustil lõppes Põltsamaal kaks nädalat kestnud puhkpillimängijate suvekool. See tegutses kahes vahetuses: 81 esmakordselt osalejat ja 20 puuetega noort ning 60 varasema suvekoolikogemusega puhkpilliõpilast. Osalejaid oli rohkem kui kunagi varem. Ei mängitud ainult puhkpilli, lauldasoovijate rohkuse tõttu moodustati koguni kaks koori.

Väljakujunenud pedagoogide kaardile lisandus Põltsamaa muusikakooli lõputunnistust nr 1 omav praegune EMA klarnetiprofessor Hannes Altrov. Lõputunnistusi jagas ka kõrgis senistes suvekoolides õppejõuna tegutsenud Äge

Korneliussen Norrast, kes on ostnud Põltsamaale korterigi, kus suvekooli ajal elada ja ta enda sõnul "õdusaid vanaduspäevi veeta".

...ja viiulit

Traditsioonilise puhkpillimängijate suvekooli eeskujul hakati kolm aastat tagasi Põltsamaale kutsuma ka noori viuldajaid, et suviste lõbude sekka natuke muusikategemist harrastada. Vastu võetakse võimaluste piires kõik soovijad, olgu neil pillimängupraktikat kolm või kümme aastat ja tahtjaid leidub palju.

Ürituse hingeks on Annela Läänelaid H. Elleri nim Muusikakoolist, pedagoogideks veel Ene Pedaste Põltsamaa Mkst ja Tiitu Koitla Tartu I Mkst. Nende

teadmisi-oskusi omandasid 16.-22. augustini viiuli-, viola- ja tšelloõpilased Viljandist, Raplast, Pärnust, Valgast, Jõgevalt ja muudugi Põltsamaalt. Tööd tehti palju - 6 tundi päevas. Kuid lapsed olid iga harjutuse lõpul üllatunud - kas juba aeg läbi? Tõepoolest näitas esimesel lõpukontserdil kooli saalis (teine toimus järgmisel päeval Põltsamaa kirikus) n-õ ERSO lossihoovi kontserdile soojendusbändina esinenud 36-liikmeline keelpilliansambel, et kõik lood on neile südamelähedased ja end pingutama innustavad. Oli see siis Händeli Passacaglia, Telemanni violakontsert, Tšaikovski Vals, Valgre "Muinaslugu muusikas" või Gradeski "Jäätis", igast neist kõlas suitisseerimisrõõmu ja stiilile vastavat kujunduspüüdu. Joplini "Ragtime'i" kohta olevat küll algul arvatud, et seda selgeks ei saa, kuid ometi saadi ja kui vahvalt veel! Huvitaval kombel liikusid poognad just siin tunduvalt vabamalt kui näiteks Telemanni kontserdi aegu! Kava üllatusnumbriks kujunes tšellisti Helen Kõrveli väga musikaalselt esitatud Vlassovi Meloodia. Neiu lõpetas kevadel Elleri-kooli, on nüüd juba Muusikaakadeemiasse vastu võetud tudeng ja tegutses suvekoolis väikeste tšellistide õpetajana.

INES RANNAP

Kas jõuame taas Vabariikliku Noorte Viuldajate Ansamblini?

3.-8. augustini oli noorte viuldajate suvekool Värska Gümnaasiumis. Eesti tuntumate viulipedagoogide käe all harjutasid 60 õpilast 14 Eesti muusikakoolist. Võrreldes Haapsalu kooliga olid osavõtjad nooremad ning orkestrimängu asemel oli põhirõhk individuaalõppel.

Põlva ajalehele Koit antud intervjuus ütles Niina Murdvee, et omaaegse Vabariikliku Noorte Viuldajate Ansambli ellukutsumine eeldaks suurt organiseerimistööd ja sellist fantastilist esvedajat nagu Erich Loit. "Aga ma ei kujuta ette, kui reaalne see tänapäeval oleks ning kas see ei võiks jääda just rahade taha. Paljudel lastel jäi Värskasse tulemata just seetõttu, et osalemismaks (600 krooni) käis neile üle jõu."

18aastane neiu organiseeris pisikeskuses omal ettevõtmisel rahvusvahelised pillimängupäevad

28. augusti Võrumaa Teatja jutustab sellest, kuidas sel kevadel gümnaasiumi lõpetanud neiu Kadri Laube, kes läheb edasi õppima Viljandi Kultuurikolledžisse, organiseeris 12.-15. augustil Ruusmäel rahvuslikud

pillimängupäevad. Ilma Kultuurkapitali abita, vaid kohaliku vallavalitsuse ja rahvamaja juhataja toel. Kogu Eestimaalt kogunes 46 nooremajoolset inimest algkooliõpilastest tudengiteni. Pillimänguuskus polnud kohustuslik, osa võttis esimest korda elus pilli kätte. Juhendajad olid samuti põhiliselt noored, üks vaid 15aastane. Aga 4 päevaga sai igauks vähemalt paar lugu selgeks.

Rahvusvaheliseks muutis ettevõtmise interneti kaudu Võru Gümnaasiumi õpilastega tutvuse loonud ja neile külla sõitnud 8 noore portugallase osavõtt. "Koo õppisime eesti regilaulu, nemad õpetasid portugali rahvalaulu ja -tantsu. Toimus väike kultuurivahetus," kommenteeris nooruke, kuid energiline organiseerijanna.

Kõrvemaale kaks heliloojat

3. augusti Järva Teatajas räägiti plaanist luua Lehtse huvikeskuse muusikaklasside põhjal Kõrvemaale muusikakool, mis annaks selle lõpetanuile võimaluse jätkata õpinguid keskastme muusikaõppeasutuses. Käesoleval sügisel ei peetud seda siiski tõenäoliseks.

31. augustil aga teatas leht, et asi on teoks saamas. Puudunud on aga direktor. Ootamatult on ilmunud ka vääriskas direktorikandidaat - praegune ERSO direktor, ka heliloojana esinenud Ville-Markus Kell. Vormistamisega läheb aga veel paar kuud aega. Nii saab siis Kirde-Järvamaa ehk Kõrvemaale kaks heliloojat - Urmas Sisaskile lisaks ka Ville-Markus Kell. Seega muutub ta ehk Tallinna järel teiseks heliloomingukeskuseks Eestis. Ka Urmas Sisask on täieliku päikesevarjutuse jälgimiselt Ungaris, mitte Türgis, nagu oli esialgu plaanis (vt ML nr 8, lk 13) - loominguimpulssidega tagasi pöördunud.

Toomas Voll: äratata ja sütitata

Selle pealkirja all avaldas Vooremaa pikema jutuajamise Kilingi-Nõmme muusikaõpetaja Toomas Volliga. Konservatooriumi haridusega ja mitmel pool Pärnumaal varem töötanud T. Voll teatab, et talle on pakutud tööd mujal Tallinnani välja, kuid ta kavatseb jääda truuks Kilingi-Nõmmele. Kui vanemad manalasse saadetud said, tekkis tunne, et olen vanematekodus nagu järjepidevuse kandja. Ei suuda ette kujutada, et müüksin maja maha ja minema koliksin. Sellele vaatamata, et tema kui 41aastase mehe palk on enam-vähem võrdne pensionäride sissetulekuga. "Ju siis mu töid sellisel tasemel väärtustatakse, kuigi suur osa eestlastest Kilingi-Nõmmele just meie laululaste järgi teab. Mittemateriaalne tase on iseasi, olen ise ka õnnelik, et olen suutnud noortele midagi anda ja neid muusika juures hoida."

Oma tööst laululastega rääkides ütleb Voll, et oma kolleegidega - Maret Ojaga Jõgevalt, Thea Paluujaga Raplast, Sirje Medelliga Kuressaarest jt - on ta "jõudnud ühisele arusaamisele, et me ei õpeta ainult laulmist ega etenda vokaalkunsti, vaid tegelikult on see ikka paralleelne intelligentse ja vaimse kasvatamisega". See on "mõnes mõttes halastamatu töö. Aga mis raskelt tulnud, on lõpuks nägusam." Ja lapsi tuleb kogu aeg n-õ äratada ja nakatada. "Seejuures imevad lapsed sinust energiat, nagu vampiirid, aga sa ei tohi seda ilmaski välja näidata." Ning kui see on õnnestunud, siis "vaatamata sellele, et olen meesterahvas, tundub mulle, nagu oleksin nad ise sünnitanud".

Rõõmus on T. Voll ka laulupeo ettevalmistuse ajal avastatu üle. Näiteks toob ta umbes 80 õpilasega Ridala põhikooli Läänemaal, kus on peaaegu Ellerheina tasemega lastekoor.

(Järgneb 24. lk-1)

Rein Rannap: "Minu teada on mu variant maailmas ainulaadne."

Uue helisid numbrite keelde tõlkiva masina ja klaveriga Eestis tuuriv Rein Rannap kurdab, et elektrooniline süsteem teeb temast matemaatiku. Pidevalt tuleb arvestada, millal ja kuidas klahvidele vajutada ning millist heli kuhu juurde lasta. "Aga teha on päris huvitav - olen nagu orkestrijuht ja pillid alluvad mu tahtele," arvab ta.

"Ega nad iga kord allu ikka ka. Masin läheb vahepeal peast segi ja teeb ootamatult mingeid valesid helisid," räägib mees. "See matemaatiline pool pole minu tugevaim külge. Olen ikkagi naturaalpilli mängija ja nüüd pean vahepeal tegema ümberlülitamisi ning ennast mitme asja vahel jagama."

Peene nimega MIDI-süsteemi (*Musical Instrument Digital Interface*) kokkukorjamiseks kulus Rannapil aastaid. MIDI-süsteem tõlgib muusika numbrite keelde ning neid saab salvestada või siis suunata teistele pillidele, mis sellist numbrikeekest aru saavad. Selleks, et klaverist numbreid kätte saada, tuleb iga klahvi alla ja ka pedaalidele paigutada andurid.

"Kui hakkad seda karpi kokku panema, selgub jälle, et midagi on puudu, ja siis ajad seda taga," kirjeldab Rannap oma kannatuste rada. Neli aastat tagasi ostis ta süntesaatori, poolteist aastat tagasi hakkas ülejäänut muretsema. "Kuigi tootjad väitsid, et süsteem on ehitatud nii, et see sobib kõikidesse klaveritesse, Estoniasse see siiski ei mahtunud," selgitab Rannap, kelle sõnul tema hea koostööpartner Tallinna klaverivabrik saagis ja puuris ringi nii tema koduse klaveri kui ka selle, millega ta mõõda Eestit tuurib.

MIDI-süsteemiga plaanib Rannap ka edaspidi tööd teha. "See on piisavalt kallis ja loodan, et saan seda kasutada veel aastaid," loodab ta. "Ja süsteemi tuleb veel parandada, et ei tekiks rumalaid vigu. See plokk, mis tõlgib muusikat numbrite keelde, on kehv," räägib muusika-insener.

MIDI-süsteemiga klassikalise muusika klaverikontserte anda on Rannapi andmetel maailmas esimene kord. "Klassikalistest paladest on tehtud töötusi ainult elektroonikaga. Minu variant, kus kõlab

ka originaalklaver, on minu teada maailmas ainulaadne"...

"Katedraalklaveri" kava valmis kaks aastat. Kõigepealt tuli idee kasutada kirikumuusikat ja kirikukelli, siis tulid alles teosed. "Kartsin, et kui ma keskendun ainult kirikumuusikale, jääb kava liiga üheplaaniliseks. Kuigi näiteks Liszt'il on palju erilaadset muusikat, mida on võimalik eri ideede alla paigutada."

Kaks viimast lugu kirjutas Rannap ekstra selle kava jaoks. Üks vaimsel teemal, teine seotud kirikukelladega. "Tuli pähe see tat-tat-tat-ta-ta ja siis mõte ühendada see kelladega," kirjeldab Rannap oma lugude sündi...

Talvise tuuriga on Rannap märtsis nii Narvas kui Kohtla-Järvel. "Kava nimi on juba olemas - "Hingetuli hingetule". See nimi on kirjutatuna nii ilus - nagu oleks üks täht vahetuses," kiidab ta. Kava koosneb romantilisest muusikast: Chopin, Schubert, Liszt.

GERLI ROMANOVITŠ

"Must muusika valge öö jaoks"

Sellist nime kannab Ida-Virumaa toimuv muusikafestival, kus osalevad Prantsusmaa ja Elevantiluuranniku muusikud ning Eesti ja naaberriikide dzässansamblid.

Festivali korraldamise initsiaator Prantsuse assotsiatsioon Balala Tam-tam Production tegi ettepaneku korraldada festival Kohtla-Järvel 2000. aasta jaanioöl. Kohtla-Järve linnavalitsuses arvatakse aga, et mõttekam oleks korraldada festival regioonis, kaasates kõiki Ida-Virumaa linnu, ning ürituse patrooniks võiks olla maavanem. Kontserdid võiksid toimuda kõikjal üle Ida-Virumaa samamoodi nagu toimuvad "Seitsme linna muusika" kontserdid.

Festivali pärliks oleks Elevantiluuranniku dzässi- ja tantsukollektiivide osalemine. "Võib-olla liituvad nendega ka Rootsi muusikud ja vähemalt üks kollektiiv igast meie sõpruslinnast," loodab Kohtla-Järve linnavalitsuse peaspetsialist kultuuri alal Arthur Seppern.

Töös projektiga tehakse alles esimesi samme. Eialgu on Kohtla-Järvel olemas Prantsuse poole ettepanek. Ees ootab kolmepäevase festivali celarve koostamine. Võib-olla tuleb seetõttu loobuda mitme ürituse korraldamisest, kuid Seppern loodab, et raha festivaliks leitakse ka mujalt: "Prantslased pöörduvad oma kultuuritoetusfondide poole, meie enda omadesse. Otsustades selle üle, et festivalile kutsutakse nii kõrged külalised nagu Eestis kultuuriminister, Prantsusmaa saadik Eestis ja Elevantiluuranniku kultuuriminister, siis peaks Ida-Virumaa jaoks mainekas üritus ka Eestis toetust leidma."

Sepperni arvates pole muusikaõhtud, kus kõlaksid Aafrika rütmid ja Euroopa muusika, utoopiline ettevõtmine. "See on reaalsem kui nende 15 maailmakuulsuse kontsert, keda ma Kohtla-Järvele esinema kutsusin. Ükski täht ei vastanud ametlikule kirjale, mille ma neile saatsin. Millegipärast olen aga veendunud, et seda festivali on võimalik korraldada."

SOFIA BAUER

Mõlemad artiklid on 4. augusti Põhjarannikust

Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse teadaanne

3. ja 4. juulil 1999 toimunud XXIII üldlaulupeost võttis osa 856 koori ja puhkpilliorkestrit (sh välismaalt 39) 24 875 lauljaga/mängijaga (sh välismaalt 1215).

2. kuni 4. juulini 1999 toimunud XVI üldtantsupeost võttis osa 469 rahvatantsurühma (sh välismaalt 4) 8059 tantsijaga (sh välismaalt 67).

Kahe peo tegelaskond kokku (sh korraldustoimkonnad) oli 33 213 inimest.

Üldlaulupeo 1. kontserdile ostis pileti 28 521 inimest. Koos aukülaste, laste - M kuni 7aastased (include) lapsed said väljakule koos vanematega tasuta -, tegelaskonna ning akrediteeritud teenindajatega oli väljakul umbes 76 500 inimest.

Üldlaulupeo 2. kontserdile ostis pileti 34 789 inimest. Arvestuslikult oli väljakul 84 700 inimest.

Üldtantsupeo peaproov-etendusel oli piletiga pealtvaatajaid 8295 (üldlaulupeo tegelased). Arvestuslikult oli staadionil 18 300 inimest.

Üldtantsupeo 1. etendusele ostis pileti 14 428 inimest. Koos aukülaste, laste, akrediteeritud teenindajate ning tegelaskonnaga oli staadionil umbes 27 000 inimest.

Üldtantsupeo 2. etendusele ostis pileti 9116 inimest. Arvestuslikult oli staadionil 20 700 inimest.

Üldtantsupeo 3. etendusele ostis pileti 9628 inimest. Arvestuslikult oli staadionil 21 300 inimest.

ILMAR MOSS,

Eesti Laulu- ja Tantsupeo
Sihtasutuse juhataja

Hinnanguid EMA uue hoone kohta

Helmi Särg (väliseestlane Torontost, kes annetas raha selle ehitamiseks): Ta ei ole seest kõle, tekitab hea sooja tunde. Akustika eest on hästi hoolitsetud, kõla jääb kinni. Ka väljaspoolt on maja suurepärase.

Thomas Wildenhafer (EMA külalisprofessor Saksamaalt): Kogu kompleks on väga nüüdisaegne. Ooperistuudio on omaette hea heliisolatsiooniga (neljakordsete akendega) ruum koos Austria valgustussüsteemiga. Hea on raamatu- ja noodikogu avariilite ja kuulamisvõimalustega.

Vardo Rumessen: Maja on ehitatud võrdlemisi odavalt ja säästlikult. Hind - umbes 10 miljonit USA dollarit - on ühe korteri hind New Yorgi keskklinnas.

Bayreuthi Sõprade Ühing 50aastane

Saksamaal tähistati Bayreuthi Sõprade Ühingu asutamise 50. aastapäeva. Teise maailmasõja lõpul oli Richard Wagneri autoriteet väga madalal seoses tema propageerimisega natside poolt. Ka oli Richard Wagneri minia Winifred olnud Hitleri suur sõber. Olukord hakkas aga muutuma külma sõja puhkedes. 1949. a loodi Wagneri perekonnale lähedase pankuri Gerhard Rossbachi algatusel vastav ühing, mis asus finantserima Richard Wagneri pojapoegade Wolfgangi ja Wielandi poolt taastatavaid Bayreuthi festivale, olles selleks praeguse ajani kulutanud 50 miljonit marka. 1953. a on lisandunud toetus ka Lääne-Saksa riigilt ja Baierimaa kohalikest omavalitsustelt. Praegu on Bayreuthi Sõprade Ühingu 4500 liiget, neist umbes 1000 elab 38 välisriigis - nii palju, et kõigile enam ei jätku festivali 400-margalisi sponsorpileteid.

Mullu mais astus vanuse tõttu tagasi seltsi 30 aastat juhtinud Franz Hilger, teda asendas 64aastane senine pankurist kassapidaja Gerhard Schmidt, kes ühtlasi on olnud Wolfgang Wagneri isiklik finantskonsultant. Wolfgang Wagner on nüüd juba 80aastane, tema vend Wieland suri juba 1966. a. Pole päris selge, kes saab Bayreuthi festivalide kunstiliseks juhiks siis, kui Wolfgang Wagner tagasi tõmbub või sureb. Tema poeg Gottfried Wagner on Richard Wagneri kultuse äge vastane (vt. ML 99 nr 5, lk 22).

31. augusti Tartu Postimehes kirjutab Bayreuthi käesoleva aasta festivalist seda külastanud Liis Kolle. Tema sõnul on see üritus, kus esitatakse ainult Wagneri muusikat endiselt väga prestiižne. Piletijärjekorras ootavad inimesed kümme ja enamgi aastat.

80aastane Wolfgang Wagner lavastas seekord "Nürnbergi meisterlauljad". "Üllatas, et ta pole oma vanaisa nii tõsiselt võtnud kui paljud Meistri kummardajad - lauljate pidulik rongkäik III vaatuse alguses oli lahendatud külatsirkuse-laadse trallina." W. Wagner oli ka reibas, kui ta "elavalt selgitas kaetud orkestriaugu iseärasusi ja maja akustikast lähtuvat planeeringut ning lava ja dekoratsioonide ehitust".

Kes saab oma valdusse haruldase noodikogu?

USA Harvardi Ülikooli professori Christian Wolff'i 20 aastat kestnud jahtimine sõja ajast peale kadunud olnud haruldasele noodikogule jõudsid õnnelikult lõpule. Koos Kiievi teadlastega avastas ta Ukraina Rüügiarhiivist Johann Sebastian Bach'i poja Carl Friedrich Emmanueli 5000eksemplarse noodikogu, mis varem kuulus Berliini Sing-Akademiale. Kogus on peale tema kunagise valdaja ka teiste tolleaegsete saksa heliloojate - Georg Philipp Telemanni, Carl Heinrichi ja Johann Gottlieb Grauni - ning ka valdaja kuulsu isa osalt senitundmatuid töid, samuti Mozarti, Haydni, Palestrina ja teiste heliloojate teoste algkemplare. Nii Chr. Wolff'i kui ka Ukraina ametiisikute sõnul on kogu haruldastel heas korras. Teadlased on asunud seda uurima.

On selgitatud välja ka kogu Kiievisse jõudmise tee. Sõja kestel hakati mitmeid muuseumiväärtusi pommirahke all olevast Berliinist välja toimetama. Selle kogu leidsid Nõukogude armee üksused Poola Sileesiast ühest prüginunnikust. Kogu anti üle KGB-le, kes selle salastas ja andis hoiule Kiievi arhiivi. Ei välistata, et sel kombel Ukrainasse sattunud arhiivimaterjale on veelgi olemas.

Praeguse ni on lahtine küsimus, kellele leid hakkab kuuluma. Ukraina ametivõimud väidavad, et tegemist on Ukraina riigi omandiga vähemalt niikauaks, kuni on parlamendis vastu võetud neid küsimusi reguleeriv seadus. Ukraina Rahvuslike Arhiivide Valitsuse ülem Ruslan Pjurihh ei välistanud siiski võimalust, et kogu antakse Saksamaale üle riikidevahelise kultuuri-kokkuleppe alusel, seda enam, et Saksamaa tagastas mullu Ukrainale sealt sõja ajal ära viidud sõjaajal dokumentaalfilmiid. dpa-STT-ETA

Ameerika muusikaajakirja kõrge hinnang Peteris Vasksi loomingule

Ameerika muusikaajakirja Billboard andis kõrge hinnangu Peteris Vasksi helitöödele ning avaldas ka temalt võetud intervjuu enne Vasksi 2. sümfoonia ettekandmist Londonis. Viimasel ajal on Läänes palju Vasksi mängitud, tema suur propageerija on seal olnud Lätis sündinud Gidon Kraemer oma ansambliga. Teda on seatud Schnittke ja Šostakovičiga ühele pulgale: "Vasksi muusika on kooskõlas nii elu lootusrikaste ideaalidega kui ka tema sageli traagilise reaalsusega, temas on palju rohkem vapustavat jõudu kui enamikus teistes muusikateostes." Märgitakse, et Vasksi noorustraagika - baptisti jutlustaja pojana ei võetud teda vastu Riia konservatooriumi ning ta jätkas haridusteed Leedus - on kokkuvõttes tulnud talle kasuks: nii oli tal kergem saada mõjutusi Poola ja ka Lääne sakraalmuusikast. "Ma loon muusikat mitte massimeestele, vaid isiksustele," ütles Vaskis oma intervjuus ning lisas, et tänapäeva Lätis on noori lootustandvaid heliloojaid, näiteks Andris Dzenitis ja Janis Petraskevics.

LETA-ETA

Leedu noor pianist tunnistati Iisraelis parimaks

Rahvusvahelistel klaverikursustel Iisraelis tunnistati parimaks Vilniuse K. M. Ciurlionise kunstikooli õpilane Evelina Puzaite, kes sai preemiaks 1000 dollarit. Ta esitas mitmetel kontsertidel erinevaid teoseid. Suurt tähelepanu äratas tütarlapse omaloominguline sonaat - kirjastused avaldasid soovi seda publitseerida.

Teisele kohale tuli noor Iisraeli, kolmandale Jaapani pianist.

ELTA-ETA

Kolme helilooja ühine ooper Savonlinna festivaliks aastal 2000

Heliloojad Herman Rechberger, Olli Kortekangas ja Kalevi Aho loovad Savonlinna ooperifestivalil 15. juulil 2000 aastatuhande

vahetuse tähistamiseks ettekantava ühise ooperi "Aeg ja uni". See on haruldane kogu maailma muusikaelus. Aluseks on Paavo Rintala (ühtlasi libreto autori) samanimeline mosaikromaan, mis haarab maailmaajaloo episoodide Kristuse sündimise ajast tänapäevani ning tegevuspaikadeks on mitmed erinevad maad. Vastavalt sellele lauldakse ooperis ka erinevates keeltes - muinaskreeka, ladina, saksa, prantsuse, soome ja poola keeles ning jidišis.

Iga helilooja kirjutab ühe vaatuse. Neil on erinevad stiilid, nii et iga osa moodustab omaette terviku. Kuid nad püüavad siiski saavutada teatud stiiliühisust kogu kolme vaatuse ulatuses. Orkestri kõrval on suur kooride roll. Kaks osa on juba valmis kirjutatud, kolmas lõpetamisel.

Kogu lugu lõpeb suure küsimärgiga. Vastust ei anna tühi Saladuste raamat. Tulevikku ei ennustata. Mõtlemisainet kuulajatele aga leidub.

STT-ETA

Sibelius natside propagandas

Sibeliuse Majas töötav Antti Vihanen, kes kirjutab teadustööd Sibeliuse kasutamisest natside propagandas, avaldas ajalehes Etelä-Suomen Sanomat artikli oma uurimistöö esialgsetest tulemustest. Ta väidab, et Sibelius oli osa hitlerlaste propagandas oli suurem, kui varem arvati.

Sibelius oli saksameelne. Juba Esimese maailmasõja ajal kirjutatud Jäägrimars oli Soome-Saksa relvavendluse vaimu ülistav teos. Kuigi on kahtlane, kas Sibeliusele oli lähedane natslik idelooria, soovis ta 30ndail aastail, et võimaliku uue maailmasõja puhkedes võidakse Saksamaa.

Ja natsid kasutasid seda ära. Juba 1935. a andis Adolf Hitler Sibeliusele kolmanda riigi kõrgeima kultuuritunnusmärgi - hõbedase Goethe-medali. Sibeliuse muusikat mängiti palju hitlerlikul Saksamaal, Sibeliust ülistati kui blondi ja sinisilmset põhjarassi esindajat. Ta oli natside loodud rahvusvahelise heliloojate organisatsiooni asepresident, kuigi tema tegevusest seal pole teada midagi. Joseph Goebbelsi korraldusel asutati 1942. a Berliinis Sibeliuse Ühing.

Selle kõige tulemusel kujunes Vihaneni sõnul pärast 3. riigi lõppu Euroopas, ka Saksamaal välja küllaltki jahe suhtumine Sibeliuse, mis võis rusuvat mõju avaldada ka heliloojale endale tema viimastel eluaastatel.

STT-ETA

Tallinna kontserdielu - august

Pärast päikeseküllast suvitamist taas linlaseks kehastununa sattusin kõigepealt **Pargikontserdile** Luigetiigil, millega 15. augustil tähistati Kadrioru pargi sünnipäeva. Kui ettekannete võimendusega oli nii kuidas juhtus - üht oli tsipa palju, teist liiga vähe -, siis esteetiliselt elamusele võis anda kõrgeima hinde. Kahe tunni jooksul särava õhtupäikesega käest sumedasse hämarusse mattuval tiigil, saarel ja laval jagus aina uusi üllatusi - kus löid vilkuma ehtsad, kus kunstlikud küünlad, kuhu kumas lillat, kuhu rohelist valgust ja muidugi tunnetasid luiged oma olulist rolli etenduse käigus, ujudes väärikalt lillekompositsioonide vahel.

Kui kontserdile üldse midagi ette heita, siis ainult kavajärjestuse osas: pärast Rein Rannapi aplombikat ja ülijõulist improvisatsiooni mõjus Tallinna Poistekoori esinemine mannetuna. Loomulikult ei saa võrdset võimendada üksikut instrumenti ja mõnekümneliikmelist koori; nii jäi ka Siiri Sisaski ilmekas mikrofonilaul paratamatult poiste toetuseta. Sellest on kahju, sest Lydia Rahula koori tase on ju suurepärane, pakutud kava võluv ja asjakohane; kuid pikka aega väga tugevast muusikast (ka balletisaadetest) "kurdistatud" kõrvad ei suutnud püüda hapraid inimhääli. Küllap olnuks koori esinemine avanumbrina muljetavaldavam.

Paraku avas kontserdi trio Raivo Tafenu - Lembit Saarsalu - Ain Agan äärmiselt professionaalsel ja meeleolukal moel Jarretti, Bonfa, Naissoo ja Kerni dzässimprovisatsioonidega. Mõlema saksofonisti kirglikku "võistlust" toetas kitarrist peenetundeliselt.

R. Rannap esines kahe blokiga: Chopini Ballaad g-moll ja Eksrompt-Fantaasia kõlasid kunstnikule omase vabaduse ja paatosega, Saint-Saënsi "Luige" põneva arendusega improvisatsioon moodustas intrigeeriva kontrasti järgnenud "Surevale luigele" Marina Tširkova kehastuses. Teises blokis mängis R. Rannap oma loomingut ja improviseeris. Võrratult kauni elamuse pakkusid seejärel Kaie Kõrb ja Viesturs Jansons Adagioga "Luiked järvest".

Tallinna Suvemuusika Festivali

avakontsert keskendus **Tšaikovskile** ja armastusele ning oli tagatipuks pühendatud A. Puškini 200. sünniaastapäevale.

Nii tihkelt ülesmänge pürgivat kontserdielamust kogeb harva. Kui Avamäng-fantaasia "Romeo ja Julia" algupool veeres kuidagi kiretult-ebalevalt ja M. Lapina kirjastseen ei läinud eriti hinge, siis pärast lisapalu publik lausa kisendas vaimustusest. Ilmselt hoidis Arvo Volmer kuulsa armastusteema esimese eksponeerimise

meelega kargena, et paisata see lõpuks saali täis vaimustust ja valu ning küllap säilitas M. Lapina oma tulisemad eneseavaldused teise osa tarvis.

Alates "Jevgeni Onegini" III vaatuse "Poloneesist" tehti imetegusid: keskmist lüürlist löiku embasid a-osad lausa raudse keerisena, taandumata hetkekski dünaamilisest ja kõlalises maksimumist. Seevastu Maano Männi mängitud "Mõtisklus" oli otsekui kaitstud saareke keset tunnetemõllu.

Gnessinite nim. Muusikainstituudi lõpetanud Marina Lapina võitis Glinka (1991) ja Tšaikovski (1994) laulukonkursid ning on Moskva Bolšoi Teatri solistide nimekirjas juba 8 aastat. Viimasel ajal on M. Lapina teinud karjääri USAs, Saksamaal, Prantsusmaal. Lauljataris on õnnestunud ühinenud vene laulukoolile omane lopsakas ja isikupärane, maitsekas tõlgituslaad. Samas muusikainstituudis hariduse saanud Andrei Grigorjev töötab samuti Bolšoi Teatris ja on seitsme nimeka rahvusvahelise konkursi laureaat. Temagi puhul võib imetleda jõulist vokaali ja peent esitusmaneerit. Kuivõrd blaseerunud vastas tema elumehelik Onegin lihtsameelse Tatjana armuavaldusele ja kuivõrd meeletuiks kasvas tema armuavaldus suursuguseks daamiks kehastunud pr Greminal!

Sergei Nakarjakovi kohta öeldule - "trompeti-Paganini", "erakordne talent", "noor võlur" - ei oska midagi lisada, sest kuidas ka ei püüaks kirjeldada pretsedendit fenomenit, jäävad sõnad ikka hädisteks. Mil moel on 22aastane noormees (tegelikult juba ammuilma) jõudnud sellise tehnilise tipptasemeni, ei oska mõistatada. Tema äärmuseni kontsentreerunud, peaaegu liikumatus füüsis on isegi sõrmede töö ja hingamine vaevumärgatavad. Tohtu kopsumaht või pigem selle erandlik kasutamisoskus võimaldab Nakarjakovil mängida uskumatult pikki fraase. Samas näib "liikumatu" trompetist väheemotsionaalsena ja liigselt vaoshoituna. Ega tema programm erilist tundehoogsust nõudnudki - esimese poole seaded oreliga Giordanilt, Händelilt, Purcellilt näitasid peamiselt noormehe imeilusat, pehmet tooni ja kultuurset fraseerimist; Veraccini viiulisonaat ja Vivaldi tšellokontsert (viimane flügelhornil) ka väledamat sõrmetööd.

Tegelikult plahvatas Nakarjakovi talent täiel jõul särema alles lõpunumbris, Arvani "Veneetsia karnevalis", kui ta lükkas noodipuldi kõrvale ja lummas publiku vapustava virtuositeediga. Järgnes kontserdi ainus pöörane kiidumärul, mis ei tahtnud kuidagi leppida vaid tillukese lisapalaga.

Mitmes hansalinnas, ka Tallinnas

kantorina tegutsenud Johann **Valentin Mederi** sünnist möödub tänava 350 aastat. Helilooja pole meil enam tundmatu, oma ajastu konteksti hästi sobituv meloodilisuse ja elurõõmsa karakteriga muusikast on raske mitte lugu pidada. Nüüd on Toomas Siitan teinud tubli töö tema 1686. a Tallinnas kirjutatud ooperi "Kindlameelne Argenia" Stockholmi Kuninglikus raamatukogus säilitatud partituuri taaselustamisel.

Nagu ühele korralikule ooperile sünnis, olid "Kindlameelse Argenia" lavale toomisel ametis hulk jõude: dirigendina T. Siitan, lavastajana L. Peterson, koreograafina V. Kurbel, kostüümide valijana R. Vanhanen ja kujundajana H. Volmer. Festivaliorkestri, Eesti Rahvusmeeskoori lauljate ja Saltatores Revaliensis tantsijate kõrval esinesid mitmed solistid.

Põhiliselt saalipõrandal kontsertettekandes kõlanud ooperisse tõid vaheldust tantsud ja mõned üksikud stseenid laval, seetõttu jäi lõviosa lavastusest küllaltki staatiliseks. Oma tegelaskuju karakteri visuaalsel iseloomustamisel olid püüdlikumad K. Urb (Licia printsess Argenia) ja P. Perens (teener Heluantes), ka intriigitsevat-tülliaajat Cacoblethest kehastanud M. Turi mõjus veenvana.

Kahtlemata olid muusikaliselt - vaatamänguliselt vaheldusrikkamad - ka üllatuslikumad IV ja V vaatus. Näiteks "illustreerisid" uhket Lahingusonaati millegipärast graatsilised tantsupaarid ja vastastikku ärplevad sõdurikoorid olid tegelaskonnast ainsana tänapäevasealt riietatud (?). Ent siin kõlas ka ooperi mõjusaim aaria - Argenia kaebelaul.

Tänu T. Siitani hoolikusele valitses vokalistide ja orkestri vahel rahuldav koostöö.

21. augustil kolis Tallinna Suvemuusika **Põltsamaa lossihoovi**.

ERSO läbinisti populaarset programmi juhatas Eri Klas tuntud elegantsiga, kütts publiku üha kuumemaks mõnusat vestlustega ja pani rahva koguni laulma "Kolmnurkset mütsi", et seejärel kutsuda üldise lõbususe saatel S. Nakarjakovit mängima sama viisi (Arvani "Veneetsia karnevalist").

Põltsamaa on uhke oma lossihoovi akustikale, mis õigustab seal piirdumist naturaalse heliga. Paraku jõuab piano siiski vaid esimese paarikümne reani. Eriti kannatas kuuldamatuse tõttu just Nakarjakovi esinemine. Kinnitust leidis juba soolokontserdil sündinud mõte, et tema kummaline kammerlikkus ja dünaamiline ühetaolisus erineb täielikult senikogetud trompetimängust kui millestki väga säravast, jõulisest, atraktiivsest tegevusest. Ka Mendelssohni (viili)kontsert - (üllatavalt mitte e-moll, vaid täiesti tundmatu d-moll) jäi ebakontsertlikult leebeks, peenelt väljanikerdatuks, võludes peamiselt delikaatse toonikäsitlusega.

Kogu auditooriumini jõudnuina läksid suure menuga Brahmsi Ungari tantsud ja

Straussi valsid-polkad - mida rohkem löökpile - ka sepaalasi! - seda promenaadlikumana tundus kõik.

Pealkirja all "Lootuste lõppematus" pakuti 23. augustil ööga seotud vokaalmuusikat sajandi algusest ja lõpust. Rahmaninovi, Poulenc'i, Raveli ja Bergi romansikimpude kõrvale toodi kuulamiseks uudisteoseid M. Tallylt, T. Tulevilt ja T. Trassilt. Nii kujunes muusikaliste väljendusvahendite ampluaa õige laiaks.

Ettekandelist põhirkust kandsid Monika Sutt ja Villu Valdmaa, kelle klaveripartneriks vastavalt Heili Vaus ja Andres Paas. Meie komponistide loometööle (ka Raveli "Madagaskari lauludele") lisasid helivärve flötist L. Vood, tšellist A. Tammesalu, viuldaja U. Vulp, löökpillimängija P. Roos. Oma teose "Kaks vaadet merele" ettekannet mõjutas Tally elektrooniliselt; eesmärgiga luua Kolmes psalmis sisalduvale palvele ja ülistusele eriline atmosfäär paigutas autor Trass V. Valdmaa lavale, M. Suti tagarõdule ja istus ise oreli taha.

25. augusti sümfooniakontsert oli festivali vaieldamatu tipp, ja kui kõrge veel! Peatselt 80. asutamisaastapäevale tähistav City of Birmingham Symphony Orchestra saavutas oma Euroopa-kuulsuse sir S. Rattle'i (Berliini Filharmonikud valisid ta

oma peadirigendiks aastast 2002 - vt ML nr 8, lk 11 - toim.) käe all, kuid on arenenud kahtlemata ka külalisdirigendite Neeme Järvi (1981-83) ja Paavo Järvi (1996-97) toel. Teist aastat jätkab orkester oma menuteed peadirigendi Sakari Oramo, endise Avanti! ansambli liikme ja Soome Raadio Sümfooniaorkestri kontsertmeisteri juhtimisel. Tõusnuna dirigendite rahvusvahelise eliiti on S. Oramo töötanud ka teiste tähtsamate orkestritega Euroopas ja Ameerikas.

Läbi Brahmsi II sümfoonia jõuliste helimassivide, teravate rütmide, konfliktuse ja sellele vastandatud poeetilise lihtsuse tõestas inglise orkester oma erakordset kõlalist rikkust, pillirühmade tasakaalustusest tulenevat faktuuriselgust ja seda määratlematut eneseväarikust muusitseerimise kõikvõimalikes nüanssides, mis eristab Suuri Orkestreid headest orkestritest.

Instrumentalistid dirigendiks ümberkehastunud muusikutele on enamasti väheilmekad žestid, sest reeglina pole neid pedagoogid aastate viisi lihvinud. Ent S. Oramol on ilmselt loomupärane väljendusrikkas žestikulasioon - vajadusel minimaalselt markeeriv, samas laiult kaasahõlmav. Kaugeltki kõigi orkestrijuhtide jälgimine pole nii nauditav ja kuulavat "äraseletav"!

Gruusia viuldaja Elisabeth Batiašvili on alles 20-aastane, kuid juba 4 aastat Euroopas tuntud kui Sibeliuse-konkursi II preemia laureaat. Sibeliuse viiulikontserti on erakordselt andekas muusik süüvinud ülima põhjalikkusega, mille tulemuseks polnud üksnes selle helitöö raskuste täiuslik ületamine, vaid ka imekauni kunstitöö taastoomine - see lummas taktist takti ja pani heldima ka solisti-dirigendi-orkestrantide vaimustava koostööga. Viimased ühinesid publiku ovatsioonidega täis austust noore tõsise kunstniku vastu.

Ära kolis Tallinna Suvemuusika festivali 28. ja 29. augustil - nimelt Paldiski endise sõjaväebaasi riviväljakule esitama hitte tuntud muusikalidest pealkirja all "West End Musicals". ERSO juhataja Richard Balome ja solistid tulid Londoni "West End Company"st".

Tallinnas kuulati veel Hortus Musicuse kontserti "Euroopa muusika pärast aastat 1000 ja enne aastat 2000" ja Tallinna Poistekoori laulmas Lydia Rahula juhatusel eesti ja lääne koorimuusikat.

Augusti lõpul pani oma ameti maha ja siirdus sporditööle alles kevadel Eesti Kontserdi direktoriks taasvalitud Enno Mattisen. Ees on uued valimised.

INES RANNAP

XIII, eriilmeline

30. juulist 8. augustini toimus Tallinna XIII Rahvusvaheline Orelifestival. Auväärse eaga muusikakirjutus on vaatamata Eesti üha tihenevale kontserdi- ja festivalikalendrile säilitanud oma isikupära, mõttesügavuse ning publiku tunnustava poolehoidu. Külalised saksamaalt, Hollandist, Prantsusmaalt ning Austriast osalesid Tallinna seekordsel orelipeol eranditult esmakordselt. Lisaks tavapärasele kontserdipaikadele Tallinnas - Niguliste, Nõmme-Rahu ja Toomkiriku - helises orel mitmel õhtul Pärnu Eliisabeti kirikus; lisaks toimusid kontserdid Nissis, Rõuges, Rāpinas, Suure-Jaanis, Häädemeestes, Otepääl, Vigalas, Põltsamaal, Äksis, Kullamaal ning Rakveres - tunnistas sellest, et Eestimaa "orelikaart" üha laieneb tänu mängukorda seatud instrumentidele.

Tänavuse festivali läbiva idee ja eesmärgi sõnastas peakorraldaja Andres Üibo sisuka bukletiraamatu avasõnas: "Kutsume teid kuulama liturgilist muusikat, mis on viimase 600 aasta jooksul olnud pidevas muutumises, kuid mille sisu ja olemus on jäänud muutumatuks."

Nii oli valdav enamik pealinna kontsertidest saanud sakraalse vormi, elustamiseks katoliku kiriku muusikatradsioone. Niguliste ja Toomkiriku kavades kõlas orelimuusika kõrval ühehäälne gregooriuse laul kui kogu Euroopa liturgilise muusikakultuuri alustala, esitajaks ansambel **Vox Clamantis**, dirigent ja kunstiline juht

Jaan-Eik Tulve. Õhtust õhtusse jätkunud kohtumine nimetatud eestimaise kollektiiviga veenis üha enam selle vokaalses professionaalsuses ning mõtestatud esituskultuuris. Ansambelis on mitu suurepärase solistivõimetega lauljat, kelle tämbriiline isikupära on kooslaulmisel õnnestunud vormida nauditavaks sulamiks. Avaõhtul Nigulistes mängis prantsuse tunnustatud oreliprofessor **Jean Boyer**. Koos Vox Clamantisega esitati prantsuse barokiaja suurkuju Francois Couperini (1668-1733) "Missa kogudustele". Missateksti kulgemine vaheldumisi koori ja oreli käes on traditsioon, mis pärineb juba oreli varasematest ilmumisaegadest kiriku käsutusse. Selle ning mitme järgnevagi kontserdiõhtu kuulamiselamus oli vaba tavapärastest muljete- ja emotsioonidejahist, pakkudes hoopis võimalusi meditatiivseiks mõtisklusteks ning hingeliseks selgimiseks. Tallinna Toomkiriku rikkalike võimalustega romantilist tüüpi orel dikteeris seal kahel õhtul esitava repertuaari valiku. Saksa vanameistri **Werner Jakobi** esitatu oli mullusuvise festivali "peahelilooja" Max Regeri sulest. Tema loomingust inspireeritud olid ka kontserdi finaalkiie kõlanud W. Jakobi "Kolm metamorfoosi".

2. augustil mänginud **Martin Rost** esindab saksa organistide nooremat põlvkonda. Tema kontserdi kaalukam osa tugines Ferenz Liszti teosel "Missa pro organo", pakkudes ehk

äärmuslikemaid üleminekuid sajanditetagusest keskaja muusikalt 19. sajandi lõpu väljendusviisidele.

Peter van Dijk Hollandist tutvustas end kuulajatele eelkõige barokkmuusika spetsialistina. Nõmme-Rahu kirikus läbiviidud vastavasisulise meistrikursuse illustatsiooniks pakkus organist samas "Orelimatka läbi barokiajastu Euroopa" kireva valikuga erinevates piirkondades sündinud teostest, ilmutades nii interpretatsioonilist kui tämbriilist ideederikast eksperimenteerimislusti. Van Dijki teisel Tallinna-kontserdil Nigulistes kõlas "Põhja-Saksa barokiajastu orelimissa koos gregooriuse lauludega pühapäevase jumalateenistuse jaoks", millele eripäraselt omane missa muusikalise terviku kokkuseadmine erinevate heliloojate teostest. 1. augustil mängis Nigulistes **Aare-Paul Lattik**, kelle jaoks seekordne oli juba kolmas osalemine Tallinna oreli festivalidel. Tänavu Eesti Muusikaakadeemia magistrikaadi omandanud organist on viimastel aastatel täiendanud end valdavalt mitmes Prantsusmaa muusikakõrgkoolis. Ta kavavalik jagunes prantsuse ja eesti orelimuusika vahel. Kontserdi avateos, Ernest Chausson'i (1855-1899) muusika õhtuse klooriteenistuse - vespri tarbeks - kõlas Eestis esmakordselt. Järgnenud Maurice Duruffi (1902-1982) Süit op. 5 eksponeeris efektselt organisti mängutehnilist meisterlikkust. Eesti

muusikast kõlasid vastukaaluks Artur Kapi suurejooneline II orelisonaat ning Arvo Pärdi orelimissa "Annum per annum".

Viinis tegutsev orelkunstnik **Peter Planjavsky** pakkus kuulamiseks kõige omanäolisema missatsükli, mille osad moodustasid organisti vastavasisulistest improvisatsioonidest. Nii kõlasid vahetult looduna "Rondo", "Passacaglia", mitmed prantsuse barokiaja muusikast laenatud väikevormid, samuti mõned vabas stiilis improvisatsioonid.

4. augusti muusikaõhtu sisustas festivali juht **Andres Uibo**, kes valis kontserti läbivaks Magnificati-vormi. Koos Vox Clamantisega esitatud teosed pärinesid D. Buxtehude, J. S. Bach ja S. Scheidti sulest. Magnificat nagu ka järgmisel õhtul tutvustamist leidnud Te Deum kuulus barokiajal sarnaselt missaga liturgilise tarbemuusika hulka.

Kontserdi avaloona tutvustas Uibo Eesti orelimuusika värskemat uudisteost. Erkki-Sven Tüür on lisanud kahele senikirjutatud "Spectrumile" ka kolmanda, küll mõneti kontraste, kuid vaieldamatult huvipakkuva teose. "Spectrum III" üllatab oma jõulisuse, koguni agressiivsusega. Varasemaist teostest tuttav heakõlaline meloodilisus on siin esindatud üksnes viiteliste repliikidena, selle asemel võimutuvad dissonantsed kõlakogumid, teravad tämbrikkontrastid ning lausa löökpillimängu jälgendav orelikäsitus.

5. augusti Niguliste-kontsert oli seekordse festivali mõjusaim, mängijaiks Norra päritolu **Jon Laukvik**, kes viimased paarkümmend aastat tegutsenud Saksamaal. Organisti avatud eneseväljendus, peenetuneline fraasikujundus ning ergas

Jon Laukvik

tämbrikkontrastid tekitabid kahjutunde kontserdi avapoole lühidusest. Tahtnuks kuulda organisti romantilise muusika tõlgitsusi - miks mitte eraldi kontserdil Toomkirikus, mis täiendanuks väarikalt Laukvikile sellealast meistririkust. Õhtu põhiosa täitnud Te Deumide ettekandeks häämmastas organisti sarmikas prantsuse barokkmuusika interpretatsioon ning tundlik koostöö kooriga.

Ines Maidre, viimaste festivalide üks põhiesinejaid, valis seekordse kava itaalia barokkmuusikast, pühendades peatähelepanu improvisatsioonilisele tokaatažanrile. Maidre kontsertidel oli kaastegev esimesena Eestis tegutsemist alustanud keskaegse ühehäälse muusika ansambel Scandicusa (originaalnimetusega Schola Gregoriana) Toivo Tulevi juhatusel.

Festivali ulatuslikul lõppkontserdil toodi

kuulajateni Claudio Monteverdi (1567-1643) "Maarja-vespid" - teos, mis jäänud muusikaajalukku püsima ühe oma ajastu vaieldamatu lemmikuna. 1610. aastal Rooma paavstile saadetud käsikirja kaassõnas pidas autor loodud sobivaks nii kontsert- kui kiriku tarbemuusikana.

Teose esimesel ettekandel 7. augustil Kambja kirikus olid tajutavad mitmed esituslikud probleemid. Andres Mustoneni labiilne tempovalik venitas ettekande liigpikaks; emotsionaalses dirigeerimismaneeris jäi vajaka muusikuid abistavast täpsust. Teose ettekande tarvis komplekteeritud festivalikoor esindas massiivset, liigselt forsseeritud laulmisviisi, mõjudes barokkmuusika vokaalsel ning antud teose sisulisel tõlgendamisel paiguti konfliktiselt. Lisaks röövis eesti lauljatar Meeli Kallastut tabanud kurguhaigus kvaliteedi mitmelt duetilt rootsi soprani Viveca Axelliga. Päev hiljem järgnenud kontsert Tallinna Oleviste kirikus tutvustas metsosopran Teele Jõksi ülimat professionaalsust, kes tõelise "operatiivtöötajana" asendas laulmisvõimetut Kallastut. Teose teistkordne esitus mõjus märgatavalt küpsemalt ning terviklikumalt.

Lõpetanud äsja XIII festivali, vaatavad korraldajad juba kaugele ettepoole. Uus aastatuhat pakub väerika muusikatähtpäeva - just järgmise oreloffestivali aegu tähistab kogu maailm aegumatu suurmehe Johann Sebastian Bach (1685-1750) 250. surma-aastapäeva. Muude peibutuste hulgas lubab peakorraldaja Andres Uibo tuleval gigantsel muusikapeol kõlada lasta kogu Bach'i orelloomingul.

Imbi Laas

Kohtumispaika ei tohi muuta

Koorijuhtide seminarlaagreid on Vigalas peetud 1983. aastast saadik ning sellest on saanud üks üsna konstantne kohtumiskoht. Seekord oli augustikuisel eneseharimisel kaks põhisuunda: itaalia professori Giovanni Acciai kursus Palestrina ja Lasso muusika interpreteerimisest ning Vabariikliku Koorijuhtide Segakoori (VKS) ettevalmistus Kuno Arengu juubelikontserdiks 2. oktoobril ja Cyrillus Kreegi sünniaastapäevaks.

Meistriklassi töö näitlustamiseks oli maestro Acciaile moodustatud kammerkoor, kelle suutlikkus jäi maestro ootustele pisut alla. Niisiis said kuulajad küllalt hea ülevaate temperamentse nõrdimuse avaldamise võimalusist itaalia keeles ning loomulikult ka hulga asjalikku infot. Seda oli tõepoolest vaja, sest kindlasti on paljud koorijuhid seisnud küsimuste ees, KUIDAS renessanssmuusikat interpreteerida.

VKSiga töötasid seekord Jüri Rent, Kuno Areng ja Olev Oja ning repertuaarist moodustas rõhuva enamuse Kreegi looming. VKS on Vigala staažikaim kollektiiv - selle koori laagrist kujuneski ju välja praegune seminarlaager. Kutsutud kollektiivid olid veel VOP ehk Vabariiklik Orkestrijuhtide Puhkpilliorkester, Eesti Meestelaulu Seltsi poistekoor, neidudekoor Leelo, Noorte Puhkpilliorkester ja Üleeestiline Koolinoorte Segakoor. Kõiki neid võis kuulda Vigala kirikus ja laululaval kontsertidel, mis oma seinast-seina-kavaga pakkusid tõepoolest igatühele midagi.

Peale laulmise leidus Vigalas muidugi muudki tegemist. Teist aastat oli seminarlaagriga ühendatud Eesti Muusikaakadeemia täienduskoolitus, mille loenguid said kuulata kõik soovijad. Valida võis itaalia keele lühikursuse (Malle Ruumet), renessansikunsti (Reet Varblane) või gregooriuse laulu (Jaan-Eik Tulev) vahel või ka kõik kolm korraga. Individuaaltunde andsid Leelo Talvik (hääleseade

Osa koondfotost, keskel prof. G. Acciai

muidugi), Olav Ehala (praktiline harmoonia) ja Almer Jansu (ikka stepptants). Oli entusiaste, kes registreerisid end lausa igale poole, kuid 30 tundi ööpäevas pole, ka Vigalas mitte. Nii et valik tuli teha. Ja paistis, et koormus ei käinud üle jõu kellelgi, sest Paul Bobkovi (Viljandi Kultuurikolledz) õpetet seltskonnatantse jõuti õhtul vihtuda küll. Ka Harthouse Choruse (Toronto ülikooli segakoor) kontserdil polnud publikupuudust, ehkki tänu vahvaist trükivigadest tulvil kavale kippus tähelepanu eksima muusikast kõrvale.

Rahaprobleemist ei saa muidugi üle ega ümber ka Vigala. Laagrit toetas Kultuurkapital ning ka paljude osavõtjate maksud tasusid vallad ja asutused. Individuaaltundi minejad pidid aga ilmselt raha hoolega lugema - sealt ka varasemast loium osavõtt. Väga tahaks loota, et järgmiseks aastaks leitakse samuti vajalikud rahapajad ja XVIII Vigala toimub 15.-19. augustini aastal 2000 nii nagu plaanitud.

KAIE TANNER

Muusikaelust Võrus ja Võrumaal Süvamuusika

Seda pealkirja lugedes tuleb mujal clavatele inimestele kahtlemata meelde

Võru järve muusika

ja selle ümber toimunud seimine. Sellest alustamegi ja just klassikalise muusika poole pealt, kuigi tänava lisandus sinna ka levimuusikat.

20. augustil esines Tampere Filharmoonia Sümfooniaorkester Eri Klasi juhatusel, laulsid Georgina Lukacs, Anneli Peebo ja Jaakko Ryhänen, esitati Verdi, Mozarti, Puccini, Mussorgski loomingut. Järve muusika on lisaks kontserdile lihtsalt üks ilus suvelõpusündmus Võrus ja see joon ei kuulu ürituse miinuspoolte hulka. Publiku suhteline vähesus, ajakirjanduse hinnangul kuni 3000 inimest, andis tunnistust sellest, et kui on valida (ja valida tuleb, sest häid kontserte oli tänava üle Eesti palju ja raha vähe), siis valitakse midagi kergemat ehk romantikapäeva kontsert. Ma ei arva, et 3000 kuulajat on vähe. Esimese kahe aasta ažiotaaz piletite ümber oli kunstlikult ülepaisutatud. Vaevalt et kõik olid veendunud muusikahuvilised, pigem tuldi otsima elamust.

Tänavune korraldajafirma märkis, et nüüd ehk on leevendatud ürituse halb maine, mis johtus kahe eelmise aasta korraldusapsudest. Korraldus oli tänava tõesti ladus (tark ei korda teiste vigu), samas kuuludus siit-sealt (kultuuriministri Signe Kivi suuski), et lava toomine veest kaldale võttis järve muusikalt võlu. Eelmise aasta korraldus oli kindlasti kehvem, ometi oli muusikaline elamus võimsam kui tänava. Minu arvates sobib Tamula kaldal ette kanda populaarne, üldtuntud ja armastatud sümfooniaorkestriteos. Meeldis kontserdi viimane osa – Mussorgski "Pildid näitusel". Siis alles sain süveneda, loodusele anti aega kaasa mängida. Aariad, küll kuulsate lauljate heas esituses ja Eri Klasi toredal konfereerimisel, killustasid muljet. Rahvas ootab Tamula kaldal veel midagi, ise ehk endale aru andmata, mida just. Nii ei arva ma sugugi, et katsetusi laserpildiga möödunud aastal ei oleks tohtinud olla. See toimis kontserdile kutsujana, kahju muidugi, et ei õnnestunud sama hästi tehniliselt. Kesjakirjanduslikuks kitsarinnalisuseks loen nii seda, et mullune kriitika heitis korraldajatele ette peale vihma rannal olevaid lompe, kui ka seda, et tänava pole õigeid vastukajaid kontserdist ilmunudki.

Meenutagem, et 1997. a kavandati kontsert võrulastele ilusaks suvelõpu-ürituseks eesmärgiga tuua klassikaline muusika maarahvale lähemale, õpetada muusikat kuulama. Üritus kujunes menukaks, sest pakuti midagi uut, lausa tulevärki kohe. Kohale tulid needki, kes ehk üal varem polnud käinud klassikalise muusika kontsertidel. Ja elamus oli ju ilus! Nüüd, kui ebameeldivused

(võimenduse puudujäägid, turvameeste saamatu töö, ebapiisav ala piiramine) hakkavad ununema, tõuseb silme ette soe õhtu, sillerdav järv, erakordselt ilus Händeli muusika. See tõi tõsisele muusikale palju sõpru juurde. Lainudaastane Tšaikovski esitus oli muusikaliselt samuti hea. Korraldajaks oli üritusega pankrotti läinud Võru Linna Kultuurkapital, kes püüdis vaatamata halbadele ilmaoludele teha parimat. Suurim viga oli, et organiseeriti üle oma võimaluste, pakuti üle VIPlussega, vastuvõttudega. Muusika hakkas muutuma teisejärguliseks. Minu mäletamise järgi kuulas publik esimeste kontsertide ajal süvenenumalt ja hardamalt kui tänava. Tänava saalis rahvas müügikohtade vahel, kuhu küll ka muusika kostis hästi, vesteldi, tuldi kohvitopside ja õllega.

Kas järve muusika jääb tulevikus taustmuusikaks piknikuseltskondadele? Või koguneb Tamula kaldale tuhatkond tõelist klassikalise muusika sõpra saama elamust, mida pakub ainult Tamula kontsert, kus muusikakuulamist ei sega (tänavu segas) restoranitelgi tümps? Niisuguse variandi korral saab kontserdi korraldada vaid firma, kes teadlikult üritusele peale maksab, korvates kahjumi muude ettevõtmistega. Lava peaks taas järvevette ehitama, et kaasa mängiks loodus.

Võru muusika- ja kultuuriüldsus on mures, kas ikka õnnestub, kas rahvast tuleb, mis pärast arvatakse. Nii oli see ka tänava, kuigi kontserdid korraldas Tallinna firma BDG ning üritusele järgnesid sõnasõda ja vastastikused süüdistused linnavolikogu ja linnavalitsuse vahel. On arvatud, et üritus on sulasele raiskamine, aga rohkem soovitakse siiski, et ta jääks, ja ehk tuleb korraldamise järg kunagi jälle Võru kätte tagasi. Kahju, et nii palju muusikavälist, kommentslikku ja pahatahtlikkugi on tulnud selle ürituse ümber, mis oli planeeritud muusikat teenima.

Linnakodanik Jüri Luige poolt suurejooneliselt lubatud **Tulemuusika** ürituse täielikku läbikukkumist pean suuresti linnavalitsuse süüks, kes selle inimese tausta teades ei sõandanud talle ürituse korraldamist ära keelata. Polevat põhjust. Piisavaks põhjuseks oleks olnud linna soov säilitada Järve muusika ja ürituse toimumise koha maine. Lubada oleks võinud mõnda teist järve ja kallast, mõnda varasemat või hilisemat aega.

Muust süvamuusikast põhimõtteliselt

Kui kutselised interpreetid peaksid leppima tasuga, mida **tavakontsert** sisse toob, oleks Võrumaal esinemine

lootusetu ettevõtmine. Muuseumi praktika põhjal tean öelda, et klassikalise muusika kontserte professionaalses esituses saab väikelinnas korraldada vaid fondide või teiste lisarahade toel. Eesti Kontsert peab sama tema poolt soovitud summa. Publiku – olgu 5 või 50 inimest – on alati väga tänulik võimaluse eest nautida heal tasemel muusikat. Interpreetid on samuti meelitatud sellest siiras huvist, kuigi pingiread on tihti hõredad.

Kontserdipaikadeks Võrus on Kannel, muusikakool ja Kreutzwaldi muuseum. Omad head ja vead on neil kõigil. Omapärasem on kahtlemata Kreutzwaldi maja saal oma ajaloolise olustiku ja auraga. Probleemaatiline seegi, kuidas memoriaalne keskkond talub sellist koormust.

Seni oleme küll märganud, et kontserdid on muuseumile enam lisanud kui võtnud.

Vahur Lehtsalu ja Andres Paas esinemas Kreutzwaldi muuseumis 1998.

Kes võiks tulla Võrus klassikalise muusika kontserdile. Eeldame, et kõrgharidusega inimene, kes on hea muusika kuulamise harjumuse kaasa saanud kui mitte lapsepõlvkoodust, siis õpingutellinnast Tartust või Tallinnast. Ometigi näeme väga harva kuulajate seas isegi (muusika)õpetajaid. Tulematajätmist põhjendatakse väsimuse, suure koormuse, tüdimusega. Kui kord tuldu, ollakse pisarateni liigutatud ja tänulikud. Või ärimehed, kelle prestiiž võiks nõuda kursisolekut muusikaga? Kogemus ütleb, et isegi personaalsed kutsed ei aita. Siiski - olgu Võrus ehk ainult kümme inimest, kes vajavad head klassikalist muusikat, on interpretide Võrru kutsumine ometigi vajalik.

Moskva Suure Teatri sopran Maria Lapina esinemas Pärnu Eliisabeti kirikus.

Urmas Luige foto

Raemuusika festivali skandaalne algus ja tore lõpp

Sajandi viimane suvi oli kuurortlinnas Pärnus eriti rohke muusikasündmuste poolest. Lisaks arvukatele kontsertidele toimus kümme erinevat festivali, millest mitmed rahvusvahelise mainega või siis seda omandamas. Endla teatri suvehooaega kaunistas menutükina Monnot' ilusa muusika ning huvitava muusikalise lahendusega lavalugu "Irma" (kus demonstreeris üllatavalt sünkroonselt koosmängu Pärnu linnaorkestri salongikoosseis), Pärnu Ooper tõi Andrus Kallastu eestvedamisel lavale Mozarti muusikalise fars "Intendant" jne.

Augustikuu tippürituseks kujunes Eesti Kontserdi poolt Pärnu Raemuusika festival, mille produtsendiks ja kunstiliseks juhiks oli Peeter Vähi.

9.-15. augustini pakkus Raemuusika festival igati kõrgetasemelist muusikat, kusjuures nii mõnedki festivali külalised olid pärit eksootilistest maadest ning esitasid ka eksootilist muusikat.

Raemuusika festivaliga seondus skandaal

Raemuusika festivali avakontserdiga, mida Pärnus muide pikkisilmi oodati, seondus ka üks skandaal, mis selleaastase festivali puhul oli tõrvatilgaks meeptis.

Avakontserdiks väljakuulutatud 80 ja 40 krooni maksnud piletid paisati müüki hinnaga 500 ja 250 krooni (kusjuures kõikjal müürilehtedel ilutses trükituna kiri, et festivali avakontsert on välja

müüdnud). Pärnu kultuurilembesele elanikule (kes ei tea ega peagi teadma midagi tagamaadest ning taustast) püstitus siinkohal suur küsimärk, sest tema ei pääsenudki sellele kontserdile, mida doteeris ka Pärnu linn ning spondeeris Eliisabeti kirik, või siis lihtsalt ei läinud solidaarsusest teiste kultuurihuviliste vastu Pärnus (juhuil kui talle mingil muul salapärasel moel sissepääsu oleks võimaldatudki). Raemuusika festivali avakontserdiga seonduvast on Eesti pressis olnud rohkesti juttu ning Muusikaleht pole koht, kus nendest ebakõladest pikemalt rääkida, ometi on toimuvast kahju, sest selle läbi kannatasid kõik ning paljudel huvilistel jäi nägemata võluv ja karismaatiline Anu Tali Eesti-Soome Sümfooniaorkestrit juhatamas.

Ohtralt kõrva- ja silmailu

See-eest teised festivali üritused pakkusid ohtralt kõrva- ja silmailu ning töid saali suhteliselt suure arvu publikut. Äramärkimist väärivad esmajoones 10. augusti kontsert Eliisabeti kirikus, kus festivalikoor, liturgilise laulu ansambel Vox Clamantis (juhatab Jaan-Eik Tulve), Hortus Musicus International (dirigent Andres Mustonen) tõi kuulajateni Monteverdi "Maarja-Vesperi", Rootsi ansambli Villancico kontsert Agape keskuses, samas toimunud Mozarti "Reekviemi" ettekanne, esitajateks Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester (dirigent Tõnu Kaljuste) ning kellade ansambli Arsis (dirigent Aivar Mäe) kontsert Rannahotelli katus-rödul. Kõik need üritused olid omanäolised ning huvitavad ja leidsid väärilist kajastamist ka Eesti meedias.

Erilist esiletõstmist väärib Austraalia ansambli Jouissance kontsert Raekoja saalis. Austraallased võlusid eelkõige omapäraga. Ansambel esitas antiikmuusikat Hildegard von Bingeni loomingust, mis pärineb 12. sajandist. Taolist muusikat ei kuule Eestis just väga sageli. Ansambli musitseerimist iseloomustas arhailine tabamatus ja ekstaas, mis sujuvalt kandus muusikutele publikuni. Jouissance tõi Pärnu raekotta keskaegsed ideaalid muusikas.

Lõpp hea - kõik hea

Raemuusika festivali kulmineerus ja lõppes 15. augustil Eliisabeti kirikus toimunud ERSO (dirigent Arvo Volmer) kontserdiga, mis oli pühendatud Puškini 200. sünniaastapäevale ning koosnes tervikuna Tšaikovski loomingust.

Esitati katkendeid ooperist "Jevgeni Onegin", avamäng-fantaasia "Romeo ja Julia", mõtisklus tsüklist "Mälestus kallist paigast" (solist Maano Mäni). Koos ERSOga esinesid kontserdil Moskva Suure Teatri solistid (sopran Maria Lapina, bariton Andrei Grigorjev), kes tõi Pärnu kuulajateni Tšaikovski muusika parimad traditsioonid. Kontsert oli tulvil slaaviliku temperamenti ja sisemist põlemist, seda eriti II osas, kus Lapina ja Grigorjev esitasid Tatjana ja Onegini lõputseeni "Jevgeni Onegini" viimasest vaatusest.

Toomas Kuter

Keda sai tänava kuulata?

Rein Rannap esines kaks korda, jaanuaris Võrus kavaga "Draama" (kavas Bach, Beethoven, Chopin, Pärt) ja juulis Suurel Munamäel kavaga "Katedraalikleht". Rannapil on Võrumaalgi oma austajaskond. Aga on ka neid, kes tema eksperimenteerimist peavad muusikakaugeks. Munamäele kui erakordselt huvitavasse kontserdikohta tulid mõlemad meelsasti. Siin muutusid kontserdi vääriks osadeks kaunis loodus, soe suvi, hea meeleolu.

Jaanuaris musitseeris muusikakooli saalis pianist Toomas Vana, taas kavas Mozart, Beethoven, Brahms, Chopin.

Kitarrist Tiit Peterson mängis veebruaris Missos ja koos Tauno Saviauguga juulis Kreutzwaldi muuseumi saalis. Veebruaris esinesid ladina-ameerika viisidega noored muusikud Erkki Otsman, Madis Arvisto, Indrek Kruusimaa. Märtsis sai Kandles kuulata kaunimaid armastuslaule bariton Villu Valdmaalt, klaveril Andres Paas, ja muuseumis vanamuusikaansambli Via Sonora Tartust, kes tutvustas keskaegse naishelilooja Hildegard von Bingeni huvitavat loomingut. Veebruaris esines Kandles Noobel Nelik Haydni ja Piazzolla loominguga, teises osas mängiti Valgret, Gerschwini jt. Juulis tuli Võrumaale ka Tallinna XIII rahvusvaheline orelimuusikafestival, Austria organist Peter Planyavsky musitseeris Kriisade orelil Rõuge kirikus. Kahjuks ei jõudnud Võrumaale esinejaid ühegi teise festivali raames - kirikumuusika, Pärnu raemuusika-, nagu mõnel varasemal aastal on õnnelikult juhtunud.

Kokkuvõtteks

Missugune üldse peaks olema väikelinnas mängitav tõsine muusika? Oleme rahul, et tänava on õnnestunud kuulata A. Piazzolla loomingut, H. von Bingeni huvitava helikeelega teoseid. Seda, et need nimed on maailmas praegu kuumad, teavad siin üksikud. Kontserdile tullakse, kui autor on tuttav, peljatakse rasket, arusaamatut muusikat. Kammersaalis võib ja peab riskima, vabaõhukontserdil tuleb lõivu maksta publiku üldisele keskmisele maitsele. Kui jalad on märjad, nagu läinud aastal, kogu aeg on vihmahirm, nagu tänava, ei jaksa end sundida kuulama eksperimentaalmuusikat.

(Järgneb)

Siiri Toomik,

Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumi direktor

Muusika saar

“Ei ole paremaid ega halvemaid aegu, on ainult hetk, milles viibime – siin ja praegu.”

(A. Alliksaar)

Seda lausa uskumatult elutervet aforismi armastatakse eriti kasutada olukorras, mis oma pea täiusliku meeleoluga paneb südame õnnest kiiremini põksuma. Kujutleme selle “hetke” soojaks suveks Saaremaa-nimelisel saarel ning saamegi aru, et see väide peab paika. Saaremaa oli 1999. aasta suvel üks tõeline muusika saar. Kuressaare Merepäevad, Ooperipäevad, Kammermuusika päevad, Jazzfestival, Suvemuusika, Mustjala muusikapäevad, Kihelkonna muusikapäevad, Valjala laulupäev – valik on Sinu! Ning ürituste virr-varris orienteerujate eelistused võisid olla väga erinevad - elamusi töötas suvi nii kõige tavalisemale pereemale kui ka professionaalsetest muusikutest suvesaarlastele...

Kuressaare ooperipäevad – järgmisel aastal rahvusvaheline??!

Juuli lõpus esmakordselt teoks saanud Ooperipäevad pakkusid avastamisrõõmu saarlastele (oma muusikateater ju veel puudub), omapärast meelelahutust suvenautijatele ning tõelise maiuspala ooperisõpradele. Kuressaare ühe uhkuse, Piiskopilinnuse hoovis etendusid kolmel õhtul maailma muusikateatri kullafondi kuuluvat teost: Puccini “Tosca” (Tartu Vanemuine), Leigh’i muusikal “Mees La Manchast” (Tartu Vanemuine) ja Bizet’ “Carmen” (Estonia). Saaremaa suverahvas armus ooperisse, mida kinnitas ka ürituse eestvedaja Ludmilla Toon ning andis varjatud vihjeid võimaluse kohta järgmisel aastal tänavuste tähtede kõrval (Pille Lill, Vello Jürna, Jassi Zahharov, Riina Airenne, Aare Saal, Nadia Kurem) ka piiritaguseid soliste ja projekte näha-kuulda saada...

Mustjala muusikafestival – eksootika ja kõrgkultuur

“Eksootika ja kõrgkultuur kõlab võib-olla suurejooneliselt,” arvab selle aasta festivalideviisit ürituse kunstiline juht Aare Tammesalu. “Aga seda just nimelt Mustjalas ongi: puutumatu loodus ning kunst.”

Saaremaa põhjarannikul asuvat Mustjalat on Tammesalu nimetanud paigaks, mis oma kauni puutumatu loodusega lausa loodud puhkamiseks ja kunsti nautimiseks. Selle sajandi viimase juulikuu neljal päeval muutus muidu nii vaikne Mustjala üheks ligitõmbavamaks kohaks kogu Saaremaal – viendat korda teoks saanud festival töötas tõepoolest unustamatuid kontserdielamusi, lisaks võimalust vaadata unustatuid muusikafilme ning tutvuda kohalike kunstnike kätetööga.

Festival ei olnud keskendunud mingi

kindla ajastu muusikale – nelja suveõhtut kaunistavatel kontsertidel kõlas klassikalise muusika kõrval ka jazz, mõistagi ainult ja ainult parimate tegijate esituses, kelle rohkus Mustjalas äratas lausa aukartust. Juba festivali bukletti sirvides ning esinejate nimesid märgates – teiste suurepärase interpretide seas Olav Ehala, Lembit Saarsalu, Jüri Leiten, Andres Uibo, Urmas Sisask, muidugi Aare Tammesalu, Tallinna Keelpillikvartett - muutus mitteminimine välisstatuks (mitteminimise mõtted võisid väga kergesti tekkida, kuna Saaremaa suvi on piisavalt üritusterohke – valikud teeb igaüks ise...). Mustjala Anna kirik, koolimaja, rahvamaja, eriti aga Ninase poolsaarel asuv 1939. aastal nõukogude sõjaväelaste rajatud suurtüki laskepasa (seal esitas Tallinna Keelpillikvartett ühe Šostakoviitši süngeteemalise kvarteti), ning Ninase puhkeküla olid eksootika/kõrgkultuuri avastajaist tulvil. “Ma natuke kartsin selle suurtüki laskepasa kontserdi pärast, kuid tundus, et sõnum jõudis kohale,” ütles Tammesalu ja lisas, et just see kontsert tõi kohale üsna palju kohalikku rahvast.

Mustjala festivali tulevikku näeb Aare Tammesalu just vaatamängulisuses. “Kui inimene tuleb kontserdile, tahab ta saada elamust. Teda tuleb üllatada, näidata või lasta kuulata midagi sellist, mida ta varem pole kuulnud või mida ta ei oota.”

Mustjala viies muusika- ja kunstifestival on saanud ajalooks ning küllap on palju neid, kes mõttes ootavad juba uut.

Kuressaare kammermuusika päev – viies suvi täis

kordumatuid muusikaimesid

Kammermuusika päevad jõudsid oma esimese väikese juubelinii. Erinevalt teisest klassikalise muusika pakkuvast festist, mis tõmbas kuulajaid ligi ka huvitavate show’dega, oli tänasaks arvestatud ja oodatud Kammermuusika päevadel kindel ülesanne – tutvustada ja propageerida stiilipuhast kõrgkammermuusikat. Publiku ette toodi viis

huvitavat ja omanäolist kontserti, taaskord vaieldamatult oma ala parimate tegijate esituses. Avakontserdil, mis tõi kuulajateni Mozarti Es-duuri ja Brahmsi e-moll klaverikvartetid, musitseeris esmakordselt rahvusvaheline koosseis – Lasse Joamets (viiol), Taru Lehto (vioola, Soome), Kristine Baumann (tšello, Läti) ja Tanel Joamets (klaver). Duo Vahur Luhtsalu (tšello) – Andres Paas (klaver) kontserti kuulatas pakkus avastamisrõõmu Bridge’i sonaat. Leili Tammeli, Tauno Saviaugu, Peeter Malkovi, Tiit Petersoni ja Aare Tammesalu esituses kanti ette Kuldari Singi hispaaniaalik teos “Surma ja sünni laulud”. Eelviimasel õhtul oli Tallinna Klaveriduo: Nata-Ly Sakkos & Toivo Peäske justkui sissejuhatus festivali finaali – ka kaks inimest suudavad mängida kui terve orkester. Lõppkontsert “Kumardus Brahmsile II” tõi Saaremaale varem esinenud Nata-Ly Sakkose, Toivo Peäske, Vahur Luhtsalu ja festivali kunstilise juhi Andres Paasi ka sellised tegijad, nagu on Uku Ratas, Leho Ugandi, Ralf Taal, Pille Lill, Karmen Puis, Mati Turi ja Villu Valdmaa. Teiste Brahmsi suurepärase teoste seas esitati ka salongilikest valtsidest koosnev tsükkel “Uued armastuslaulud” – valsid vokaalkvartetile ja klaveriduoole, mis teadaolevatel andmetel oli originaalkoosseisus esmaettekannet Eestis.

Kuressaare suvemuusika

Kolmel juulikuu pühapäeval kordunud üritus nimega Kuressaare Suvemuusika tekitas aga vastuolulisi mõtteid-tundeid. Tegemist on nimelt neli aastat tagasi taaselustatud esimese Eesti Vabariigi-aegse traditsiooniga, mis kogu linna rahva peaks tooma kuulama Kuurhoone ette kõlakojast antavat kontserti. Taaselustamise idee on iseenesest igati tänuväärne – sel aastal tehti aga pisike aps repertuaarivalikus. Siiski võib kontserdisarja esimest kontserti pidada õnnestunuks tänu Heli Läätsle ja Peeter Saulile. Teiste hulgas kõlanud Albert Uustalu’ndi laulud on alati soojendanud saarlaste südameid ja teevad seda edaspidigi.

Rahvusvaheline kvartett kammermuusika päevade avakontserdil: Tanel Joamets (klaver), Lasse Joamets (viiol), Taru Lehto (vioola, Soome), Kristine Blumann (tšello, Läti).

Kirikumuusika festival korraldaja pilgu läbi

Selle aasta kirikumuusika festival on nüüdseks läbi. Käesolev kirjutis ei pretendeeri muusika süvaarvustusele, kuna allkirjutanu ei valda seda teemat, aga püüab lahata küsimusi korraldajate poolt.

Käesolev aasta oli rahvusvahelisele kirikumuusika festivalile seitsmes – see õnnumber jättis oma jälje heas mõttes ka festivalile. Kuue eelneva festivaliga on ilmselt õpipoisi aeg läbi saanud. Eeltöö korraldamine on saanud mingil määral rutiinseks, ehkki igal aastal leiame võimalusi teha oma tööd paremini ja ökonoomsemalt. Festivali korraldamine algab juba eelmise aasta septembris-oktoobris taotluste esitamisega finantseerijatele, põhjendamistega, milleks raha vaja on – lühidalt just lobby-tööga. Sellega paralleelselt toimub ka esinejate otsimine ja kontsertide esialgne planeerimine. Märtsiks peavad olema juba kontserdid, esinejad, kavad paigas – siis algab kataloogi ja muude trükiste ettevalmistamine. Siis on aeg, kui hinge kinni hoida, sest väga kergesti võib tulla äratülemisi finantseerijate poolt ja ka esinejatele mõnikord üht-teist ei sobi. Kui aga lepingud alla kirjutatud, algab suvel kontsertide korraldamine – tuleb selgeks teha, mida esinejatel on vaja, kuidas planeerida transport, kes korraldajate poolt asjaga tegeleb – ühesõnaga nn musta töö tegemine. Mida rohkem festivalieelsel perioodil rabada, seda kergem on pärast n-ö vilju noppida.

VII festivali märksõnadeks olid barokk ja keelpillikvartetid, millele lisandus eesti muusika. Kõik see ja 16 fantastilise kõlaga kirikut kokku andsid tulemuse, mida nautis 9 päeva jooksul ligi 4500 kuulajat. Kuna kontserdid olid tasuta (välja arvatud lõppkontsert), siis ei takistanud ka majanduslikud probleemid väärtmuusika kuulamist. Kuid üks küsimus on siinkohal korraldajate poolt – kui kontserdid on tasuta, st korraldajad mingit kasumit ei taotle, siis autorikaitse millegipärast küsib ikkagi iga kontserdi eest ka endale raha. Tasuta kontsertide puhul on see leebelt öeldes imelik.

Tasapisi on festivali oma piire laiendanud. Algselt ainult Raplamaaga piirunud, jõuti selleks aastaks juba hõlmata neli maakonda (Rapla-, Järva-, Harju- ja

Jõgevamaa) pluss veel Tallinna linn. Ilmselt see on praegu kõige optimaalsem geograafiline ulatus esinemispaikade suhtes. Ka kontsertide arvu (sellel aastal 27) ei ole vaja väga suureks ajada, kuna 3-4 kontserti päevas on paras nii kuulajatele kui ka korraldajatele. Väga hästi suhtusid festivali just lisandunud uued paigad. Kui Raplamaal on asi muutunud juba igapäevasemaks – alguse õhin on sealt kadunud –, siis teistes omavalitsustes võeti kontserdi idee väga hästi vastu ja tekkis isegi väike sõbralik konkurents stiilis “tulge ikka meile kah”.

Teeb heameelt kohalike omavalitsuste suhtumine Nad olid väga huvitatud, et festival nende piiridesse jõuaks ja toetasid seda rahaliselt. Arvestades eelarvete pingelisust oli seda väga meeldiv kogeda. Lisaks omavalitsustele sai festival tuge sponsoritelt, fondidelt ja ka riigilt. Kuna alguses oldi raha lubamisel väga tagasihoidlikud, tegime algset eelarvet mitu korda ümber – püüdsime teha nn säästueelarvet. Samas ütlesid ka paar rajatagust esinejat kontserdid ära. Mida suve poole, seda enam saime aga pangas laekumisi vaadates meeldivate üllatuste osaliseks (esmajoones Kultuurkapitali poolt, kes oli alguses väga tagasihoidlike lubadustega). Tänu meie kokkuhoidlikkusele lõpetas festival 1999.aastal esmakordselt positiivse tulemusega. See annab kindlusetunnet järgmise käivitamiseks, kuna just eeltöö tegemine nõuab ka üksjagu rahalisi vahendeid ning on võimalik investeerida nii tänapäevastesse sidevahenditesse, mis pikapeale hakkab raha teiselt poolt säästma, kui ka tulevaste festivalide publikusse. Nimelt on plaanis teha kooli alguse puhul festivali kokkuhoitud vahendite arvelt Raplamaa gümnaasiumide õpilastele pidulik kontsert Rapla kirikus, kus esinemiste vahele räägitakse vastava ajastu muusikast ja tutvustatakse muusikainstrumente.

Väga meeldiv on olnud kirikupoolne suhtumine. Suures osas olid kohal kohaliku koguduse õpetajad, kes kontserte lühikese liturgiaga sisse juhataksid ning pärast kuulajad ja esinejad lõpupalvega teele saatsid. Võib-olla oli ka mõni esinejatepoolne soov natuke keeruline täita,

aga kordagi ei olnud näha kergema vastupanu teed minemist, püüti aidata kõiges, et kontsert hästi õnnestuks. Meenub kontsert vanas Järvakandi kabelis, kus esines Keremkvartett. Kirikus oli liiga vähe valgust, et nooti lugeda. Kuna laevalgust juurde ei saadud, otsiti kolikambri vana laualamp, millele pandi alla postament. Esinejad sättisid ennast toolidega ümber selle kreppli – ja tulemus oli vapustav. Esinejad nägid noote ja publikulegi paistis päris huvitav pill.

Tundus, et paremini võeti vastu need kontserdid, mis toimusid n-ö asustatud kohtadest kaugemal – Vahastu, Vigala, Järvakandi (nii uues kui vanas), Koeru, Prangli jne kirikus. Ühelt poolt on nende kohtade elanikel võib-olla vähem võimalusi üritustel käimiseks ja nad tunnevad siiralt heameelt iga sellise võimaluse üle, teiselt poolt on just kammarmuusika esitamiseks sellised väikesed vanad kirikud paremad kui suured – esinejad ja kuulajad on üksteisele küllaltki lähedal ja tunnetavad seetõttu üksteist paremini. On silmaga näha, kuidas muusikasse sisse elatakse.

VII festivali raames toimus ka üks uudne kontsert – tänuõhtu sponsoritele Kehtna mõisas. Külalisi olid vastu võtnud mõisaproua Silvi Anton ja mõisahärra Urmas Vilms. Külalistele pakuti mõisarooasid ja veine, mille kõrvale kõlas muusika festivalil esinejatel. Õhtu lõppes spetsiaalselt Kehtna mõisa jaoks kavandatud ilutulestikuga. Ehkki pilet oli küllaltki soolase hinnaga, oli külastajaid üsnä palju. Tundus, et reklaam jõudis kohale pärast festivali lõppu, kuna küsiti palju, kas järgmisel aastal ka sarnane üritus toimub ja kahetseti oma puudumist.

Reklaami osatähtsus selle aasta festivali kulutustes oli võrreldes eelmiste aastatega suurenenud. Võib-olla seetõttu läks ka festival nii edukalt.

Veel kord suur tänu kõigile, ilma kelleleta see festival ei oleks saanud teoks – finantseerijad, kuulajad, esinejad ja abilisid.

Kõik muusikahuvilised on aga oodatud järgmisele, VIII kirikumuusika festivalile 2000.aasta augustikuus.

Katrin Vahemets,
festivali sekretär

Ürituse finaalkontserti päästis ära puhas *show* – terve kontserdi kõlanud Johann Straussi teostes usaldati paaril korral solisti osa saare kahele tuntud tegijale – maavanemast haamrivotuosoosiks pürgivale Jüri Saarele ja linnapeast tipplaskjale Jaanus Tamkivile. Oli päris huvitav kuulata Straussi muusikat koos haamritagumise ja püssipaukudega.

Tõeliselt kahju on aga järjekorras teisel festivali pühapäeval teoks saanud kontserdist, kuhu olid palutud noored kitarristid Kristo Kõo ja Jorma Puusaag. Tekkis vägagi segaseid emotsioone – nii kontserti kuulates kui pärast põhjusi vaagides. Kavas olnud Antonio Vivaldi kitarrkontserdid on iseenesest taevalikult ilusad teosed, aga järele mõeldes – vabas õhus nende ilu kuulajani ei jõudnud. Ülitundlikku akustikat ning kuulajate tähepanelikku kuulamist nõudvad teosed Kuressaare linnapargis olid kahjuks tavalise linnakodaniku maitse jaoks ilmselgelt valesti valitud. Aga eksimine on inimlik. Tuleval aastal uued kavad!

Triin Vallaste

Meie Maa Kuressaare ooperifestivalist

Nele Nemvalts, kes sellest üritusest 3. augusti Meie Maas pikemalt kirjutab, tõdeb, et tegemist oli millegi sellisega, mida Eestis pole varem korraldatud. Kuigi ta oli ette valmistatud ning läbi viidud donkihhotliku järjekindlusega, ei saanud ta olla vigadeta. Ent Kuressaare linnuse õu on otsekui loodud vabaõhuetenduste jaoks ka akustika poolest.

Edasi järgnevad intervjuud. Lavastaja Mikk Mikiver on tuleviku suhtes eriti optimistlik: “Ma arvan, et Kuressaarest saab aruka edasiminekku puhul Savonlinna konkurent siin Läänemere basseinis. Ma usun, et tulevikus tullakse siia Peterburist, Vilniusest, Riias, rääkimata Soomest, Rootsist, Norrast.” Esile tõstab ta idee autorit Ludmilla Tooni.

Ka dirigendid Peeter Saul ja Paul Mägi jagavad kiidusõnu ning viimane lisab, et on kokkulepe koostöö jätkamiseks Estonia teatriga. Ühtlasi leiavad nad, et rahva juurdetömbamiseks sellisele uuele ettevõtmisele oleks pidanud piletihinnad olema madalamad ning reklaami rohkem.

Süvamuusika jõudis Pranglile

Üks paik, kuhu kirikumuusika festival jõudis esmakordselt, oli Prangli saar. Organiseerijaks oli Priit Kuusk, kes muude tööde kõrval peab seal ka kohaliku kooli muusikaõpetaja ja rahvamaja juhataja ametit. Tähistamaks ajaloolist sündmust – esimest ehtsa süvamuusika kontserti saarel – oli ta lisaks esinejaile kutsunud ka grupi ajakirjanikke, seehulgas allakirjutanu.

Liina Saari laulis ja Tiit Peterson mängis kitarril väikeses maalilises kabelitaolises Prangli kirikus, esitades põhiliselt Kuldar Singi loomingut. Seejärel demonstreeris Priit Kuusk rahvamajas oma kandlemänguoskust ning pani kohalolijad kaasa laulma. Prangli elanikele oli kahtlemata põhielamuseks kaunis muusika, Tallinnast kohalesõitnutele, vähemalt mulle veelgi enam aga saar ise. Kunagi ei lähe meelest, kuidas ma kiriku rõdule minnes oleksin peaaegu sattunud kellatorni ja haruldasi taimi otsides pisisaarel ära eksinud. See-ees kaunistavad need taimed praeguseni mu kirjutuslauda ja on inspiratsiooniallikaks. Aitäh kutsujale!

Herbert Vainu

Kuigi esinejaile oli varutud sõiduauto, eelistasid nad mõnikord demokraatlikult sõita koos teistega tänapäeval eksootiliselt muutuval moel – püsti veoauto kastis. Pildil on nad ülejäänud võtnud endi vahele.

Annika Koppeli foto

ERILINE KONTSERDISARI ERILISTEL EESMÄRKIDEL

14.-22. augustini toimus era-kontserdiagentuur Concerto Grosso korraldusel 5-kontserdiline sari "Eksklusiivne barokkmuusika ajastute hämarusest", mis nii mitmeski mõttes on ise eksklusiivne, erineb tavakontsertide rivist. Sarja eesmärk oli tutvustada Eestis rikkalikult leiduvaid mõisaansambleid, pakkuda neisse kõige paremini sobivat muusikat ja mis kõige tähtsam – aidata pisutki mõisates asuvaid pisikesi koole.

See 5-kontserdiline sari toimus imelistes ajaloolistes paikades – lossides, kirikutes, mõisates. Igaüks neist on omamoodi, kõik millegi poolest erilised: vana tuttav Niguliste kirik, täiesti uue kontserdikohana Pärnu Ammende villa (esimene avalik kontsert), Pädaste, meie kõige mereäärsem, praegu eravalduses mõis, 17.-18. sajandi vahetusel valminud Anija mõis ja lõpuks nagu näidisena, milline võiks olla üks taoline koht – riigi omadis olev Sagadi mõis-museum.

Mis sobiks paremini sellistesse hoonetesse kui ajastulähedases laadis mängitud barokkmuusika. Barokkansambel Corelli Consort on Eestis üks vähesi, kes mängib vanadel originaalpillidel – barokkviiulid, barokktšello, klavessiin nii, nagu see võis kõlada omal ajal mõisasaalides. Tõeliselt eksklusiivse barokiajastu sädeleva näitena esitati valik A. Corelli Trio-sonaate op. 1 ja 3 kahele viiulile ja basso continuo. Laulusolistiks oli Amsterdami Konservatooriumis end täiendav metsosopran Teele Jõks. Tänu tema meisterlikkusele võis esmakordselt Eestis kuulata vokaalselt ja sisuliselt ääretult nõudlikke soolokantaate G. Ph. Telemanni "Ergeuss dich zur Salbung der schmachtenden Seele" ja G. Fr. Händeli "Lucrezia".

Kahjuks on liigagi paljud meie suurepärasest mõisaansamblist kadunud pöördumatult minevikku või väga kurvas seisundis. Lootusrikkamad on need mõisahooned, kus asuvad koolid ning mis seetõttu on olnud mõisate rüüstamise järel pidevas kasutuses ja suhteliselt terved. Kuid nende väga väärtuslike üleriigiliste kultuurimälestiste korrashoid käib väikestele koolidele lihtsalt üle jõu.

Nii sündiski idee korraldada kontserdisari, mis pakuks esteetilist naudingut nii arhitektuurilises, muusikalisel kui üldkultuurilises mõttes ning toetaks samal ajal mõnd väikest mõis-kooli. Vastupidiselt meie agentuuride tavale lasta iga pakutav

kontsert mõisakoolidel endil kinni maksta, oli Concerto Grosso eesmärk selle sarjaga sootuks teistsugune.

Selleks suveks langes valik Anija barokses mõisaahoone paiknevale tillukesele Anija algkoolile ja seda mitmel põhjusel. Anija mõis-kool on jäänud kõrvale suurtest riiklikest rahajaotustest, kui välja arvata 1993 paigaldatud uus kivikatus. Siiski on see mõis tänu koolijuhataja Tiitu Trisbergile (aasta õpetaja 1997) tõeline ümbruskonna kultuuriline keskpunkt. Peale kooli tegutsevad härrastemajas veel lasteaed, raamatukogu ja muuseum.

Tänu Concerto Grosso ladusale korraldusele ja paljudele toetajatele (Eesti Kultuurkapital, ajalehed Eesti Ekspress, Sirp, Postimees, ühendus Eesti Elujõud, trükkikoda Multiprint, Harju Maavalitsuse Kultuuri- ja Sporditalitus jpt) õnnestus idee elluviimine täielikult. Anija ümbruskonnas oli väga palju neid, kes tulid kaasa Anija algkooli toetamise mõttega. Kõige rohkem sponsorpileteid ostetigi just Anija mõisas toimunud sarja põhikontserdile 21. augustil 1999, sealhulgas kohalike omavalitsuste, talunike ja väikeettevõtete esindajad, aga ka inimesed Riigikogust, Tallinnast ja välismaalt. Neid metseene tänati nimeliselt spetsiaalsel lisalehel kavade vahel.

Kontserdi vaheajal toimus ekskursioon mõisamajas ja –pargis kunstiajaloolase Milvi Schmiédi ja loodusteadlase Olav Schmiédi juhtimisel, mis lõppes mõisaaeda kaetud kohvilauaga. Concerto Grosso on väga hea meel, et saal ei suutnud mahutada kõiki külalisi – käigus olid kõik olemasolevad toolid, üle poole saali täitsid pikad pingiread, kuid osa publikust kuulas toimuvat avatud ustest väljaspool.

Kogu selle kontserdi sissetulek – üle 10 000 krooni – läks toetusena Anija koolile. Mõisamaja restaureerimiseks on seda kahtlemata vähe, kuid Concerto Grosso hetkevõimalusi arvestades on see vägagi märkimisväärne summa. Rahanumbrist tähtsamaks peab Concerto Grosso aga tähelepanu ja armastust, mis varsti võib Eestis olla suuremgi defitsiit.

Mail Sildos,
Corelli Consort

Muusiku elutoas *tiia-Ester Loitme*

Tiia-Ester Loitme päevaplaanide muutlikkusest sain aimu juba enne tema elutuppa jõudmist - ootamatult tekkinud ülesannete tõttu oli ta sunnitud kellaaega korduvalt muutma. Ega tema Mustamäe-kodu olnud täisikka jõudnud pärnade ja kaskede vahelt nii hõlbus üles leidagi, aga päralejõudnule korvas otsimisvaeva ja maja välisilmest sündinud nõrdimuse Tiia särav külalislahkus ja tillukese korteri rabavalt isikupärane sisustus.

Magab rõdul ja on loobunud köögist

"Mine vaata rõdule, tahad korraks pikali visata," hõikab Tiia väikesest toakesest, kus ta meile soojendab *pot steameril* vorste ja kanarulle. Vanasti asus seal köök, aga selle tavapärasest atribuutikat perenaine ei vaja. Takseerin lambanahkset aset rõdupõrandal ja kahtlen enda sealt ülesseamise laduseses... olgu, las jääb proovimata. Aga Tiia kummutab kogu mu magamiskohakriitika - suure lambanahast teki all tal seal külm ei hakkavat ja liikluse olevat ta ööseks ära keelanud... "Proovigu vaid müristada, sülgan neile pähe!" lubab ta enesekindlalt ja valab roosat prantsuse veini taanlaste kingitud iidse olemisega tohtusuurde karikasse. Tiia on loobunud ka ustest, need olevat teda ahistanud; aknaid ei varja kardinaid ja valgetelt seintelt ei leia tühtki maali. See-eest on seal ja kõikjal ümberringi pilkupüüdvaid meeneid ja üks läti kunstniku valmistatud täiesti ebatraditsioonaalne krutsifiks. Selles elutoas ei tunne end konventsionaalselt, oled kohe valmis diivanile kerra tõmbuma, teetassi põrandale asetama... ja ära ei taha üldse minna. Ega juunikuu sumevalgel hilisõhtul olegi kiiret.

Uskumatu, kuidas ma end üles sain! (foto tagaküljelt)

Äraarvamatu Loitme

Kuidas ma ka ei püüdnud toppida Tiia Loitmet kombeka intervjuu raamesse, põikles ta nii vaimselt kui ka füüsiliselt aina sinna-tänna. Saanud lõpuks ometi paika "sündimise" - "Oh, kas pean siis nüüd uuesti sündima hakkama või?!" - torkas Tiia mulle pihku ühe 1992. a Sirbis ilmunud foto, kus Tuglaste, Kuusikute, Kereste kõrval ka tema oma isa-ema ja kolme õega. Nende pere koha pealt laiutas Sirp teadmatusest käsi. "Ma karjusin - see olen mina, see olen ju mina!" erutus Tiia ja jutustas pagemispüüust 1944. aastal Puistu ranna kaudu. Nagu teada, ei õnnestunud see kellelgi pildilolijaist, meri tormitses ja Vene lennukid niitsid madallennul kuulipildujatest üksikuid paadiga põgeneda püüdnud. Tuli põigelda mööda metsaveerge ja kõrvalisi teid tagasi kodulinna, ehkki kodu kui niisugust seal enam polnud: 9. märtsi

E. Franzi virk 10-aastane õpilane Tiia pommirünnakus jäi majast järele suur tuhahunnik, otsas keerdutõmbunud klaverikeeled.

"Aga vanaema oli kange, läks ja kaevas järgmisel hommikul alles kuuma ja pehme perekonnahõbeda välja. Näe, selle kahvli ka! Vanaemale olid monogrammid söögiriistadel lausa pühaduseks."

Üksikult pudenenud biograafia-kilde kokku sobitades võib väita - mõningase ebalusega -, et Tiia-Ester Loitme sündis 19. detsembril 1933 Tallinnas, käis 13. koolis, õppis E. Franzi eratundides klaverit ja astus 1944. a konservatooriumi juures asuva Muusikakooli IV klassi. Märtsis 1949 viidi ta koos ema ja õdedega Siberisse, vaatamata sellele et 1944. a arreteeritud isa oli määratud 5 aastat juba ära kandnud, kolm neist mulla all.

Tiia ja Endlit sidusid tugevad tunded ja ühised muusikahuvid

"Isa süüks polnud mitte raamatupidajaks olemine Eesti Rahvuspankas, vaid eesti asja ajamine. Ka mu abikaasa Endel Loitme ajas aina eesti asja, ta oli selle eest rahulikult valmis oma elu andma. Nüüd püüan mina nende pooleli jäänud missiooni pisitasa jätkata. Seal Krasnojarski kraai kolhoosist pääsesin õnneliku juhuse läbi linna, kus kohalikud ülikud tegid minust oma laste klaveriõpetaja. Töötasin tollal kondenspiima tehases ja mu peamine toit oli paks magus piim ja vesi vahekorras purk ämbrile. Raskest füüsilisest tööst olin küll vabastatud, aga ükskord pandi ikkagi söevagunit laadima. Oh, missuguse tondina ma siis tundi ilmusin, kõik näoaugud paksu tahma täis! Igatahes jäi see viimaseks korraks sellist tööd teha. Muide, ma lõin seal ka koori, panin tohmanite bande lavale ritta ja saatsin neid klaveril - ülevaatusel Novosibirskis saime I koha!"

1956. a pääses pere tagasi kodumaale. Tiia astus muusikakooli koorijuhtimise erialale U. Järvela klassi ja jätkas õpinguid konservatooriumis G. Ernesaksa käe all. Muidugi tuli tal õppimise kõrvalt töötada. "Kuhu oma nina pistsin, tegin ikka midagi ära, nii umbes 8 koori ja 100 ansambliga. Aegajalt unustasin mõne proovi ära ka! Kord sõitsin bussis koos ühe ansamblimehega, ajasime juttu ilmastmaast ja siis poetas ta suunurgast, et täna Teid ei olnudki, tulen just sealt..."

Musta- ja Lasnamäe asemel

(Järgneb)

INES RANNAP

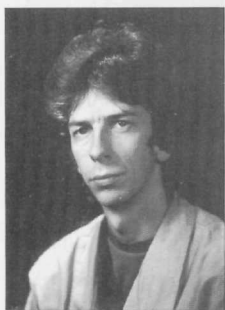
Heliloojad

Erkki-Sven Tüüri helilooming

Mark Rais

(Algus Muusikalehes nr 4,5 ja 8)

Vokaalmuusika

E.-S. Tüüri vokaalmuusika (nii koori- kui ka kammeržanris) on seotud kõigepealt euroopaliku religioosse traditsiooniga. Eesti traditsioonis on kammermuusika teisejärguline koorimuusika kõrval.

Vaatamata sellele et Tüür kasutab sageli vokaalpartiides klastreid, dissoneerivaid akorde jne, on üksikud partiid laulmiseks väga mugavad. Vokaalpartiide tõlgendamises on barokkmuusika mõju tugevam kui instrumentaalteostes. Muusika koloriit on seotud kõigepealt sõnadeks vormitud mõtetega, ent ka hääldamise üksikasjadega. Tüür armastab ja sageli kasutab ladinakeelseid tekste mitte ainult seetõttu, et nad toovad kaasa assotsiatsioone religiooniga, vaid ka sellepärast, et nad on suuremal määral üldistatud. Hääle diapasoni kasutab helilooja kogu ulatuses; me leiame temal sageli nii suure oktaavi kui ka kolmanda oktaavi *dod*. Kõik ülalöeldud on õige ainult Tüüri "tõsiste" teoste suhtes. In Spe perioodil lõi helilooja ka palju vokaalmuusikat, põhiliselt *hardrocki* stiilis. Loetleme Tüüri tähtsamad teosed vokaalžanris: "Dona nobis pacem" (1982), "Ante finem saeculi" (1985), "Lumen et cantus" (1989), "Inquietude du fini" (1992), "Requiem" (1994), "Excitatio ad contemplandum" (1995).

Oratoorium "Ante finem saeculi" (Enne maailma lõppu) oli oma aja jaoks sündmus eesti muusikas; helilooja sai selle eest 1985. a iga-aastase eesti muusikapremia. Oratoorium on kahes keeles, see on loodud Piibli (Koguja raamatu) ja Viivi Luige tekstidele, kusjuures viimased on mõeldud siin-ja-praegu tüüpi assotsiatsioonidena. Oratooriumis on neli osa, selle problemaatika on tüüpiline mitte ainult Eesti, vaid võib-olla kogu tollaegse Nõukogude Liidu jaoks. Koos luuletajaga näeb Tüür tragöödiat selles, et ei ole kedagi, "kes usuks tõsiselt". Muusika on suurel määral diatooniline, seal on tunda kohati kupleelisust, on palju ilusaid soolosisid ja duette ning üldse helgeid episoodide, näiteks IV osas alates sõnadest "Küsimärk on kirjas igäühe huultel" - see kajastab paljude tollaste inimeste lootusi. Helilooja purustab need halastamatult. Seda tehakse kahel moel. Esiteks dissoneeriva instrumentaalpartii abil, mis mängib siin väga suurt rolli ja on otseselt vastandatud koorile ja solistidele, selle võimsad *crescendod* lõhuvad isegi kõige väiksemaid vihjeid lootustele. Teiseks koori *sprechstimme* abil, mis on vastandatud ilusatele konsonantsidele, see võte alustab ja lõpetab kogu oratooriumi, ilmub ka keskel. Oma aja jaoks oli "Ante finem saeculi" hulljulge teos; oma muljet esiettekandest mäletan ma siiani. Tüür ütles ühetähendus-

likult peaaegu lahtise tekstiga, et Nõukogude võimult ei maksa oodata isegi põhimõttelisel mitte midagi head.

"Reekviem" Peeter Lilje mälestuseks on kahtlemata Tüüri üks parimaid teoseid vokaalžanris ja ta sai preemia 1994. a Pariisi ROSTRUMil. Ma arvan, et selle oopusega väljendas Tüür kogu Eesti tundeid, isiklikud elamused suutis ta transformeerida üldnimlikuks tragöödiaks. Lilje surma elas Tüür läbi väga raskelt, oma elu viimastel aastatel oli ta heliloojale üks parimaid sõpru. "Reekviemi" vorm on Tüüri vokaalsümfonismi üks tippe. Püüd üheosalise poole, mis hakkas selgelt ilmema tema sümfoonilistes teostes alles palju hiljem, oli "Reekviemis" juba olemas: traditsioonilise ladinakeelse jumalateenistuse osad on liidetud kokku eesmärgiga saavutada intensiivsemat dramaatilist arengut. "Reekviemis" on ainult kammerkoor, klaver, triangel ja keelpillid, kuid nende kasutamine on ülimalt rikkalik. Intonatsiooniline areng läheb puhtast diatoonikast klastriteni kõikide hääle ja instrumentide partiides, selle kõrval dubleeringuid, kooriepisoode *a capella* ja instrumentaalvahemängud peaaegu barokkmuusika stiilis. Polüfoonia, harmoonia ja sonoristika täiendavad üksteist ülimalt orgaaniliselt. Teoses valitsevad kõrged emotsioonid, mis on edasi antud suure dramaatilise jõuga.

"Excitatio ad contemplandum" neljale häälele ja orelile on kirjutatud Hilliard Ensemble'i jaoks Canterbury Anselmi (XI sajand) religioossele tekstile. Teos võib näidata nii Tüüri suhtumist kammermuusikasse kui ka olla tema muusika kui terviku mudeliks. See on loodud aldi, kahele tenorile ja baritonile, kõik hääled on kasutatud nagu kooripartiid, virtuoossus on siin ainult barokkmuusika mõistes; teksti üksikud detailid ei ole muusikas peegeldatud. Soovi korral võib siin näha Pärdi mõju kõige otsesemalt: lõndike motiiv orelipartiis on tõepoolest sarnane materjaliga Pärdi 2. sümfooniast. Kuid sellega sarnasus lõpebki, edaspidine areng toimub absoluutselt teisiti. Lähtepunktiks on kaks motiivi. Peale ülalmainitud fraasi, mis areneb pikendamise/lühendamise teel, leiame me siin ka pedaalorelipunktiga toetatud klastri väikestest sekunditest, mis kasvab sümmeetriliselt nii üles kui ka alla. See on loodud basside meloodia helidest, nii et teos algab dubleeringutest, nagu "Reekviemis". Struktuurselt meenutab algus isegi korduva ehituse perioodi, nagu "Arhitektoonika I"; siin on seda võtet kasutatud pigem eesmärgiga saavutada sarnasust barokkmuusikaga. Edaspidi saab esimene element ka polüfoonilise arengu; sellele lisanduvad üksikud kaheksandikud, mis muutuvad hiljem diatoonilisteks ja kromaatilisteks akordideks ja võivad üle minna klastriteks (2. element) ja siis muutuda vabadeks sonoristlikeks kompleksideks. Vokaalpartii areneb häälele lisandumise teel. Need esialgu laulavad unisoonides, siis aga moodustavad kontrastse kvaasibarokliku mitmehäälsuse Tüüri armastatud polüütmia; alaosade lõpus on

kasutatud liikumist harmooniliste akordidega (koraalirütmide alatine kasutamine lahenduse funktsioonid ühendab ka selle teose stiili Pärdi omaga, sarnasus on tugev ja isegi märgatav kuulmise järgi). Teoses on kaks selget kihti - orel- ja vokaalpartii; arengus mängib suurt rolli dünaamika, seejuures üksikuid dünaamilisi tõuse ja langusi saavutatakse häälele ja faktuuride arvu suurendamise ja vähendamise teel. Materjali üldine areng on sarnane Tüüri teoste enamikuga, kuid siin on see nagu konspektina.

Elektronmuusika

E.-S. Tüür hakkas huvituma elektroonikast juba In Spe-perioodil; selle ansambli suurepärase varustus ei ole juhuslik. Helilooja varased elektronmuusika kompositsioonid ei kaldu kõrval tema muusika põhisuunast. Nii on "Kahes rituaalis" (1984) süntesaatorile ja ansamblile Hortus Musicus tugevad barokk- ja renessanssmuusika intonatsioonid siin osaliselt põhjendatud situatsiooniga.

Aastal 1991 õppis Tüür Karlsruhe Kunsti ja Meediatehnoloogia Keskuses pooleteise kuu vältel töötama nüüdisaegse aparatuuriga. Selle perioodi teosed on palju küpsemad. "Kaljukitse pöörjooles" (1991) on juba kasutatud arvutit, tervikuna meenutab aga see pala Tüüri ebastandardseid kammermuusikaansambleid; siin on koos flööt, klarnet, vibrafon, viiul, tšello, elektrikitarr ja MIDIElektronika. Teiseks palaks samast aastast on helilindile loodud "Miraaz". Teose algmaterjaliks on tšello erinevate mänguvõtete ja veiniklaaside kokkukõlamlisel tekkivad sãmplingud. Lõpliku resultaadi saavutamiseks on kasutatud MIDIKlavituuri ja sekventserit.

1995. a valmis Tüüri esimene elektronmuusikateos "Mõngu võlu". Teos oli loodud Kalifornia ansambli Basso Bongo tellimisel ja kujutab endast 50minutilist sümfooniast kahele esitajale, on väga pingeline ja dramaatiline, suure arengu ja katarsisega, nagu tavaline Tüüri puhul. Interpretide improvisatsiooni pole siin ette nähtud, kõik muudatused on helilooja hoolikalt välja kirjutatud.

Ei saa mainimata jätta E.-S. Tüüri armastust *live*-elektronika vastu, näiteks teoses "Cristallisatio". Koos Lepo Sumera ja Peeter Vähiga on Tüür *live*-elektronika suurim virtuoos Eestis. Kui siin esines ameerika helilooja Alvin Lucier, oli Tüür koos Vähiga tema assistent.

Erkki-Sven Tüür on pidevas arengus helilooja. Minu jaoks kõlavad tema teosed alati üllatusena. Samal ajal on tema elu raudselt ette planeeritud. Praegu lõpetas ta Viulistikontserdi, mille esiettekanne peab toimuma septembris Gidon Kremeri ja Frankfurdi Raadio Sümfooniaorkestri esituses, ja töötab Birminghami Sümfooniaorkestri poolt tellitud orkestriteose kallal - see kõlab esimest korda oktoobris Paavo Järvi juhatusel. Temalt on tellitud ka ooper Raul Wallenbergi ainetel, mille esiettekanne toimub Dortmundi teatris 2001. aasta kevadel. (lõpp)

Eesti elektron- ja arvutimuusikast

(Algas MLs nr 3 ja 5, 1999)

Esimesteks heliloojateks, kes õppisid elektronmuusikat juba Eestis, olid **Ariel Olaf Lagle** (*1963) ja **Rauno Remme** (*1969). Elektronmuusika kui eriala tol ajal Tallinna Konservatooriumis veel puudus, kuid need mõlemad heliloojad läid elektron- või arvutimuusikateosed veel õppimise ajal. Minu andmed Ariel Lagle kohta ei ole täielikud. Ma tunnen ainult tema 1989.-1990. aastatel loodud varasemaid teoseid: "Kulla valamine", "Psychalgia", "Déshabillé", "Lõikumine". Tolle aja arvuti- ja elektronmuusika üldisel taustal paistsid need silma sügava filosoofilise ja psühholoogilise sisu, peene töötlemise ja suure värvirikusega. Helilooja kasutas oskuslikult häält ja müraefekte. Tema edasine elu Eestis ei õnnestunud ja 1994.-1995. aasta paiku emigreerus ta Soome.

Rauno Remmest, vastupidi, kujunes välja üks parimaid ja mitmekülgsemaid eesti elektronmuusika loojaid. Pärast konservatooriumi lõpetamist täiendas ta ennast Darmstadtis uue muusika suvekursustel, Helsingi Ülikooli ja Sibelius Akadeemia ning *New York City College*'i ja *Ohio Northern University* stuudios. Ta komponeerib elektronmuusikat erinevates žanrites, ühena esimestest hakkas ta tegema videoinstallatsioone ("Pillutorn", 1996), looma multimeediateoseid (multimeedia-etendus "GEN ISON" 1995 koos abikaasa Anneli Remmiga; "Curriculum", CD-ROM interaktiivse video ja elektronmuusikaga 1997; "Railway to London" live-elektronikale ja arvutiprojektsioonile 1998). Ta komponeerib muusikat *performance* idele ("Aaaa" 1993, "Tõus" 1998, viimase muusikas on kasutatud elektrokitarri ja videoprojektsiooni), teoseid häältega ("Sõprus" kahele häälele ja efektimasinale 1999). Tema helikeel on alati huvitav; ka on Rauno Remme hea õpetaja.

Praegu mängib Eesti muusikaelus suurt rolli Eesti Muusikaakadeemia elektronmuusika stuudio, mille ümber on grupeerunud terve rühm noori heliloojaid-üliõpilasi. On veel raske iseloomustada kõiki, kuid on selge, et nende muusika jaguneb tinglikult kaheks suunaks, mille eesmärgeks väljendajateks nimetaksin **Mirjam Tallyt** (*1976) ja **Arian Levinit** (*1979).

Mirjam Tally on sama mitmekülgne inimene nagu eelmise põlvkonna elektronmuusika loojad, kelle mõtlemisloogika kasvas välja instrumentaalmuusikast. Tally komponeerib suurepäraseid traditsioonilisi palu, esialgu pöörati temale tähelepanu kui kandlele ja erinevatele ansambelite kandlega kirjutavale heliloojale. Oma elektronmuusikas kasutab ta sageli ka meloodiaid ja traditsioonilisi pille, kusjuures kõlavad nad temal nagu instrumentaalmuusikas. See ei tähenda tehnilist puudu-

Elektronikud. Vasakult Rauno Remme, Raakel Sild, Lepo Sumera, Arian Levin, Mark Rais.
Anne -Malle Halliku foto

likkust (ta kasutab oma teostes ka sekventserit, *live*-elektronikat, ruumiefekte jne), vaid pigem intoneerimise ja vormiehituse tüüpi, mis kindlalt toetub traditsioonile. Seejuures arendab Tally traditsiooni nii, et tema teosed näivad nüüdisaegsete ja värsketena. Aastatel 1998-1999 on kõlanud kontsertidel ta teosed "Klaaspärlimäng", "Mobile", "Rikkis raadio", "Fragment" (viimane on kitarrile ja *live*-elektronikale). Peale kõige muu on Tally elektronmuusika sümfaatseks jooneks huumorimeel. Ta tegutseb edukalt Klassikaraadios, on ka huvitavate arvustuste autor.

Arian Levin on seevastu niisugune helilooja, keda ei saanud olla eelmises põlvkonnas. Tema muusikaline loogika on juba puhtelektroniline. Ei saa öelda, et ta ei tunne traditsioonilisi instrumente (ta on endine viiuldaja) ja häält. Ta isegi armastab neid kasutada oma palades, kuid nende repliigid - isegi juhul, kui neid on kasutatud originaalkujul - ei meenuta absoluutselt oma ehitusel traditsioonilisi meloodiaid. Kuid niisugune pilt esineb väga harva; tavaliselt muudetakse traditsioonilisi tämbreid elektronika abil nii tugevasti, et need saavad kvalitatiivselt teise kõla. Elektronika on tal alati esikohal; peale muu kasutab Levin ka visuaalseid vahendeid, mis on saanud nii arvuti abil kui ka filmimise teel. Need annavad tema muusikale uue dimensiooni ja suurendavad selle informatiivsust. Tema teostel on tavaliselt abstrakte programmeid, mille täpne sisu on reeglina varjatud kuulajate eest. Levin muusikas on põhiliseks jooneks väga intensiivne areng, mille käigus muudetakse algkujundeid tundmatuseni, millega meenutab ta pigem E.-S. Tüüri kui on R. Remme õpilane. Tema teosed on tavaliselt filosoofilise sisuga ja oma ideede arendamiseks vajab ta suurvormi, kus aga multimeedialise "tegevuse" iga moment on

sisukas. Aastatel 1998-1999 esitati kontsertidel Levini "Eikusagil", "Pikkade siniste laikude kaelkirjakule punase silmaga", "Cafe Liquid" (esimene ja viimane neist visuaalvahendite kasutamiseks).

Nende kahe suuna vahel jaguneb enam või vähem kõikide noorte heliloojate looming. Mõnedel on oma kindel positsioon, teiste loomingus eksisteerivad rahulikult koos mõlemad positsioonid. Et mitte korrata ennast, piirdun vaid heliloojate nimede ja teoste loetleuga, mis kõlasid avalikult 1998.-1999. aastate kontsertidel.

Mihkel Laur (*1972) demonstreeris sümboolse suunitlusega multimeedialiseid teoseid "Seitse jaama" ja "Ultra".

Risto Rebase (*1973) "Vee külg" baseerub akustika alateadvuslikul vastuvõtul.

Tanel Pallale (*1974) pala "Mikrosoft Office Environment" baseerub helisignaalidel arvutimenüüst, "Guru" on salvestatud häälega, mõlemad humoristliku sisuga.

Paul Lilje (*1975) on filosoofiliste sisuga teoste "Pala" ja "Sphere of no Form" autor, kes kasutab oskuslikult ruumiefekte.

Kairi Kosk (*1976) on rohkem tuntud traditsioonilise heliloojana, kuid viimastel Eesti Muusika Päevadel esitati ta ilus pala "Meenutus" kitarrile ja helilindile loodusetemaatikal.

Raakel Sild (*1977) demonstreeris akustilisi teoseid "Trapped in Heaven", "Once upon a Time", "There was a Girl Called Norma", "Vacuum Healing" ja multimeedialiseid teoseid "Mutterliebe", "TTT (Technique, Tod und Teufel)".

Viimasel ajal haarab elektron- ja arvutimuusika elanikkonna üha laiemaid kihte. Praegu õpetatakse seda isegi muusikakoolides (Vt ML 1999 nr 5, lk 8) ja üldhariduslikes õppeasutustes, mis on seotud informaatikaga.

(Lõpp)

MARK RAIS

150 AASTAT "EMA SÜDAME" LOOJA SÜNNIST

Robert Theodor Hansen sündis 29. septembril 1849 Harjumaal Pahklas möldri pojana. Õppis Paldiski elementaarkoolis ja Tallinna kreiskoolis. 1868. aastal kutsus Iisaku kihelkonna pastor Rudolf von Hippus Hanseni Iisakusse köstriks. Samal aastal asutas Hansen Iisakusse meeskoori ja segakoori, Iisaku pasunakoori 1877. Esimesest laulupeost 1869 võttis osa Iisaku meeskoor, teisest segakoor ning kolmandast juba laulu- ja pasunakoor. Neljandalt laulupeolt tõi Iisaku pasunakoor esimese auhinna. Iisaku laulu- ja mänguseltsi liikmeteks olid peamiselt Hanseni kihelkonnakooli kasvandikud. Hanseni koor oli üle kogu Eesti tuntud oma hea laulu poolest.

R. Th. Hansen tegeles ka laulude komponeerimisega. Tema poolt kirjutatud noodikogu hävis kahjuks tulekahjus, tänaseks on säilinud vaid 15 noodikirja.

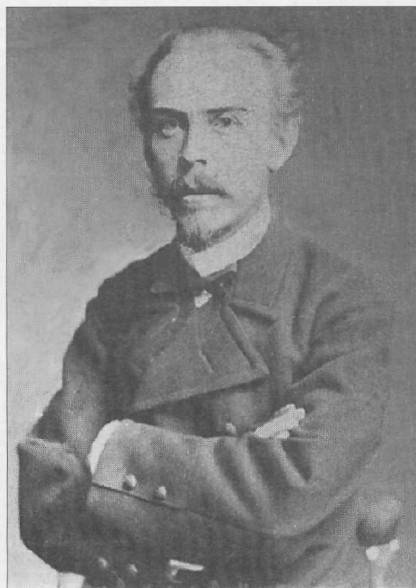
Ka oli Hansen suur loodusesõber. Ta on kokku pannud herbaariumi ravimtaimedest, mille juures lisaks ladinakeelsetele nimedele ka rahvapärased nimetused.

Robert Theodor Hansen suri 13. augustil 1912. aastal Tallinnas diakonissihaiagemajas. 19. augustil maeti ta Iisaku kalmistule suure leinakase alla. 10 aastat hiljem pandi Hanseni õpilaste algatusel tema hauale mälestusmärk.

Mitmeid teatmeteoseid sirvides ei leia me kahjuks kusagilt R. Th. Hanseni nime. On väga kurb, et selline hakkaja ärkamisaja tegelane on jäänud kahe silma vahele. Tallinna Teataja seadis 23. augustil 1912. aastal üles küsimuse: "Ehk teeb Iisaku seltskond ja kihelkond edaspidi midagi jäädavamat Hanseni mälestuseks? Seda tahame loota". Vast ongi nüüd, küll palju aastaid hiljem, see aeg kätte jõudnud R. Th. Hanseni noodikogu avaldamisega. Kõigile huvilistele aga teadmiseks, et 25. septembril k.a toimub Iisakus Robert Theodor Hanseni mälestuspäev, mis algab kell 13.00 väikese mälestuskontserdiga kalmistul ja järgneb konverentsiga rahvamajas. Muuseumis on kättesaadaval vastvalminud noodikogu R. Th. Hanseni laulude ja lühikese elulooga.

Ülle Marits,

Iisaku muuseumi direktor

27. augustil 1912 kirjutas Postimees äsjalahkunust:

Lõunapoolse Alutagusemaal ja selle külje all oleva poluvertsikute maa keskkohal on Iisaku. Selles keskkohas töötas aastakümneid mees, kelle tulise vaimu mõju terve ümbruse peale välja vedas ja sellele, muust ilmast lahusolevale kodumaanurgale teatavas mõttes oma iselaadilise pitseri peale vajutas.

Ameti poolest oli Hansen köster ja kihelkonnakooliõpetaja. Astusid sa Iisaku kirikusse, siis pani see sind imestama, et siin sootuks teisiti lauldi, kui suures osas kodumaa kirikutes, kus orel oma teeb, kogudus oma rada käib, kus laulu lõpp algusest kaugele venib. Iisakus, siin valitses taktikindlus, elavus, värskus. Tundus, nagu laulaks mõni harjutatud laulukoor. Ja üks ta peaaegu nii olnudki umbes pooleteise aastakümne eest: pea igas ümbruse külakoolis oli oma laulukoor, kelle juhatajaks kooliõpetaja, kes Hanseni kihelkonnakoolist lauluoskuse ja lauluvaimustuse kaasa oli toonud.

Laul - see oli Robert Hanseni elusoon. Laulus koguti jõudu, vaimustatust, unustati raskused, eluhämarus; lauluga astuti ühest ajajärgust teise - Eesti ärkamise ajast läbi ärevuseaastate praegusesse materialismi poole kalduvasse Eestisse.

Nõnda kuidas Hansen oma kooriga meie esimestel laulupidudel vaimustusega kaasa laulis, kaasa elas, nõnda nägime teda veel meie viimasel, tänavusel Narva laulupeol - ikka sellesamana.

Vaevalt leidub teist kodumaanurka, pealegi nii kõrvalist, kus paremat

muusikat nii tihti kuulda on saadud, kui Iisakus.

Hanseni kutsel on meie paremad kunstnikud: lauljad, sarvepuhujad, orelimängijad enam kui üks kord Iisaku kirikus ehk kihelkonnakoolimajas üles astunud; ka võõraid muusikalisi külakostitajaid on siin kuulnud, küll Riist, küll Tallinnast ja Petserist. Ka andis Hansen ise oma laulu- ja mängukooriga sagedasti kontserte. Hanseni koor oli laialt üle kodumaa oma hea laulu poolest tuntud.

Hansen oli peajaslikult koorijuht, on aga ka heliloojana meie rahva keskele enesest mälestuse järele jätnud: tema "Ema süda" kõlab oma sooja südamlikkusega rahvalauluna igas kodumaanurgas.

Robert Hanseni koolitööst kõneldes peab kahetsema, et tema enese korralikult peetud nimekiri, kus õpilaste lõplik elukutse võimalikult juurde lisatud oli, praegu käepärast ei ole. Sealtsaaks huvitava pildi selle kohta, mis nii mitmet saajast inimesest on saanud, kes umbes 40 aasta jooksul Iisaku kihelkonnakoolis, ühe inimese juhatause all oma haridusele aluse on pannud... Avarad kooliruumid oli Hansen omale üles laulnud: kui köstrimaja harilikul teel üles ehitati ja kooliruumide peale küllalt rõhku ei pandud, jätkas Hansen ehitust kontserditel kokkulaulnud rahaga.

Kooli õitseajal mahutasid need ruumid kuni sada õpilast. Kui kodumaal, iseäranis Alutagusemaal uus venestamise vool algas, loeti Iisaku kihelkonnakooli üheks suuremaks venestamise takistajaks. Tema lähedusse asutati kahele poole paari versta peale ministeeriumikoolid võistlejaks, kus isegi õppeabinõusid hinnata välja jagati. Hanseni kooli seisukord muutus selle tõttu aja jooksul nii raskeks, et ta viimati tänavu kooli lõpetada ja pajuki peale jääda otsustas.

Mis Robert Hanseni iseäranis kõigile, kes temaga kokku puutusid, armsaks tegi, oli tema seltskondlik meel ja võõraste vastuvõtmine. Kel kunagi Iisakus tegemist oli olnud, rahvalaulu korrajatest paarikümne aasta eest kuni viimase aja vanavara korrajateni, need teavad jutustada, kuidas Hanseni juures igale võõrale tere tulemast öeldi. Kaugel kodumaa hariduse keskkohadest elas Hansen kõigi meie palavamate ja põnevamate küsimustega ühes ja kiskus teisi kaasa: nii oli ta vana Aleksandrikooli vaimustuse edasikandja, praeguse Kirjanduse Seltsi asja õhutaja Iisakus. Tuline vaim, mis igast paleuslikust omasest ajast kinni hakkas, mis pärimata töös ihujõudu liialt kulutas, tegi Robert Hansenist varakult kehaliselt vana mehe ja viis tema võrdlemisi vara hauda.

MÄLESTADES PEEP SARAPIKKU

Helilooja ja koorijuht Peep Sarapik saanuks septembris 50-aastaseks. Ülekohtuselt vara lahkus eesti muusikute hulgast andekas, kirglikult muusikat armastav ning hingega eesti koorikultuuri edendav koorijuht-helilooja. Tema surm 1995. aasta detsembris saabus analoogiliselt teise varalahkunud eesti heliloojaga Peeter Südaga - äkki. Vaatamata sellele et tervisega teati Pēpel (nii hüüdsid teda sõbrad) kui ülitundlikul ning madala valulävega inimesel olevat juba ammu probleeme. Peebu viimaseks kompositsiooniks jäi "Kellamissa" kammerkoorile ning kelladele - teos, mille esiettekanne toimus Pariisis 1995 aasta septembris,

mõned kuud enne helilooja lahkumist meie hulgast. Olles aastaid olnud Tallinna Kunstiinstituudi kammerkoori dirigent, kuulus tema heliloominguline huvi eeskätt koorimuusika valdkonda, mille nüüdisaegse repertuaari tundmaõppimisega tegeles ta intensiivselt.

Minu isiklik kontakt Peep Sarapikuga sai alguse juba Muusikakeskkooli päevil, vist 1985. aastal Riias. Juhtus siis seal üsna koomiline äpardus, mida aastaid hiljem naerdes meenutasime. Oli kavas Riia Ülikooli aulas ette kanda Peebu teos "Repetitio est Mater studiorum" kammerkoorile ja orelile, kusjuures orelipartii pidin esitama mina rõdult (analoogiliselt kiriku kooripealsega asetseb Riia Ülikooli aula orel spetsiaalsel orelivääril), koor aga laulma alt aula lavalt. Lisaks ansamblikeerustele (teos kubises *accelerandodest* ja *ritenutodest*, mida Peep pealegi tõlgendas väga omamoodi) ja teistele raskendavatele asjaoludele - suur

ruumiline distants ning minu kui organisti ja saatja "rohelisus" - läks proovi ajal Riia Ülikooli suurepärase Walkcer-oreli mootor mingi lühise tõttu põlema, õieti öeldes kärssama. Šokist toibununa otsustasime me kindla peale välja minna ning teose ette kanda koos klaveriga ning normaalse distantsi pealt. Pärast Peebu surma oli mõnda aega päevakorral tema pärandi jäädvustamine laserplaadile. Kuid see ettevõtmine takerdus, lõpuks seiskus organisatsiooniliste raskuste ning suutmatusete tõttu leida Sarapiku koorile andunud jätkajat. Seetõttu lõpetas ka oma tegevuse Kunstiinstituudi kammerkoor. Ehk toob tulevik meile võimaluse jäädvustada Peep Sarapiku looming helikandjale, sest peale kõige kuulsama laulu, äsja sel laulupeol kordamisele tulnud "Ta lendab mesipuu poole" sisaldab Sarapiku looming veel palju huvitavat ning väärtuslikku, mis alles ootab taasavastamist.

Toomas Trass

70 aastat tagasi September 1929

Sügis oli käes ja muusikategemine koondumas kontserdisaalidesse. 14. septembril oli Estonia kontserdisaalis **Helsingi Tööväe Meeskoori** kontsert. Rõõmustav oli kuulda vägevast meestelaulu, huvi pakkus ka soome repertuaar: Genetz, Madetoja, Kuula jt. Suurem osa ettekantust tuli kordamisele. Muidugi teenis suured kiiduavaldused ära M. Härma "Meestelaul".

22. septembril esines samas **Soome Üliõpilaskonna** 40-liikmeline meeskoor. Koori kõlajõud oli massiivne, piano paindlik, intonatsioon ja kooskõla puhtad. Iselaadne oli Arvi Poijärvi juhatusviis. Sai kuulda uuematki soome heliloomingut. Palmgreni metsikus ja õudses "Hiie orjade laulus" läks kooril korda esile manada paharettide õudset irvitamist. Lisapalaks oli siingi Härma "Meeste laul".

Samal päeval avati Haapsalus **R. Tobiase mälestussamm**. Kunstnik Espenberg töö oli õnnestunud. Rinnakujus peegeldus heliloojale iseloomulik näoilme ja sisemine tundeilm. Kohalik lauluselts Heli esitas Tobiase laule. Juhatas C. Kreek. Arvuka osavõtjaskonna seas olid ka Tobiase ema ja õde.

Tallinna Konservatoorium sai 10aastaseks. Pidulikult seda päeva ei tähistatud, sest konservatooriumil puudusid ikka veel selleks sobivad ruumid. Seetõttu toimus isegi osa tunde õppejõudude kodudes jm. Uue maja

plaan oli aga siiski juba valmis. Selles oli ette nähtud kuni 40 klassituba, kontserdisaal ja ooperilava. Ehituskulud olid planeeritud 400 000 krooni peale, millest 85 000 oli juba olemas. Õppejõude oli 1929. a 33, sellest 10 professorit (J. Tamm, A. Kapul, J. Aavik, A. ja T. Lemba, P. Ramul, N. Sternberg, A. Topman, J. Paulsen ja R. Bööcke), 6 vanemõpetajat ja 17 nooremõpetajat. Selle ajani oli konservatooriumi lõpetanud 51 noort muusikut.

Kammermuusika hooaja Estonia kontserdisaalis avas C. Arrau. Saal oli viimse platsini täidetud. Ülekaalus olid virtuoslikud teosed, nagu Brahmsi üliirasked Variatsioonid Paganini teemale, Balakirevi "Islamei" ja Chopini etüüdid, mis kõik meisterlikult kuuldavale toodi. Arrau esinemine Pärnu Endlas oli muidugi suursündmus selle linna muusikaelus. "Pärnu on joobumuses," kirjutas Pärnu Postimees. "Arrau mäng särab mahlaka tooniga, värviküllase löögiga, vankumata kindla rütmiga... Meie Endla vana Beckeri hääled ei ole kunagi hoovanud endast niipalju hingelist üleelamist, intelligenti ja soojust."

22. septembril esines Estonia kontserdisaalis meie enda noor pianist V. Riives. Vahepeal oli ta käinud end täiendamasa ja, nagu näha, kavatses end pühendada peaaesjalikult moodsamale muusikale, kuigi prof T. Lemba hoiatas, et "minu arvates on see tänamatu ja võib-olla hädaohtlikki... algajale". Igatahes julgusega selles suunas olevat ta ületanud sellised autoriteedid, nagu Arrau, Orlov ja Borovski. Suur hulk moodsat muusikat ühel kontserdil oli aga meie publiku jaoks harjumatu, mistõttu Päevaleht

kirjutas, et "säärast pipardatud muusikat nii suurel hulgal kuulata muutub pikapeale tülikaks. Ja üldse - eks ole ju Debussy palad eelkõige ikka helivärvide kombinatsioonid, mis ei ütle hingele midagi, samuti on Casella "Toccatas" raske leida midagi sügavamalt, Prokofjevi sonaadis on ju küll huvitavaid mõtteid, aga need osutuvad oasideks üldises dissonantside kõrbes." Noore pianisti mängu- oskusega jäädi aga rahule, vaid forte oli muutunud kuivemaks ja pedaali oli liiga palju.

Estonia teater avas 7. septembril hooaja **A. Lemba ooperiga "Kalmuneid"**. "Harva on üht lavateost nõnda palju reklaamitud, harva on lavateose puhul nii palju lärmistatud, kui seda Lemba ooperi puhul," kirjutas Muusikaleht. Publiku huvi oli üles köetud ja saal oli viimse võimaluseni täis. Kuid suurem hulk kuulajaid lahkus pettunult. M. Lüdigi kirjutas: "A. Lemba loomisand on puht lüürliline, temal puuduvad dramaatilised, kaasa-kiskuvad tõusud, mida aga nõuab ooperi tekst... Lemba kangelased surevad õige lihtsalt: mürts, põmm! juba surnud!" Lüdigi leidis, et Lemba on rahva elu võõras, võõrad on ka rahva rõõmud ja mured, talle on võõras rahvaviisi olemus, selle harmoonia, kuigi orkestrit käsib meisterlikult. J. Zeiger arvab, et ooperi koorides on tugev a capella joon, mistõttu lavastajal on raske seada liikumist. Tegevustikku on vähe, lõviosa on kommentel, nagu pulmad, kosjad ja ohverdamisel. Viimases pildis ettetulevaid tugevaid hingelisi vapustusi saadab sentimentaalne rahvaviis "Kurval meelel kõnnin mina" ja selle kõndimisega lõpebki ooper. Elmar Arro lisas, et "Kalmuneis" valitseb värsilaulu

lihtne vorm, mis ei võimalda muusikat dramaatiliselt paisutada: "meil on juba niisugune teos - M. Hermanni "Murueise tütar"."

Ühe sõnaga - ooper valmistas pettumuse. Tekkis isegi poleemika helilooja ja Elmar Arro vahel.

7. septembril avati hooaeg ka **Viljandi Ugalas**. Ja veel millega - Verdi ooperiga "Traviaga"! Teos oli küll juba mõnda aega laval olnud, kuid osatäitjate hulgas oli uusi jõude. Usus primadonna prl M. Mikk Violettna tunnustati meeldivaks. Florat laulis teine uus jõud - subrett prl R. Reineke, kellel aga leiti puuduvat meeldivakõlalist hääli. H. Malmstenil oli hääli suve jooksul kõlavamaks muutunud. Ooperi ettekanne oli rahuldav, kuigi muusikajuht Elmar Rossmann pidi juhutamise kõrval täitma veel ka pianisti kohuseid. Orkester ei andnud päris ooperiorkestri mõõtu välja.

"Nigelakene ja kahvatu, intriigilt kulunud ja läbinämutatud, muusika - tuim ja ilmetu - kahju tööst ja vaevast, mis selle lavaletoomiseks kulutatud," kirjutas Postimees R. Stolzi opereti "Daam lillas" lavaletuleku puhul **Vanemuises**. Teose sisuline tühusus ei lasknud mõjule pääseda eeskujulikult mänginud E. Nanderil. Samad tõkkes olid ees ka I. Suvoroval ja M. Pilleril.

Arvukas publik oli kogunenud 29. septembril Estonia kontserdisaali kuulama esimest **rahvakontserti**. Juhatas üldiselt õnnestunud J. Aavik. Kavas olid Põhjamaade heliloojad. Griegi Klaverikontserdi solistina oli välja tulnud V. Padva. Selge tehnika ja tarviliku bravuuriga täitis ta väliselt hästi oma ülesande, kuid sisuliselt jäi ta nii mõndagi võlgu.

MATI MÄRTIN

Võrus esinenud

maailmanimede intervjuud

12. augusti Võrumaa Teataja avalads Heili Vausi intervjuud Võru Järvemuusika Festivalil esinema planeeritud (ja ka esinenud) Anneli Paabo, Georgina Lukacsi ja Jaakko Ryhäneniga.

Anneli Paabolt võetud intervjuust, mis oluliselt erineb Sirbis avaldatust, märkigem ära Eestiga seotud osad. Praegu 27aastane lauljanna õppis Muusikakeskkoolis koorijuhtimist, laulis siis neli aastat Tõnu Kaljuste kammerkooris ja Viini Rahvusoperisse sattus Viini Muusikakõrgkooli lauluklassist, kuhu teda oli kutsunud sealne professor, kui ta viibis Helsingis kursustel. Tallinna ooperilavale tulekuks on talle tehtud huvitavaid ettepanekuid, kuid raske on Viini Rahvusoperi lepingu kõrvalt leida vabu momente teistes teatrites esinemiseks. Järvemuusikal esines ta esmakordselt Eestis solistina suurele auditooriumile, senini on ta suviti andnud kodumaal kontserte vaid kitsale ringile.

On toodud ka näiteid kriitikast. Näiteks: "Tema hääle maht ja kõrgus on metsosoprani kohta tavatud ja lubavad arengut dramaatilise soprani suunas."

Ungarlannalt **Georgina Lukacsilt** võetud intervjuu kannab pealkirja: "Ameeriklased naeravad traagiliste ooperite etendustel" ja vastav lõik on intervjuu lõpus: "Nad on show'ga harjunud ja teevad seda ise juurde... Laulsin seal maailma ühte traagilisemat ooperit "Butterfly'd", nad naersid terve ooperi aja. Esimesel korral olin väga endast väljas ja arvasin, et nad mind naeravad. Aga siis ütles teatri direktor, et nad lihtsalt on sellised."

Anneli Paaboga on ta haridustees mõndagi ühist. Ka G. Lukacs jäi 18aastaselt kodulinna Budapestis silma välismaisele kuulsusele. See oli aga vene bass Jevgeni Nesterenko ja nii järgnes viis aastat õpinguid Moskvast, mille kohta G. Lukacs ütleb: "Kui Budapestis õpetatakse rohkem Mozartit ja Bach'i laulma, siis vene kool on itaalia ooperirollide jaoks ideaalne. See õpetus mõjus mulle nii hästi, et 20aastaselt sain juba rollid Budapesti ooperiteatris. Muudkui sõitsin kahe linna vahet."

Edaspidi on ta laulnud mitmel pool, ka, nagu A. Paabogi, La Scalas ja talle polevat kuskil saalist halvustavalt *buu* hüüud, seda tulevat aga Läänes, seejuures ebaõiglaselt, üsna tihti ette.

Soomlane **Jaakko Ryhänen** räägib keele mõjust. Prantsusmaal on tema sõnul häid lauljaid vähe seetõttu, et prantsuse keel sulgeb kõriava ja nii ei pääse hääel seal eriti välja. Itaalias on aga

lauljaid kõige rohkem, kuna itaalia keel on väga vokaalirikas ja niiõelda eest hääldatav. "Soome keel on laulmiseks päris hea, piisavalt vokaalirikas, aga samas sügava tagahääldusega. Eesti keel veel rohkem. Kui oskaks soome keele häälduse tuua ettepoole, oleks väga hea laulda."

Lemmikrollideks on J. Ryhänenil kuningas Filipp ja Boriss Godunov. "Filipp Verdi muusika tõttu ja Boriss selle tohutu laia emotsioonide skaala tõttu, mida seal saab mängida. Suurest valitsevast õrna isa ja hullunud mõrvarini."

Viulimängupalavik Soomes

3. augustil avaldas Koit ülevaate Põlva kammerkoori Maarja esinemisest Kaustise folkloorifestivalil Soomes. Tegemist on Põlvaga võrreldes väiksema linnaga, õigemini kirikukülaga, millel ometi oli jõukohane korraldada maailmatasemel festival, kus esinejaid kõigilt mandritelt, v.a muidugi Antarktika. Soome-ugri rahvaid oli vähe ning Põlva koor pääses sinna esinema vaid seetõttu, et ungarlased nõustusid oma kava lühendama. Maarja aga võitis publiku. Muuhulgas kirjutatakse: "Kaustises nähtu põhjal võib öelda, et Soomet on haaranud tõeline viulimängupalavik, kohalikke rahvamuusikaansambleid astus festivali peamajas üles iga poole tunni tagant. Ka järeldasvuga pole muret - suurel areenil viuldas korraga 350 peamiselt algklasside õpilast, kes muutusid vahetevahel ka suureks lastekooriks. Igal juhul tuletas see meelde meie Vabariikliku Noorte Viuldajate Ansambli hiilgeaegu."

Torupillist

Seoses Palmises juuli lõpul toimunud Lahemaa torupillipäevadega, kus osalesid selle pilli mängijad ka Irimaalt, Ungarist ja Lätist (kaugemad külalised andsid 2. augustil kontserdi ka Narvas) avaldas Virumaa Teataja 5. augustil pikema artikli sellest mänguriistast, milleks andmeid kogutud erinevatelt mängijatelt.

Torupill on levinud Atlandi ookeanist Volga jõeni ja Tuneesias Indiiani. Igal maal näeb ta välja pisut teistsugusem ja erineb kõlalt. Torupilli sünnikoduks on peetud Šotimaad, mitmed ajaloolased arvavad aga, et selleks on hoopis Põhja-India. Mõnedele arheoloogilistele leidudele tuginedes tõid torupilli Euroopasse vanad roomlased. Rooma ajaloolane ja biograaf Suetonius on kirjutanud, et kurikuulsale keiser Nerole meeldinud väga torupillimäng.

Keskajal peeti torupilli kuradi hääletoruks ja sel ajal poodi tabatud iiri

torupillimängija üles. Ka keskaegsel Liivimaal kaebasid sakslastest pastorid torupillimängimise peale niivõrd sageli, et keisrinna Katariina II andis välja dekreedid selle eest range karistuse määramisest.

Iirlaste sõnul on iiri torupill maailma arenenuim ja mängimiseks kõige keerulisem. Häälelatus on kaks oktaavi ja tänu sellele pilli võimalused märksa suuremad kui teistes kultuurides mängitavatel torupillidel. Kuid ta on ka kallis - 3000-4000 naela maksev pill tuleb tellida õppinud meistritelt, seejuures veel oodata pilli valmimist viis aastat. Iiri torupillimängija Neillidh Mulligan oli esinenud Tartus juba 1988. a, tema esimesel, 1991. a väljaantud plaadil on ka üks Eestile pühendatud lugu ning tema teine sooloalbum sisaldab muuhulgas "Labajalavalsi".

Läti praegu ainus torupillimeister Maris Jansons rääkis, et torupillimängu uurides hakkas ta paremini mõistma oma rahva hinge.

Meenutatakse ka meie saksofonistist torupillimängija Avo Tamme sõnu, et seda pilli peab õppima vähemalt seitse aastat. Sellele vihjates keeldus üks ainult aasta aega torupilli mängiv eesti noorpaar lasta end pildistada.

Kui korraldajad kurtsid publiku vähesuse üle, lohutas neid madjar Zoltan Karakas: "Ka Ungaris on kokakoola populaarsem kui torupillimäng."

Eesti folkloorirühmad ei saanud esmakordselt esineda augusti algul toimunud soome-ugri rahvate folkloorifestivalil Udmurdimaal. Kutsed saadi kätte liiga hilja põhjusel, et Venemaa kultuuriministerium viivitas viimse hetkeni otsuse tegemisega festivali rahastamisest.

**UUT EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
MUUSIKAFONDIS**

NOODID

Vahisalu, Andres. Laulumäng Völupulber ja teisi lastelaule. - SP Muusikaprojekt, [1998]. - 40 lk.
Roonurm, Tiit. Tonaalsed mängud. I-II: klaveri- ja flöödipalu. - SP Muusikaprojekt, 1998. - 25 + 21 lk.
Marguste, Anti. Rõõmumäel. Hüüa, hüüa! koorile a cappella. - SP Muusikaprojekt, 1998. - 6 + 4 lk.
Eespere, Renée. Festina lente: für gemischten Chor. - Antes, 1998. - 10 [3] lk.
Torrim, Jaanus. Symphonie Nr. 3 für Orgel. - Antes, 1998. - 27 lk.
Vähi, Peeter. Dance of the Moon goddess: für Gitarre Solo. - Antes, 1999. - 9 lk.
Tulev, Toivo. Streichquartett. - Antes, 1999. - 25 lk.
Sumera, Lepo. Scenario: für Flöte, Bassklarinetten und Klavier. Die schweigende Odalische. - Antes, 1999. - 25+3 lk.

KOMPAKTPLAADID

Streichquartetts [performed by] Hagen Quartett. - Deutsche Grammophon, 1994.
Michael Nyman Band. Carrington. - Decca, 1995.
Glinka, Mihhail. Orchestral works, [performed by] Tchaikovsky Moscow Radio Symphony Orchestra, conductor: Vladimir Fedosseiev. - 1995.
The Carpenters (ensemble). Love songs.
Vengerov, Maxim. Virtuoso. - 1993.
Quintette, [vorgetragen von] Kalle Randalu, Klavier, Mandelring-Quartett. - Antes, 1998.
Mozart, W. A. Klavierkonzerte KV283 & KV311, [performed by] Ivo Pogorelich, piano. - Deutsche Grammophon, 1995.
Kremerata Musica. - Deutsche Grammophon, 1995.
Larsen, Reidar. Statement. - Sonet, 1994.
Mingus, Charles. In Europe. - Enja, 1964.
João, Maria. Fabula. - Polygram Portugal, 1996.
Magic elements: the best of Clannad. - BMG, 1998.
Tender / written and performed by Blur (ensemble).
Finnish folk dance, vol. 1, performed by Kaustinen Potpourri pleyers, conductor Konsta Jylhä. - Finlandia, 1997.

Etta pravda, performed by Myll[232]arit (ensemble). - Finlandia, 1997.
Mordvin songs, performed by Toorama (vocal ensemble). - Finlandia, 1997.
Vähi, Peeter. Supreme silence, [performed by] Estonian National Male Choir, Handbell Ensemble Arsis, Irén Lovász, vocal, [conducted by] Kristjan Järvi. - CCn'C, 1998.
Moderni musiikki syntyy, [performed by] Rotterdamin filharmoninen orkesteri jt, [conducted by] Jukka-Pekka Saraste, Igor Markevitch, Pierre Boulez. - 1995.
Sibelius festival. Esitavad Soome solistid ja orkestrid. - Ondine, 1999.
Tiensuu, Jukka. The frivolous harpsichord. - Ondine, 1999.
Usko, toivo ja rakkaus, [esitavad] Jorma Hynninen, Esa Ruuttunen, Sauli Tiilikainen. - Ondine, 1999.
Masterpieces from Norway, [performed by] Royal Philharmonic Orchestra, conductor: Per Dreier. - 1997.
Pachelbel, Johann. Magnificat fugues, toni I-IV, [performed by] Rita Honti, organ, Péter Marosvári, plain chant. - TAXBAL, 1998.
Enlund, Sixten. The organ in Kymi church. - HNH, 1998.
Offenbach, Jacques. Les Contes d'Hoffmann, [esitavad] solistid, Orchestre Symphonique et Choeurs de l'Opéra National du Théâtre Royal de La Monnaie, [dirigeerib] Sylvain Cambreling. - EMI, 1988.
Strauss, Richard. Der Rosenkavalier. - Dresden, 1991.
Pärt, Arvo. Fratres, [performed by] Tasmin Little, violin (1, 4, 6, 7), Martin Roscoe, piano (1, 4), Bourmemouth Sinfonieta (2, 3, 5, 6, 7), Richard Studt, violin (6, 7). - EMI, 1994.
Lutoslawski, Witold. Streichquartett, [performed by] Alban Berg Quartett. - EMI, 1997.
Concertos pour trompette, [performed by] Maurice André, trumpet, 5 Orchestres, [conducted by] Riccardo Muti etc. - EMI, 1987.
Mozart, W. A. Vesperae solennes de confessore, K339, [performed by] soloists, Chor des Bayerischen Rundfunks, Symphonie-Orchester des Bayerischen Rundfunks, conducted by Eugen Jochum. - EMI, 1997.
Farinelli et son temps "Quel usignuolo", [performed by] Aris Christofellis, soprano, Ensemble Seicentovecento, [conducted by] Flavio Colusso. - EMI, 1994.
Bach, J. S. Keyboard concertos, [performed by] Andrei Gavrilov, piano, Academy of St. Martin in the Fields, conducted by Sir Neville Marriner. - EMI, 1991.

Tradition. Itzhak Perlman plays popular jewish melodies. - EMI, 1987.
Chopin, Fryderyk. Piano concertos 1 & 2, [performed by] Zimón Barto, Stanislav Bunin, piano, Royal Philharmonic Orchestra, London Philharmonic Orchestra [conducted by] Adam Fischer, Franz Welser-Möst. - EMI, 1998.
Messiaen, Olivier. Visions de l'Amen, [performed by] Alexandre Rabinovitch, Martha Argerich, pianos. - EMI, 1990.
Chants Corses, [esitab] Martha Angelici, soprano. - EMI, 1996.
Uus viis - esimene hooaeg. - MFM, 1999.
Orchestra Ensemble Lalo Schiffrin. Tango. - Deutsche Grammophon, 1998.
Preisner, Zbigniew. Blanc. - Virgin, 1994.
Stravinsky, Igor. Pétouchka: trois mouvements, [performed by] Maurizio Pollini, piano. - Deutsche Grammophon, 1978.
Mozart, W. A. Coronation mass K.317 in C major. Salzburg sinfonies, performed by soloists, Choir of the English Concert, The English Concert, conducted by Trevor Pinnock. - Deutsche Grammophon, 1994.
Mozart, W. A. Così fan tutti, [vorgetragen von] Solisten, Monteverdi Choir, English Baroque Soloists, [Dirigent]: John Elliott Gardiner. - Deutsche Grammophon, 1993.
Mozart, W. A. Le nozze di Figaro. - Dresden, 1994.
Händel, Georg Friedrich. Solomon HWV 67, [performed by] soloists, Gabrieli Consort & Players (on authentic instruments), [conducted by] Paul McCreesh. - Deutsche Grammophon, 1999.
Hampson, Thomas. Songs. - EMI, 1992.

KASSETID

Monteverdi, Claudio. L'incoronazione di Poppea, [performed by] English Baroque Soloists, conducted by John Elliott Gardiner. - Deutsche Grammophon, 1996.
Võikõllane. - Tartu, 1998.
Eesti lori laul 2000. - BRG, 1999.
Raimond Valgre laulud, [esitavad] Anne-Liis Poll, laul, Tiit Kalluste, akordion, Ain Varts, kitarr, Taavo Rimmel, kontrabass. - Siim Poll, 1999.
Kutse tantsule 1999, sajandilõpu suur juubelitantsuht. - Aidem Pot, 1999.
Viisibukett 1999, esitavad Olev Vestmann, Toivo Nikopensus ja Heldur Jõgioja. - Tartu, 1999.
Jõgioja, Heldur (akordion). - Tartu, 1999.
Eesti rahvalaul. - Alligaator, 1999.

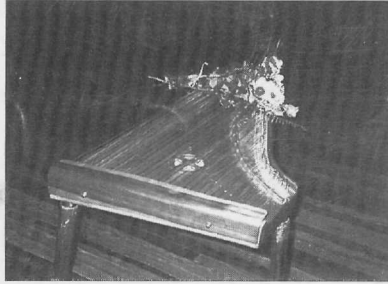
**Eesti Kontserdi kontserdid
oktoobris**

R 1.X kell 19 Estonia kontserdisaal - RAHVUSVAHELINE MUUSIKAPÄEV. ERSO. Solist Evelyn Glennie (löökpillid). Dirigent Jerzy Maksymiuk. Stachovski, MacMillan, Lutoslawski.
R 1.X kell 19 Luua KMK klubi, T 5.X kell 19 Võru kultuurimaja Kannel - SÜGISPIDU ÕUKONNAS. Hortus Musicus.
R 1.X kell 19 Lihula kultuurikeskus TALLINNA VIULDATUD KLAVERI ANSAMBEL.
N 7.X kell 19 Estonia kontserdisaal - ERSO. Solist Anette Bod. Dirigent Marc Tardue. Wagner, Bruckner.
K 6.X kell 18 Kuressaare muusikakool, P 10.X kell 14 Mäetaguse mõis, T 19.X kell 19 Paide raekoda - NOOBEL NELIK. Tüür, Haydn, Lennon/McCartney.
N 7.X kell 18 Jõhvi muusikakool, N 21.X kell 16 Kohtla-Järve kunstide kool - TALLINNA KLAVERIDUO 25.
N 7.X kell 18 Värska sanatoorium, R 8.X kell 17 Põltsamaa muusikakool, N 28.X kell 19 Tõrva kiriku kammersaal - KAKS MEEST OOPERIST. Rauno Elp (bariton), Ain Anger (bass), Helin Kapten (klaver). Õhtut juhib Raivo Järvi. Mozart, Verdi, Rossini, Donizetti aariat ja duetid.
T 12.X kell 19 Estonia kontserdisaal, N 28.X Jõgeva Muusikakool - KLAVERIKVINIETT. Lembit Orgse (klaver), Olev Ainomäe (oboe), Vahur Vurm (klarnet), Rait Erikson (metsasarv), Kristjan Kungla (fagott), Mozart, Beethoven.
N 14.X kell 19 Estonia kontserdisaal - ERSO. Dirigent Vello Pähn. Ravel, Mahler.
N 14.X kell 19 Vanemuise kontserdimaja kammerlava, R 15.X kell 19 Niguliste kirik, L 16.X kell 19 Pärnu Elliisabeti kirik, P 17.X kell 12 Suure-Jaani kirik - ANDERS PAULSSON (sopransaksofon, Rootsi), ANDREW CANNING (orel, Inglismaa). Bach, Gershwin, Paulsson, DeBlasio, Strayhorn.
N 14.X kell 18 Haapsalu muusikakool, L 23.X kell 16 Narva linnus - ELU KOLM VÄRVI I. SININE: PRELÜÜDID. Lauri Väinmaa (klaver).
L 16.X kell 21 Põlva kultuurikeskus - HOFF CONSORT. Tatjana Lepnurm (harf), Andres Siitan (oboe), Janika Lentsius (flööt), Andres Lepnurm (fagott), Corelli, Donizetti, Telemann, Debussy, Beethoven jt.
L 16.X kell 16 Vanemuise kontserdimaja - SAINT-SAËNS. LOOMADE

KARNEVAL. Vanemuise Sümfooniud. Dirigent Lauri Sirp. Kontserdiprogramm lastele sõnas, muusikas, tantsus. Kaastegev Vanemuise balletitrupp.
L 16.X kell 19 Estonia kontserdisaal - VARAJASE JA NÜÜDISMUUSIKA PÄEV, MAAILMA KULTUURID RISTUVAD. Hortus Musicus. Kunstiline juht Andres Mustonen. Araabia muusika ansambel Al-Teslim. Kunstiline juht Leif Karlson. Kaastegev kammerkoor. Dirigent Aleksandr Rabinovitš (Šveits). Euroopa muusika kuni 14. sajandini, Araabia ja Tiibeti muusika.
P 17.X kell 18 Võru kultuurimaja Kannel, E 18.X kell 18 Valga muusikakool. T 19.X kell 18 Rääpina muusikakool, L 23.X kell 19 Paide raekoda, P 24.X kell 16 Rakvere Kauri kool - AARIAD JA DUETID. Pille Lill (sopran) ja Jassi Zahharov (bariton), Zoja Herz (klaver), Mozart, Puccini, Verdi, Gershwin, Kalman.
P 17.X kell 19 Estonia kontserdisaal - LIONEL ROGG (orel, Šveits).
P 17.X kell 19 Paide raekoda - TALLINNA SAKSOFONIKVARTETT. Paremaid palu repertuaarist.
T 19.X kell 19 Estonia kontserdisaal - ORIENT-FESTIVAL ESITLEB: Pandit ASHOK PATHAK (india klassikalise muusika instrumentid sitar ja surbahar).
K 20.X kell 20 Käina kultuurikeskus - ELAVAD KLASSIKUD. Neeme Punder (miljon flööti jm), Lembit Orgse (klaver, klavessiin), Ants Nuut (tromboon, tuuba, rütmipillid), Jaan Arder (laul, mandoliin, kitarr).
N 21.X kell 19 Paide raekoda - BACH 250 †. Andres Mustonen, Ivo Sillamaa, Mikk Mikiver.
L 23.X kell 16 Väravatorn - KULDNE EUROOPA. Hispaania ja Madalmaade 15.-16. saj muusika. Hortus Musicus.
P 24.X kell 19 Jõhvi kultuurikeskus - Weekend Guitar Trio.
P 24.X kell 16 Vanemuise kontserdimaja, E 25.X kell 19 Estonia kontserdisaal - Vladimir Ashkenazy (klaver), Schumann, Ravel, Rahmaninov.
K 27.X kell 19 Niguliste kirik - Oleg Jantšenko (orel, Venemaa).
N 28.X kell 19 Estonia kontserdisaal - ERSO. Solist Daniel Raikin (Holland). Dirigent Arvo Volmer. Kantšeli, Rahmaninov.
R 29.X kell 16 Kohtla-Järve kunstide kool - FRYDERYK CHOPIN 1810-1849. Ivori Ilja (klaver).
L 30.X kell 18 Estonia kontserdisaal - ARNO TALI SIHTKAPITAL. ERSO. Dirigent Eri Klas. Smetana, Bizet, Poulenc.
L 30.X kell 16 Vanemuise kontserdimaja, P 31. X kell 19 Niguliste kirik - USUPUHASTUSPÜHA MUUSIKA. Hortus Musicus ja külalissolistid.

50 aastat kandleõpetust muusikakoolides...

Selle tähistamiseks toimuvad kandlemuusika kontserdid:

16. IX Tallinnas, Vanalinna Muusikamajas –ansambel TUULEKANDEL juhatab Tuule Kann.
09. X Puhja kirikus ja 10. X Alatskivi kirikus - Ansambel "KUKULIND". Juhatab Els Roode. Kaastegevad solistid Anu Kaal, Ellin Unt (viiul) ja Aare Vihul flööt).
15. X Tallinna 13. Lasteias - Tallinna Muusikakooli õpilased.
15. X Tallinnas restoranis "CATHEDRAL" (Toomkooli 1). Ruth Rahula ja Hedi Viisma.
16. X Tallinnas, Assauwe tornis. Otsa-kooli õpilased ja vilistlased. (Õp.-d Kristi Mühling ja Tuule Kann.)
18. X Tallinnas, Pühavaimu kirikus - Ansambel "KUKULIND". Juhatab Els Roode. Kaastegevad solistid Anu Kaal, Ellin Unt ja Aare Vihul.
21. X Saku mõisas - Saku Muusikakooli õpilased, õpetaja Ruth Rahula ja Hedi Viisma.
22. X Tartus, Tiigi Seltsimajas - Tartu II Muusikakooli õpilased, õpetaja Helju Otsa ja külalised.
25. X Tallinnas, Pühavaimu kirikus -Kristi Mühling.
27. X Tallinna Muusikakoolis (Narva mnt. 28) - Muusikakooli õpilased. (Õp.-d Malle Vihul, Els Roode ja Hedi Viisma)
27. X Karksi-Nuia Muusikakoolis -Muusikakooli õpilased ja Evelin Latt. (Õp. Pille Bergmann).
29. X Põlva õpilasmajas - Põlva Muusikakooli õpilased. (Õp. Tiit Erm).
30. X Võrus, kohvikus "EX" - Võru Muusikakooli õpilased ja õpetaja Külli Org.
31. X Tallinnas. Kanutiaia Noortemajas –Noortemaja ja Kehra Kunstidekooli õpilased. (Õp. Piia Kaljukivi).

14.-16. oktoobrini toimub Tallinnas, Eesti Rahvusraamatukogus,

BALTI- JA PÕHJAMAADE

MUUSIKARAAMATUKOGUDE KONVERENTS,

mis on esimene omalaadne ettevõtmine terves regioonis. Põhjamaade muusikaraamatukogudel on juba väljakujunenud omavahelise koostöö vormid, iga kahe aasta tagant toimuvad koolitusseminarid jpm. Eelolev konverents on püüdnud seda ühisarutelul laiendada ka Baltimaadele, kus juures rõhuasetus dialoogil, info ja kogemuste vahetamisel, ühistele sõlmprobleemidele lahenduste leidmisel.

Keskseteks teemadeks on elektrooniline kirjastamine, autoriõigus ja muusikaraamatukogud, muusika erivajadused automatiseeritud raamatukogusüsteemides, muusikaraamatukogutöötajate erialane ettevalmistus, samuti Balti- ja Põhjamaade nüüdismuusika ja muusikainfo kättesaadavuse probleemid ning selle tagamise võimalused.

Konverentsile on oodata väga mitmekülgselt osavõtjate ringi: esindatud on nii teadus-raamatukogud, muusikaõppeasutuste raamatukogud, rahvaraamatukogud, orkestri- ja ringhäälinguraamatukogud, samuti kõigi osavõtjamaade muusikainfo keskused.

Organiseerimistoimikond on rahvusvaheline ja seda juhivad Veslemöy Heintz Rootsi Muusikaraamatukogust, kes oli Rahvusvahelise Muusikaraamatukogude Assotsiatsiooni president aastatel 1995-1998. Kohapealse korralduse eest vastutab Eesti Muusikakogude Ühendus.

Lähemat infot konverentsi ja osavõtuvõimaluste kohta saab telefonil 6307 143 (Aurika Gergeleži ja Katre Riisalu) ja e-posti aadressil emky@nlb.ee

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Väljaandja MTÜ Muusikaleht Neeme Järvi, EV Kultuuriministeeriumi ja Eesti Rahvuskultuurifondi toel. Telefon 423 089, faks 421 456, e-mail mv@netexpress.ee. Kirjad: Narva mnt 40, Tallinn 10150. Honorari saab kätte igal neljapäeval kella 9-14 Narva mnt 40 (Pedagoogikaülikooli vastas), IV korrus vasakule trepist üles. Või lasta kanda pangaarvele. Postiga honorare välja ei saadeta.

Eestist PE 1022 99,9

(Algus 5.-6. lk.-l)

SUVITAMAS

Eri Klas ja Arne Mikk Hiiuemaal

Hiiu- ja Saaremaa avaldas 3. ja 10. augustil intervjuud seal puhkavate Eri Klasi ja Arne Mikuga.

Tallinnas asfaldi peal kasvanud Eri Klas armus Hiiu- ja Saaremaa esimese kontserditurnee ajal sellele saarele. Hiljem rajas ta sinna suvekodu, kõpitses selle kallal ja võttis külalisi vastu. Hiiu naljast on ta õppinud aru saama ja naudib seda.

Töömärkimik on Eri Klasi aastani 2003. Nüüd, vanemas eas, planeerib ta ka mõned vabad nädalad. Kõige rohkem soovib ta endale tervist ja see ongi hea.

Arne Mikule soovitas Hiiu- ja Saaremaa konkreetse maja osta Eri Klas ja 1977. aastast suvitab ta seal. Maja remontis ta ise ära, peenemateks töödeks kasutas meistrite abi.

Hiiu- ja Saaremaa on tore kultuuriajalooline taust Ernesaksa "Tormide rannale" ja A. Miku poolt lavastatud Eduard Tubina "Reigi õpetajale". Estonias on Arne Miku arvates pandud paigale teatud uus repertuaar, nii et inimesed on hakanud taas teatris käima, piletihindu enam väga ei vaadata. Peale ühe tuntud lauljast poja tegelevad teised A. Miku pojad majandusega, üks ka Estoniale sponsorite otsimisega.

A. Mikk arvab, et kultuurisündmuse kujundajana võiks Kõpu majakas olla Hiiu- ja Saaremaa ja kogu Eesti trump.

Lisame siia veel Hiiu Lehe 13. augusti numbris ära toodud folkloristi Leili Lutsari mõtteavalduse: "Siin käib aeg kuidagi teisipidi... Aja kulg lähtub minust. Mitte nii, et mina torman mööda aega, vaid aeg jõuab tasapisi minule järele."

Ülo Vinter Käsmus

Virumaa Teataja avaldas 7. augustil loo 75aastasest Ülo Vinterist, kes on pea kõik suved veetnud Käsmus sellest peale, kui ta isa ehitas sinna 1938. a maja. Iga päev, kui ilm vähegi lubab, teeb ta aeruretket. Kui jutt läheb Ü. Vinteri loominguga peale, märgib helilooja tagasihoidlikult, et mõned ta lood on ikka läinud rahva hulka - "Põhjamaa", "Vana arm ei roosteta" jne. Jutuks tuleb "Pipi", mis Vinteri sõnul on nii tugev lugu, et "ükskõik mis muusika seal all müriseb, ikka läheb peale". Tänu sellele, et puudub täielik nämmutamine ja kõik on täielik fantaasiamäng.

Palju on Ü. Vinter kirjutanud O. Lutsu "Kevade" ainetel, ka balleti. Kuid praegu neid ei lavastata, nagu ka teisi eesti autorite teoseid. "Teatrid üritavad igal juhul võimalikult vähe eesti muusikalavastusi mängukavva võtta," arvab eakas helilooja.

Ü. Vinter on plaaninud oma eluloo paberile panna, ent pole selleks leidnud aega. Kuid tema memuaarid oleksid ta enda arvates üsna lustakas lugemisvara. "No nagu eesti švejk või umbes nii."

Täpsustus

Heino Pedusaarelt saabus toimetusse kiri seoses ML 1998. aasta 1. numbris ilmunud Artur Rinne mälestustega, mida ta oli sattunud juhuslikult lugema. Algmaterjal laekus H. Hindpere käsutuses olevast A. Rinne arhiivist, kusjuures on fikseeritud salvestamise täpne aeg (13. ja 17. märts 1982) ning lisatud, et "see oli tehtud Eesti Raadio arhiivi tarbeks, kuid sinna millegipärast ei laekunud".

H. Pedusaar märgib, et intervjuu tegi tema ning mitte Eesti Raadio arhiivile, vaid oma eraarhiivi tarvis, millesse ta on oma initsiatiivil ja Eesti kultuurispendiumi raames aastakümneid kogunud eesti interpretatsioonikunsti puudutavaid kultuuriajaloolisi materjale. Kõnealused vestlused A. Rinnega leiduvad ka H. Pedusaare kogumikus "Vestlusi muusikutega", mis arhiveeriti ja publitseeriti 1992. a riikliku kultuurispendiumi raames.

Muusikalehe üksiknumbreid võib osta Tallinnas EMA-st, Eesti Kontserdi valvelaust, Estonia Teatri kioskist, Eesti Kooriühingust ja Otsa-kooli noodikogust, Tartus noodikauplusest "Viis on 5" ning samuti Eesti suurematest postkontoritest.